

**Міністерство Охорони Здоров'я України
Національний Фармацевтичний Університет
Кафедра іноземних мов**

**Науково-практична конференція
«*Концепція навчання комунікативній
іноземній мові*»**

**Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції
17 березня 2016р., м. Харків**

**Харків 2016
Видавництво НФаУ**

УДК 81.1
ББК 67
А 3

Редакційна колегія: академік В.П. Черних, проф. Котвіцька А.А., доц. Крутських Т.В., доц. Торяник Л.А.

Упорядники: доц. Торяник Л.А., доц. Буданова Л.Г., доц. Карасьова О.В., доц. Чемоданова М.Ф.

Концепція навчання комунікативній іноземній мові. Матеріали науково-практичної конференції. – практ. відео конф. у режимі online 17 березня 2016р. – Х.: Вид-во НФаУ, 2016. – 122 с. (Серія «Наука»)

Збірник містить матеріали науково - практичної конференції, проведеної кафедрою іноземних мов, які присвячені різним аспектам викладання іноземних мов в контексті Рекомендацій Ради Європи. Сучасні підходи до формування загальних та іншомовних професійних комунікативних компетенцій, змісту та якості мовної освіти, контроль рівня сформованості мовної підготовки, все це – широке коло проблем, які висвітлені у статтях та тезах авторів цього збірника. Рекомендовано для науково-практичних працівників навчальних закладів, аспірантів, магістрантів. Матеріали публікуються англійською, українською та російською мовами. За достовірність матеріалів відповідність несуть автори.

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ СУЧАСНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ

Останнім часом питання використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі вищої школи набуває все більшого значення. Це не тільки нові технічні засоби, але й нові форми і методи викладання, та новий підхід до процесу навчання. Основною метою викладання/вивчення іноземної мови є формування та розвиток комунікативної культури студентів, навчання практичному володінню іноземної мови.

Сьогодні інтеграція сучасних комп'ютерних технологій в навчальний процес спонукає до необхідності пошуку нової методики викладання/вивчення іноземної мови, націленої на пізнавальну мотивацію, яка саме і забезпечується мережею Інтернет.

Як інформаційна система, Інтернет дає змогу використовувати різноманітні послуги, такі, як:

- електронна пошта (e-mail);
- телеконференції (usenet);
- відео конференції;
- можливість публікацій своєї особистої інформації, створення своєї домашньої сторінки (homepage) та розташування її на Webсервері;
- доступ до інформаційних ресурсів:

довідкові каталоги (Yahoo, Info Seek etc.);

пошукові системи (Alta Vista, Open Text, etc.);

розмова у мережі (Chat).

Всі ці ресурси можуть бути активно використані на уроці.

Кафедрою іноземних мов – 2 Національного фармацевтичного університету зроблено кроки в напрямку розвитку та впровадження комп'ютерних технологій у навчальному процесі студентів. До цієї роботи залучені найкращі

викладачі кафедри, які використовують найсучасніші навчально-методичні мовні матеріали за традиційними та інноваційними засобами навчання і базуються на комп'ютерних технологіях. Оволодіння комунікативною та міжкультурною компетенціями не можливе без практики спілкування, і є доцільним використання ресурсів Інтернет на заняттях з іноземної мови. Однак не треба забувати про те що Інтернет – це лише допоміжні технічні засоби навчання, а для досягнення оптимальних результатів необхідно інтегрувати його використання в процесі навчання. Тому якісне комп'ютерне навчання іноземним мовам в більшій мірі залежить від ефективності організації і методичної якості мовних матеріалів, а також педагогічної майстерності викладача.

Таким чином за допомогою Інтернету можна вирішувати цілий ряд дидактичних завдань на уроках англійської мови, а саме: формувати навички та вміння читання, використовуючи матеріали Інтернет – мережі, вдосконалювати вміння письма; поповнювати вокабуляр студентів та формувати у них стабільну мотивацію до вивчення англійської мови. Крім того Інтернет-технології дають змогу розширити світогляд студентів підтримувати ділові зв'язки і контакти зі своїми однолітками із англійськомовних країн. Студенти також можуть приймати участь у тестуванні, конкурсах, олімпіадах, відієконференціях і т.п, які проводяться в Інтернет - мережі.

Торяник Л.А.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Концепція Болонського процесу в перехідний період вітчизняної вищої школи до кредитно - модульної системи навчання, висуває нові вимоги до сучасного викладання іноземної мови.

Програма іноземної мови за професійним спрямуванням в рамках кредитно-модульної системи навчання надає студентам можливість розвивати мовну компетенцію і стратегії, які їм необхідні для ефективної участі в процесі навчання і в тих ситуаціях реального професійного спілкування, в яких вони

можуть опинитися.

Збільшення значення фахової англійської мови, як мови міжнародної комунікації, сприяє використанню англійської мови як основної мови навчання у вищих навчальних закладах країни.

Всі ці чинники зумовлюють необхідність постійного пошуку нових форм та методів планування і організації проведення навчальних занять, та нових видів завдань, спроможних вирішити поставлені задачі.

Принципово новим підходом до методів та методик викладання були зазначені семінари в мовному центрі в Оттаві (Канада, 2004), в роботі якого автор статті здійснювала підготовку як зарубіжний викладач-методист англійської мови у немовних вузах. Надаємо фрагмент мовної інновації з методичного семінару в Оттаві, який, на наш погляд, буде цікавим і для інших.

Надані нижче найбільш вживані теоретичні положення щодо ефективної організації практичного заняття дозволяють в значній мірі збільшити інтерес студентів до мовного матеріалу, який вивчається.

Effective time management involves the proper structuring and balancing of a lesson. This is imperative in language teaching. In dealing with the structure of a lesson, we can establish the following 4 dimensions:

- Opening: How a lesson begins;
- Sequencing: How a lesson is divided into segments and how the segments are related to one another;
- Pacing: How a sense of movement from one aspect to another is achieved within a lesson;
- Closing: The technique used to bring a lesson to an end.

Opening

In opening a lesson, the teacher's role is to focus the student's attention on the learning aims of the particular lesson.

Teachers have various options in opening a lesson. Following are some techniques that teachers could choose.

Ideas for Openings:

- describe the goals of the lesson
- state the skills the students will learn
- describe the relationship between the lesson / activities and the real world
- describe what students are expected to do in the lesson
- describe the relationship between the lesson / activities and an upcoming test or exam
- begin an activity without any explanation
- point out the links between this lesson and previous lessons
- state that the upcoming activity is something that students will enjoy
- do something in order to capture students' interest and motivation
- review learning from a previous lesson
- preview the lesson

Sequencing:

Another dimension in structuring lessons is sequencing. This refers to the order of sub-activities that take place in a lesson / activity, thus giving it a format or script. In considering sequencing, there are a number of principles. For this course, we will consider the Communicative Language Teaching method (CLT).

Principle of Sequencing:

- Activities should gradually progress from simple to complex.
- Activities involving receptive skills should precede those that involve productive skills.
- Students should practice using a grammar structure before studying the rule underlies it.
- Accuracy-focussed activities should precede fluency-focussed ones.
- There should be a progression within a lesson from mechanical or form-based activities to meaning-based activities.

The Communicative Language Teaching method structures lessons in the following way.

Sequencing of CLT Lessons

1. Pre-communicative Activities: activities that focus on the accuracy of structures, functions and vocabulary.
2. Communicative Activities: activities that focus on the fluency of information sharing and information exchange.

Another important component to sequencing is the transitional process between sub activities.

Ideas for Effective Transitions

- Think and plan ahead on how you will make the transition.
- Assign duties to designated students (e.g., distribute supplies / books, rearrange desks for group work, collect assignments etc) so as to avoid chaos during the transition.
- Have upcoming exercise written on board so some students may start while others are gathering materials and preparing.

Pacing:

When considering pacing, teachers must ask themselves: “How much time should students spend on an activity?” There are three components of time allocation.

- Allocated Time: amount of time spent on each task, as allowed by teacher.
- Time on Task: the degree to which students are engaged in the activity during the time provided.
- Academic Learning Time: the proportion of time spent on each task where students are successfully engaged in the activity.

Closing

Another important and final dimension to sequencing is closure. This refers to the concluding part of the lesson. Following are the purposes of closing:

- To reinforce what has been learned in the lesson.
- To integrate and review the content of the lesson.
- To prepare the students for upcoming learning.

LANGUAGE PORTFOLIO AS THE MEANS OF AUTHENTIC SPECIFIC MATERIALS FOR PROFESSIONAL COMMUNICATION

The English for Specific Purposes Curriculum provides teachers with instruments to develop meaning descriptors which will serve as reliable criteria for learner self-assessment. The European Language Portfolio may serve as a model for language portfolio developers. It is a collection of tools for recording on the learner's language learning and intercultural experience. It also provides grids for self-assessment of language achievements and the setting of personal learning goals.

Compilation of the Portfolio

Each learner will create a portfolio of authentic documents on specific topics that can be used for teaching English as a foreign language.

1. Find materials in the resource centre (library), or on the Internet.
2. Organize the material in a binder.
3. Content:
  - Table of contents listing the documents and the possible Levels of English Language Proficiency for Specialisms.
  - Authentic Texts: 2 samples, Basic User - A-Breakthrough
A2 – Waystage
3 samples, Independent User - B1 – Threshold,
B2 – Vantage
2 samples, Proficient User - C1 – Effective Operational Proficiency.
C2 - Mastery
  - Audicassettes: 2 samples, identify the level (s)
  - Video cassettes: 2 samples, identify the level (s)
  - Websites
  - Miscellaneous: photos, forms, etc.

Evaluation of the Portfolio

Table of contents: 1

Authentic Texts:	5
Audio/Video Cassettes:	2
Websites:	1
Miscellaneous:	1
Total:	10 points

Developing Activities Using Authentic Material

1. Select 3 items from the portfolio.
2. Decide on the appropriate ESP level for the use of each item.
3. Conceptualize at least one communicative activity for each item.
4. Ensure that the requirements as a communicative activity are fulfilled, i.e. the activity should be interactive, purposeful, meaningful, related to real life. Also remember that this activity should be of a specific nature.
5. Write a rationale and instructions on how to teach with the chosen items. Accompanying this account should be the 3 items from the portfolio plus any extra material required for the activities. This written assignment will be worth 15 points on the final report.
6. Prepare to present (not teach) the activities for 1 of the 3 items to your classmates.
7. Incorporate and teach at least one of the activities in your demonstration specific lessons.

Evaluation

Compilation of the portfolio	10 points.
Development of material from the portfolio	15 points.
Total score	25 points.

Teaching of Specific Topics

Task: In order to apply the language skills for professional needs, you will teach two lessons: one from a general source such as General English Portfolio and one from authentic source(s). The emphasis is on specific content and your use of the

Communicative Approach in teaching it. You may use other material and training aids to support your lesson. In one of the lessons, you should use material developed from your portfolio.

The pedagogic function of the ELP is to make the language learning process more transparent to students, to help them develop their capacity for reflection and self-assessment, and thus to enable them gradually to assume more responsibility for their own learning. The ELP enhances 'learning to learn' and promotes the development of thinking skills.

In addition to the standard components of the General Language Portfolio, ESP teachers need to develop the ESP-specific component which should comprise a grid and self-assessment checklists for self – assessment of language skills for professional needs.

Ванівька О.С.

PROFESSIONALLY-ORIENTED COMMUNICATIVE LANGUAGE COMPETENCES IN ENGLISH

The practical aim of ESP is to develop student's general and professionally-oriented communicative language competences in English to allow them to communicate effectively in their academic and professional environments.

The Communicative Approach to language learning emphasises genuine communication between students or between student (s) and teacher, leading up to communication between student (s) and native speaker (s) of the target language.

Therefore, in the classroom there should be a work-related purpose to activities, with a focus on fluency rather than accuracy.

There should be a variety of activities to maintain learner's interest, with pair-work or group-work for learners to carry out tasks such as role-plays, information-gap activities and jigsaw activities.

Listening and reading texts should be of interest to the learners, with plenty of workrelated authentic material.

The Communicative Approach is learner-centred, with emphasis on the learners' needs; the teacher's role is a facilitator or a guide.

The classroom should be a safe, comfortable environment where learners feel good about taking risks in the target language.

With all these factors in place, the Communicative Approach leads to successful communication in the target language.

Hints for Communicative Teaching

Tailoring to Individual Needs/Interests

- Have I adapted the material, taking into consideration students with vision or hearing problems?
- Do I have an expert in the class whose knowledge I can tap into?
- Are there activities that will appeal to my visual/auditory/hands on learners?
- Do any students have embedded errors? Have I got a strategy to handle this?
- In my lesson, what structures will I target for correction?

Grouping

- If I have an odd number of students, have I factored this into the grouping?
- If I have an even number of students, what will I do if one is absent?
- What will I do if one group or pair finishes early?

Architecture of the Lesson

- Is my objective clear? What will the students be able to do with the language by the end of the class? Even if grammar takes up most of my lesson, what will they be able to do with it when they walk out of the classroom?
- Is there a theme/context connecting all my activities?
- Is the context realistic for the students?
- Will the opening pique the students' curiosity?
- Is the sequence of the activities simple to complex?
- Have I designed an activity to get the students to understand the information?
- Have I designed an activity to facilitate the retention of the material?
- What is my favourite KIND of activity?
- Have I overused a particular activity type?
- Do I have a VARIETY of activities in both number and style?

- Do I have too many activities in one lesson?
- Have I decided which activity I can drop if a good discussion prolongs an activity?
- Do I have a reserve activity?
- Will my closing show the students what they have learned?

Student centred Activity (Learner centred means that the students are more active than the teacher.)

- How long will the students be active during this activity?
- How long will the teacher be passive?
- Will there be an opportunity for students to move about the class?
- Is there an opportunity for the students to speak freely on the topic so that fluency can be more important than accuracy?
- Am I spoon-feeding the students information or am I providing an opportunity for them to discover the language?

Teacher Talk

- Is there a student who is quiet/intimidates me/irritates me? What is my strategy to include/control student?
- Have I worked out how I am going to give instructions for my activities? Will my weakest student understand?
- Do I have good questions ready to elicit information?
- Discussion topics: If the students stall before having fully exploited the topic, have I prepared divergent question?
- Have I checked with a native speaker about the pronunciation of suspect words?
- I understand the vocabulary, but can I explain it if I can't get another student to do so successfully?

Instructional Material

- Will everyone be able to see the material from their seats?
- Where am I going to put all my 'stuff' so I have easy access during the lesson?

- Have I made all the necessary copies?
- Are my copies clean?
- Did any text get cut off while copying?

Audio/Video Activities

- Have I cued the cassette to the beginning of the text?
- Have I set the counter to zero?
- Is it too long? Can I break it into smaller components?
- What will I do if there are unforeseen mechanical problems?
- Have I checked the equipment? The more expensive the machine, the worse the quality.
- Have I given credit to authentic sources? Will this be evident to my students?

Буданова Л.Г., Торяник Л.А.

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ МОНІТОРИНГУ

Сучасну, науково обгрунтовану педагогіку не можливо уявити без активного використання інструментарію об'єктивних методів вимірювання та оцінювання якісних характеристик, притаманних людині, до яких належить і рівень знань. Такий інструментарій створювався протягом останніх ста років, вдосконалюється й тепер. Мова йде про моніторинг – старанне спостереження, нагляд за процесом та змінами, що відбуваються.

Моніторинг [англ. *monitoring*] характерний для англійської мови суфікс “-ing” свідчить про латинське походження цього слова. Англійський тлумачний словник пропонує такий варіант перекладу дієслова *monitor v.* - *to watch, to listen, to examine* – спостерігати, слухати, перевіряти.

Звертаючись до витоків поняття «моніторинг» зазначимо, що слово «моніторинг» походить від латинського *monitor* – наглядач, контролер. Монітором називався старший учень, помічник учителя в школах, які працювали в школах за белланкастерською системою взаємного навчання. Такі школи існували в Англії, США, Франції, Швейцарії, Бельгії, Росії

наприкінці XVIII - на початку XIX століття. Монітори виступали помічниками вчителя й під його керівництвом вели заняття з рештою молодших учнів. У деяких англійських школах і навчальних закладах Швейцарії є монітор-учень, який виконує обов'язки, схожі з обов'язками старости класу.

Досліджуючи процес моніторингу, науковці пов'язують його з процесом отримання інформації (О. Абдуліна, Л. Артемчук, В. Горб, О. Локшина, О. Майоров, О. Мітіна, Л. Мишанська, С. Сіліна, В. Сушанко та інші).

До появи і розвитку кібернетики, обчислювальної техніки й інформатики поняття “інформація” трактували як відомості, що передаються усним, письмовим чи іншим способом, у тому числі за допомогою технічних засобів навчання. Тепер, зберігаючи первинний зміст, інформацію трактують як загальнонаукове поняття, що охоплює обмін відомостями між людьми.

Виділяють інформацію: за джерелами виникнення – зовнішню і внутрішню; за ступенем обробки – первинна, вторинна (похідна); за ознакою стабільності – постійна, змінна; за характером реєстрації – фіксована, нефіксована; за напрямками руху – пряма, зворотна; за змістом даних – науково-технічна, управлінська, обліково-статистична; за роллю у процесі управління – директивна, розпорядча, нормативна, прогнозна, контрольна, аналітична.

Отримана за допомогою моніторингу інформація дасть змогу своєчасно виявляти негативні факти, запобігати їх виникненню, розробляти і вдосконалювати педагогічні технології в навчальному процесі, прогнозувати розвиток системи освіти і створити умови, щоб якнайбільше студентів вищих навчальних закладів здобули якісну вищу освіту.

Процес отримання інформації – основна функція моніторингу. В основі здійснення моніторингу лежить інформаційна система.

Основною сферою використання моніторингу є інформаційне обслуговування управління. Моніторинг – це система поширення інформації про діяльність освітньої системи, що забезпечує безперервне відстеження її стану і прогноз розвитку.

Отже, за своєю сутністю моніторинг вважають засобом забезпечення

управління навчальною діяльністю студентів шляхом надання сучасної якісної і об'єктивної інформації.

1. Джерела інформації. Основним джерелом інформації є учень або студент навчального закладу.

2. Зміст інформації (динаміка індивідуальних досягнень студента у саморозвитку, рівень навчальних досягнень, компетентності тощо).

3. Розповсюдження інформації. Користувачами інформації є адміністрація, завідувачі кафедр, менеджери груп, студенти.

4. Збереження інформації. На кожному управлінському рівні створюється і зберігається інформація, що необхідна для порівняльного аналізу та прогнозування.

Моніторинг у педагогічній сфері характеризується такими ознаками: оцінка, прогноз стану суб'єктів певної діяльності і самої діяльності; спеціально організоване систематичне спостереження за станом будь-яких об'єктів з метою їх комплексної оцінки і підвищення ефективності функціонування; систематичне зіставлення реального стану об'єктів і суб'єктів певної діяльності; система збирання даних про складне явище або процес, що описується за допомогою певних ключових показників з метою оперативної діагностики стану й оцінки його в динаміці; сукупність прийомів із відстеження, аналізу, оцінки і прогнозування педагогічних процесів, пов'язаних з реформами, а також збирання і оброблення інформації з метою підготовки рекомендацій щодо розвитку реформ і внесення необхідних корективів в освіті; засіб забезпечення зворотного зв'язку, який інформує про відповідність результатів діяльності педагогічної системи її кінцевим цілям; засіб забезпечення сфери управління різними видами діяльності шляхом надання сучасної якісної інформації.

Література:

1. Майоров А.Н. Мониторинг в образовании – СПб.: Изд-во “Образование-Культура”, 1998. – 344 с.

2. Майоров А.Н. Мониторинг и проблемы информационного обеспечения управления образованием // Школьные технологии. – 1999. – №1-2. – С. 58-60.

Warenyzja E.Ya.

DIE FREMDSPRACHE ALS KOMMUNIKATIONSMITTEL IM RAHMEN DER KOMMUNIKATIVEN METHODE: ZIELE UND PERSPEKTIVEN

In der Geschichte des Fremdsprachenunterrichts fanden durch die Zeiten immer wieder verschiedenste Methodiken Verwendung. Im Unterricht für Deutsch als Fremdsprache ist dies nie anders gewesen. Zu den Gründen für die Veränderungen innerhalb der Methodiken des DaF zählen sowohl neue wissenschaftliche Erkenntnisse als auch gesellschaftlich-soziologische Veränderungen. So werden neue wissenschaftliche Konzepte und veränderte gesellschaftliche Ansprüche an die Kenntnisse einer Fremdsprache mit der Zeit in den Fremdsprachenunterricht implementiert und verändern die Methodik des Unterrichts. Das oft explizit genannte Ziel, welches hinter einer Methodik steht, liegt bei diesen Veränderungen darin, eine für die jeweiligen Umstände adäquate Form der Unterrichtsgestaltung zu finden.

Da sich nun aber die Frage stellt, was adäquat bedeute, gilt es die verschiedenen Methodiken nicht nur ihrer Form nach darzustellen. Vielmehr gehören sie auch dahingehend kritisch beurteilt, ob sie ihre selbst gewählten Grundsätze einhalten und ob sie nach heutigem Stand von Wissenschaft und Gesellschaft noch eine Funktion im modernen Fremdsprachenunterricht übernehmen können. Fragen, die hier eine Rolle spielen, sind unter anderem: Welche Position nimmt der Student als Individuum in der Methodik ein? Welche Fähig- und Fertigkeiten sollen oder wollen vermittelt werden? Welche wissenschaftlichen Ergebnisse sind oder sollten in die Methodenkonzeption miteinbezogen und welche sollten besser ignoriert werden? Die Liste der Fragen ließe sich fortsetzen [3].

Die kommunikative Methode ist für viele ein Ergebnis von Chomskys *Transformationsgrammatik* [2]. Diese besagt, dass man mit einer begrenzten Zahl an grammatischen Regeln unendlich viele Sätze transformieren kann, die für den Hörer

ganz neu sein können, aber dennoch verständlich für ihn sind. Die Verbindung zum kommunikativen Ansatz besteht nun darin, dass man mit einer begrenzten Zahl an Redemitteln, eine unendliche Fülle an Dialogen und Gesprächen entwickeln kann. Aber auch die Forschungen von *Austin* (1962) und später *Searle* (1969), die sich eingehender mit den Sprechakten (*speech act theory*) [7] befassten, trugen zur Entwicklung einer neuen Theorie über die Kommunikation bei. Spätestens mit der „*pragmatischen Wende*“ der siebziger Jahre wurde auch den letzten Skeptikern klar, dass die Kommunikationsfähigkeit auch in der Fremdsprache eine Rolle spielt. *Grice* [4:41] und anderen Sprachforschern ist es zu verdanken, dass wir uns heute im klaren darüber sind, wie ein Gespräch geführt wird und welche Logik dahinter verborgen ist. Längst sind Begriffe wie *Kooperationsprinzip* oder *Präsupposition* keine Fremdwörter mehr und die Pragmatik ist, nicht nur im Bereich der Fremdsprachen, eine wichtige Wissenschaft geworden [1:6].

Kommunikative Ansätze verdanken sich also der Kommunikativen Wende in den 70er Jahren und gehen außerdem auf den Fremdsprachendidaktiker Piepho [6] zurück. Ziele sind der Ausgang von Lernerbedürfnissen, die Förderung von Kreativität und die Ausbildung kommunikativer Handlungs- und Verstehenskompetenz.

Methoden sind die Aktivierung der Lerner durch offenes Material und für sie relevante Themen. Der Unterricht sieht Differenzierung und Individualisierung vor. Die Fremdsprache ist in der Regel die Unterrichtssprache. Vielfältige Übungsangebote sind vorgesehen, etwa auch die Wiedergabe und das Nachspielen von Gesprächen, Rollenspiele, die Arbeit mit audiovisuellen Medien, manchmal schon Transkripte. Alltägliche Kommunikationen und Gebrauchstexte dominieren. Die Landeskunde, z.T. schon im Sinne von Interkulturalität, wird einbezogen.

In der kommunikativen Methode fungiert die Fremdsprache nicht mehr als Mittel zum Zweck der geistigen Bildung, sondern als Kommunikationsmittel. Gerade weil Kommunikation initiiert werden soll, rückt der Lerner ins Zentrum des Unterrichtsgeschehens. Der kommunikativ-pragmatische Methodikansatz versucht Kommunikation nicht durch formelhaft rigide Übungen von vorgegebenen Mustern,

sondern durch Aktivierung einer eigenständigen Kommunikation des Lerners zu vermitteln. Ausgegangen werden soll in diesem Ansatz nicht von abstrakten Curricula und den Absichten der Lehrer. Die Lernenden selbst sollen von den Lerninhalten betroffen sein, es soll ihnen die Möglichkeit eröffnet werden, sich persönlich im Unterrichtsgespräch wiederzufinden.

Zu dieser Betroffenheit gehört auch eine Berücksichtigung der Umgebungsvariablen der jeweiligen Lernergruppen. Es wird nun versucht lerngruppenspezifische Faktoren, die das Fremdsprachenlernen beeinflussen (Alter, Geschlecht, Einbezug der eigenen soziokulturellen muttersprachlichen Vorprägung, Eingehen auf Vorwissen und Erfahrung etc.), mit zu berücksichtigen. Da eine glückende Kommunikation nicht von grammatischen Regularitäten abhängt, sondern davon, bei seinem Kommunikationspartner Verstehen zu erreichen, muss eine andere Behandlung von Grammatik im Unterricht sein. Im Zentrum steht nicht mehr der fehlerfreie Satz, sondern die Verstehensleistung und die Fähigkeit unter gegebenen Kommunikationsanlässen, sprachlich angemessen handeln zu können.

Die Progression in der kommunikativen Didaktik kann als zyklische verstanden werden: sprachliche Äußerungsmittel werden wiederholt aufgegriffen, wobei der Schwierigkeitsgrad zunimmt. Ein Beispiel:

- *Ich möchte bitte (einen Anzug).*
- *Zeigen sie mir bitte (Anzüge).*
- *Würden Sie mir bitte (Anzüge) zeigen?*
- *Wären Sie bitte so freundlich und würden mir (Anzüge) zeigen?!*

Alle Äußerungen erfüllen dieselbe Funktion, weisen jedoch einen unterschiedlichen Grad an Komplexität auf. Die letzte zitierte Äußerung würde selbst ein durchschnittlicher nativer Deutschsprecher so kaum bilden – sie ist schon wieder eher unpraktisch. Die zyklische Progression der kommunikativen Methode verweist ferner auf ein anderes Verständnis von Grammatik. So betont Heyd, dass zwischen einer Verstehens- und einer Mitteilungsgrammatik unterschieden werde [5]. Dieses Vorgehen berücksichtigt, dass jeder Mensch mehr an sprachlichen Strukturen begreifen, als selbsttätig bilden kann.

Mit dem Abrücken von fest geformten Ansicht über den Lerner, entfernte man sich zugleich von einer fest geformten Methodik. Flexibilität im Sinne von Anpassung an den Studenten stand im Vordergrund. In diesem Zusammenhang ist es vielleicht auch verständlich, dass die kommunikative Methode häufig zur Abgrenzung nicht etwa Methode, sondern Didaktik genannt wird. Das Verständnis des Studenten und des Unterrichts erscheint tatsächlich viel weniger determiniert; aufgebaut wird auf einem globalem Grundkonsens der Flexibilität, Anpassungsfähigkeit des Unterrichts [3].

Dieser Ansatz ist derjenige, der mit dem des Autors in der Einleitung erläuterten Verständnis von Methodik am besten übereinstimmt. Denn hier geht es tatsächlich mehr um das Wie – Kommunikationstraining in Partnerarbeit – als um das Was – Ausrichtung an einem Hochkulturschema, der Umgangssprache usw. Das Was, die konkreten Inhalte können je nach Lernergruppe wechseln: Literaturinteressierte werden allmählich an literarische Texte herangeführt und solche Lerner, die vor allem auf einer Auslandsreise kommunizieren wollen, werden vor allem in kommunikativen Fertigkeiten geschult [3].

Die kommunikativ-pragmatisch-orientierte Methode ist keine in sich geschlossene Methode für den Fremdsprachenunterricht. Sie stellt ein offenes und flexibles Konzept dar, das in den letzten Jahren entwickelt und modifiziert wird, und aufgrund der Berücksichtigung verschiedener Lerngruppen und soziokultureller Disziplinen variiert.

Die Fremdsprachendidaktik der letzten 40 Jahre zeichnet sich durch eine Vielzahl an unterschiedlichen Ansätzen aus, vom ganzheitlichen Lernen über kooperatives Lernen bis hin zum handlungsorientierten Unterricht. Ganzheitliches Lernen spricht nicht nur den Verstand der Lernenden an, sondern auch ihre Emotionen und Sinne. Das Gelernte wird erfahrbar und erfassbar gemacht; die Fremdsprache wird auf ähnlich intuitive und praktisch-orientierte Weise erlernt wie die Erstsprache. Kooperatives Lernen setzt besonders auf Gruppenarbeit und fördert damit im Alltag bedeutsame Sozialkompetenzen. Die Lernenden lernen nicht nur für sich selbst, sondern beeinflussen damit auch direkt den Lernerfolg der Gruppe.

Handlungsorientierung im Fremdsprachunterricht bedeutet, dass die Lernenden jederzeit ein konkretes Ziel bzw. einen Zweck vor Augen haben, zu dessen Erreichung sie etwas lernen. Learning by doing, oder vielmehr: learning by communicating, wird hier großgeschrieben. Allen drei Ansätzen ist gemeinsam, dass sie die spezifischen Bedürfnisse der Lernenden in den Vordergrund rücken und den Unterricht daran ausrichten. Besonders im Bereich der Erwachsenenbildung lässt sich außerdem eine generelle Entwicklung in Richtung Lernendenautonomie und Selbstevaluation feststellen; durch Fragebögen, Portfolios, Gespräche und andere Methoden schätzen die Lernenden ihren eigenen Lernfortschritt kontinuierlich selbst ein und können den Lernprozess selbst individueller gestalten.

REFERENZEN

1. Adler Axel. Kommunikativer Ansatz / Axel Adler. – Studienarbeit. – 2002. – 21 S.
2. Chomsky Noam. *Syntactic Structures* / Noam Chomsky. – Walter de Gruyter, Berlin. New York. – 2002. – 117 P.
3. Dorn Nico. Methodiken des DaF-Unterrichts, in: <http://www.texttexturen.de/methodiken-daf-unterricht> / Nico Dorn. – (10.04.2016).
4. Grice. Logic and Conversation / Grice. – In: Syntax and Semantics. – 1975. – S. 41-58.
5. Heyd Gertraude. *Deutsch lehren: Grundwissen für den Unterricht in Deutsch als Fremdsprache* / Getraude Heyd. – 2. überarbeitete u. erweiterte Auflage, Frankfurt/Main. – Diesterweg. – 1991. – 289 S.
6. Piepho Hans-Eberhard. Kommunikative Kompetenz als übergeordnetes Lernziel im Englischunterricht / Hans-Eberhard Piepho. – Dornberg- Frickenhofen: Frankonius. – 1974. – 197 S.
7. Stanley E. Fish. How to do Things with Austin and Searle: Speech Act Theory and Literary Criticism / E. Fish Stanley. – Vol. 91. – No. 5, Centennial Issue: Responsibilities of the Critic. – 1976. – PP. 983-1025.

Венгринович Н. Р., Цебрук І.Ф.

**ОСОБЛИВОСТІ ВІДБОРУ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО
ТЕКСТУ ТА ФОРМУВАННЯ КОМПЛЕКСУ ЛЕКСИКО-
ГРАМАТИЧНИХ ВПРАВ ПРИ УКЛАДАННІ
ПІДРУЧНИКІВ/ПОСІБНИКІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: НА ПРИКЛАДІ
НАВЧАЛЬНОГО ПОСІБНИКА АНГЛІЙСЬКА МОВА ДЛЯ СТУДЕНТІВ-
ФАРМАЦЕВТІВ**

Висока динаміка трансформаційних процесів у сучасному суспільстві накреслює нові завдання в сьогочасній системі освіти, одним з яких є оновлення навчально-методичної бази, без якої ефективність формування та розвитку іншомовних професійних навичок і вмінь студентів ставиться під сумнів. Урахування специфіки професії набуло пріоритетного значення при навчанні іноземної мови майбутніх спеціалістів сфери охорони здоров'я.

Питанням укладання підручників (посібників) з англійської мови займалися як вітчизняні, так і зарубіжні науковці (Н. Бориско, Ж. Вітлін, В. Грігор'єва, Є. Орлова, Є. Пассов, Н. Скляренко та інші). Учені виокремлюють основні принципи побудови підручника (посібника) [3; 7; 10]:

- Принцип науковості полягає в тому, що підручник (посібник) повинен містити достовірні наукові мовні знання, забезпечувати формування соціокультурної, мовної, мовленнєвої компетенції тих, хто навчається.
- Принцип циклічної побудови підручника полягає в тематичній організації матеріалу, що дозволяє засвоїти основні розмовні теми за досить короткий час.
- Принцип опори на різноманітні методичні підходи дозволяє досягти при навчанні за цим підручником (посібником) ряду цілей одночасно.
- Принцип «від простого до складного» є основним у навчанні на будь-якому рівні. Реалізація цього принципу забезпечує доступність навчання.

На сьогодні виділяють сім основних вимог до сучасного підручника (посібника) з іноземної мови: 1) системність і комплексність, 2) необхідність

урахування особливостей етапів навчання, 3) наступність матеріалів, 4) урахування особливостей рідної мови, 5) науково обґрунтований підхід до відбору навчального матеріалу, 6) мовленнєва спрямованість навчального матеріалу, 7) циклічно-концентрична модель побудови підручника (посібника). Отже, підручник (посібник) – це джерело накопичених сучасною наукою знань, засіб передачі цих знань, а також – комплекс пізнавальних матеріалів (різноманітні завдання для самоконтролю, проблемні запитання, творчі завдання тощо), які стимулюють до подальшого здобуття знань, що, своєю чергою, стануть для них тим інструментом, який вони зможуть використовувати не лише у вузькопредметній сфері [6: 10]. У нашому випадку розробка такого навчального посібника для студентів фармацевтичних закладів освіти розглядається як основна умова оптимізації процесу навчання іноземної мови, що сприятиме розвитку іншомовної комунікативної компетенції у майбутніх фахівців.

Науковці підкреслюють, що вивчення іноземної мови повинно бути не самоціллю, а засобом досягнення мети – для підвищення рівня освіченості, ерудиції в рамках своєї спеціальності. Врахування специфіки профілюючих спеціальностей, на переконання науковців, повинно здійснюватися за такими напрямками: робота над спеціальними текстами, вивчення спеціальних тем для розвитку усного мовлення, створення викладачами посібників для активізації граматичного та лексичного матеріалу студентів [5]. Матеріал, необхідний для вивчення іноземної мови, повинен відповідати таким вимогам: актуальність змісту, інформативність, конкретна тематика спілкування, мотивованість професійною діяльністю студента. Важливо використовувати автентичні джерела науково-популярної літератури, періодичних видань останніх років, Інтернету. Навчальний матеріал повинен містити тексти для читання та перекладу зі словником, тренувальні вправи для розвитку навиків усного мовлення і письма, словник спеціальних термінів.

Професійно-орієнтований текст служить як джерелом інформації та об'єктом читання, так і взірцем для розвитку й удосконалення навиків усного й

письмового мовлення. Цей факт необхідно враховувати у процесі як відбору текстового матеріалу, так і при створенні комплексів лексико-граматичних вправ для навчання іноземної мови студентів фармацевтичних ВНЗ.

Поряд із характерними ознаками, притаманними кожному тексту, навчальний текст має ряд відмінних рис. Навчальний текст – це компонент системи текстів підручника (посібника), призначеного для певного етапу навчання відповідно до програмних вимог. Такий текст завжди орієнтований на студентів певної спеціальності і закладає основу для осмислення лексико-граматичного матеріалу й формування мовленнєвих навичок.

Учені вважають, що іншомовний навчальний текст, як база для усного висловлювання, повинен: враховувати потреби та інтереси студентів (містити елементи новизни); враховувати майбутню спеціальність та професійні інтереси студентів; співвідноситися з темою, що вивчається; спрямовуватися на вирішення конкретної комунікативної задачі; служити носієм додаткової інформації з профільної дисципліни; відповідати не тільки поняттю сучасності мови, а й критеріям нормативності та частоти вживання [9: 8].

При навчанні іноземної мови зазвичай використовуються наукові чи науково-популярні статті як різновид наукової літератури. Тексти таких статей повинні містити засоби, завдяки яким діяльність студента стимулюється, мотивується, програмується та реалізується, і результатом чого є досягнення кінцевих цілей навчального процесу. При роботі із професійно-орієнтованим текстом, на думку Є. В. Рощиної, встановлюється двосторонній зв'язок між намаганням студента набути спеціальних знань та успішно оволодіти іноземною мовою [8: 4]. Тексти за фахом – це основа змісту навчання іноземної мови за професійним спрямуванням, одне з основних джерел словникового запасу студентів, приклад вживання термінологічної лексики в контексті. Від змісту тексту залежить, наскільки ефективно викладач зможе організувати навчальну діяльність на занятті, створити ситуації для пошуку та аналізу визначеної інформації, проконтролювати зміст висловлювань студентів. Водночас, правильно підібраний текст допоможе розвивати аналітичне

мислення студентів, наукову здогадку, спонукати їх до активної, творчої діяльності.

Останніми роками набула особливого значення тенденція наближення навчальних умов до реальних професійних ситуацій. Така тенденція проявляється у використанні автентичних текстів. Стосовно поняття «автентичний» існують різні тлумачення. Більшість дослідників вважає, що «автентичним» називається текст, котрий первісно не був розрахований на навчальні цілі. Г. В. Барабанова стверджує, що автентичний текст, який надає фактологічний матеріал для організації навчального спілкування, є універсальною дидактичною одиницею професійно-орієнтованого навчання [1: 101]. Водночас допускається певна методична обробка текстів. Для позначення такої роботи в дослідженнях зарубіжних авторів можна зустріти такі терміни, як напівавтентичні, відредаговані автентичні тексти, навчально-автентичні, тощо. Є. В. Носонович та О. П. Мільруд [4] вважають, що при навчанні іноземної мови потрібно віддавати перевагу автентичним матеріалам, однак зазначають, що такі матеріали часто є надто складними в мовному аспекті й не завжди відповідають конкретним цілям та умовам навчання.

Укладаючи посібник «Англійська мова для студентів-фармацевтів» [2], автори дотримувалися певної закономірності при відборі та композиції професійно-орієнтованих текстів для аудиторної та позааудиторної роботи, а також враховували такі критерії:

- вимоги держстандарту до володіння іноземною мовою студентів вищих фармацевтичних навчальних закладів та фармацевтичних факультетів вищих медичних закладів освіти України;
- специфіку майбутньої професії студентів;
- доступність з точки зору компетентності (лінгвістичної та професійної) студента на даний момент;
- наявність у навчальній групі студентів із різним рівнем володіння англійською мовою;
- вікові особливості студентів;

- автентичність, пізнавальну цінність, науковість та професійну спрямованість;
- наявність у тексті достатньої кількості лексичного, граматичного та мовного матеріалу для вправ;
- наявність виховної цінності.

Професійно-орієнтовані тексти посібника «Англійська мова для студентів-фармацевтів» сприяють досягненню поставленої мети: сформувати у студентів навички та вміння читати англійською мовою фахову літературу, а також у достатньому обсязі володіти усним мовленням для ведення професійної бесіди.

У посібнику розміщено виключно автентичні фахові тексти професійних англійських (друкованих та електронних) видань. Робота з такими матеріалами сприяє розвитку навичок сприйняття професійного англійського усного та письмового мовлення, а також поглиблює суто фахову підготовку студентів. Основними критеріями відбору автентичних текстових матеріалів підручника стали інформативність професійно-спрямованих тем, пізнавальність та науковість змісту, а також моделі для розвитку діалогічного та монологічного мовлення.

На початковому етапі вивчення дисципліни «Англійська мова» автори помістили у посібник тексти, які містять невеликий об'єм новизни (*“Pharmaceutical Education in the USA and Great Britain”*, *“World Health Organization”*, *“At the Chemist’s”*, *“History of Pharmacy and Apothecary”*, *“Avicenna – a Giant in Pharmacology”*, *“Career of a Pharmacists”* та ін.). Переходячи на наступних етапах навчання до читання автентичних професійно-орієнтованих текстів, об'єм власне змістової новизни текстів поступово зростає (*“Pharmacy and Pharmacy Practice”*, *“Pharmaceutics”*, *“Pharmacognosy”*, *“Medicinal Plants”*, *“Tinctures”* та ін.). При вивченні дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням» тексти стають носіями нової, додаткової інформації з фаху (*“Drug Categories, Names and Groups”*, *“Design and Development of Drugs”*, *“Drug Action”*, *“Side Effects of Drugs”*, *“Routes of Drug Administration”*, *“Antibiotics”*, *“Antihistamines”*, *“Cardiovascular Medications”* та

ін.). Інформаційно-насичений текстовий матеріал дозволяє розширювати фаховий термінологічний словник, служить основою цілеспрямованої та продуктивної мовленнєвої діяльності студентів.

У процесі роботи з професійно-орієнтованими текстами перед студентами стоїть завдання отримати інформацію, котра б поглиблювала навчальний матеріал, отриманий в процесі вивчення фахових дисциплін, а також сформувати необхідні навички щодо подальшого самостійного читання літератури за фахом.

Вважаємо, що для успішного виконання цих завдань важливе значення мають такі види роботи:

- робота над текстом на практичних заняттях з метою формування та розвитку навичок читання та розуміння текстів;
- виконання післятекстових вправ задля формування лексичних та граматичних навичок роботи з професійно-орієнтованими текстами, а також умовно-комунікативних та комунікативних вправ для формування навичок говоріння або письма.

Кращому засвоєнню тексту сприяють: пошук у тексті відповідей на запитання викладача; формування запитань до тексту; віднайдення у тексті окремих фактів; підтвердження чи заперечення тверджень, сформованих на основі прочитаного тексту; складання плану переказу; відтворення тексту рідною чи іноземною мовами; переказ змісту тексту з використанням ключових слів, фраз, речень; переклад тексту; реферування чи анотування для контролю розуміння тексту; підготовка повідомлення за темою тексту з використанням додаткової літератури.

При роботі з текстом дуже важливо навчити студентів повною мірою та точно розуміти повідомлення, що є в тексті, виокремлювати головну чи додаткову інформацію. Як показує досвід роботи в медичному ВНЗ, для реалізації таких цілей ефективним є використання автентичних текстів фармацевтичного профілю. Студенти охоче працюють із такими текстами й, оскільки проблеми текстів актуальні та зрозумілі для них, як для майбутніх

фахівців, вони здатні виділяти з тексту та узагальнювати потрібну інформацію, співвідносити окремі смислові частини тексту, робити висновки на основі отриманої інформації, оцінювати зміст прочитаного, інтерпретувати прочитану інформацію.

Визначивши тематику професійно-орієнтованих текстів та підібравши термінологічну лексику для засвоєння, було створено комплекс лексико-граматичних вправ, які пов'язані зі змістом основного тексту і спрямовані на вдосконалення фахового рівня студентів. Вправи супроводжуються чітко сформульованими завданнями, інструкціями та поясненнями, що полегшує їх виконання як в аудиторії, так і під час самостійної роботи вдома. На наш погляд, результативними є, наприклад, лексичні вправи, в яких студентам пропонується:

- утворити синонімічні (антонімічні) пари;

<i>prevention</i>	<i>adverse reaction</i>
<i>therapeutic</i>	<i>curative</i>
<i>medication</i>	<i>insomnia</i>
<i>herbal tea</i>	<i>antianxiety</i>
<i>sedative</i>	<i>tisane</i>
<i>sleeplessness</i>	<i>drug</i>
<i>side effect</i>	<i>prophylaxis</i>

- поєднати англійські фармацевтичні терміни з їхніми українськими еквівалентами і навпаки;

<i>parenteral</i>	<i>внутрішньошкірний</i>
<i>intradermal</i>	<i>підшкірний</i>
<i>subcutaneous</i>	<i>парентеральний</i>
<i>sublingual</i>	<i>транsbукальний</i>
<i>buccal</i>	<i>під'язиковий</i>

- утворити медичні, фармацевтичні терміни за допомогою терміноелементів;

-algia (*neuralgia, myalgia, odontalgia*)

-itis (*bronchitis, conjunctivitis, myocarditis*)

gastr(o)- (gastritis, gastrectomy, gastroscopy)

hepat(o)- (hepatocyte, hepatogenous, hepatoma)

- пояснити значення медичних, фармацевтичних термінів;

Pill – a small spherical or ovoid mass of a medicinal substance, intended to be swallowed whole.

Tablet – a flattish medicinal formulation made of a compressed powdered substance containing an active drug and excipients.

Capsule – a soluble case of gelatin enclosing a dose of medicine.

Caplet – a medicinal tablet, usually oval in shape, coated in a soluble substance.

- вставити в речення пропущені слова;
- підібрати терміни до поданих визначень та багато інших.

Вважаємо, що систематичність таких вправ, а також послідовне наростання складності та повторюваності сприятиме свідомому засвоєнню термінологічної лексики та професійної фразеології. Різноманітні лексичні вправи допомагають закріпити й активізувати отримані знання. Поступове ускладнення завдань та їх варіація сприяють розвитку в студентів логічного мислення.

Для подолання граматичних труднощів під час роботи з професійно-орієнтованими текстами та для формування у студентів відповідних навичок автори розробили граматичні вправи, які відповідають тематиці текстів. На наше переконання, ефективними є вправи, що містять схематичний теоретичний виклад граматичних явищ. Більшість граматичних вправ посібника «Англійська мова для студентів-фармацевтів» містить лексику попередніх уроків, що дозволяє досягнути максимальної повторюваності. Пропонується виконувати вправи як письмово, так і усно, для того щоб залучати різні види розумової діяльності. При розробці граматичних вправ враховано такі вимоги до них: забезпечення багаторазового та різноманітного повторення граматичної форми, що вивчається; побудова вправ з урахуванням засвоєної лексики професійно-орієнтованих текстів; послідовність виконання граматичних вправ відповідно до рівня формування граматичних навичок; інформативність та

значущість висловлювань, що містяться у вправах; комунікативна цінність і різноманіття кожної фрази.

У навчальному посібнику подано також тексти для додаткового читання. Матеріали розділу «Supplementary Reading» мають пізнавальне значення, вони інформаційно насичені, містять активну лексику та граматичні особливості, що зустрічаються у текстах попередніх розділів (“*Eye Drugs*”, “*Ear Drops*”, “*Sleep Medications*”, “*Vaccines*”, “*Oral Contraceptives*”, “*TB Prevention and Treatment*”, “*Expanding HIV and AIDS Treatment Options*” та ін.). Це дозволяє ще інтенсивніше активізувати як лексичні, так і граматичні знання студентів.

Досвід практичної роботи доводить, що правильно підібраний професійно-орієнтований автентичний текст та комплекс лексико-граматичних вправ, розроблений на основі тексту, відіграє значну роль при вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням, сприяє різнобічному та цілісному формуванню особистості студента, підготовці його до майбутньої професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барабанова Г. Методика навчання професійно-орієнтованого читання в немовному ВНЗ: монографія / Г. В. Барабанова. – К.: Фірма «Інкос», 2005. – 315 с.
2. Венгринович Н. Англійська мова для студентів-фармацевтів: навчальний посібник / Н. Р. Венгринович, І. Ф. Цебрук, Н. В. Косило. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2014. – 476 с.
3. Миньяр-Белоручева А. К вопросу о принципах создания профессионально ориентированного учебника по английскому языку / А. П. Миньяр-Белоручева // Проблемы филологии: язык и литература, 2010. №2. – С. 93-102.
4. Носонович Е. Критерии содержательной аутентичности учебного текста / Е. В. Носонович, Г. П. Мильруд // Иностранные языки в школе. – 1999. – №2. – С. 6-12.
5. Образцов П. Проектирование и конструирование профессионально-ориентировочной технологии обучения / П. И. Образцов, А. И. Ахулкова,

- О. Ф. Черниченко. – Орел, 2005. – 61 с.
6. Основные требования к современному учебнику [Электронный ресурс]: Режим доступа – <http://ruschool.cz/index.php?dn=article&to=art&id=383>.
7. Попова Н. Профессионально-ориентированный учебник по иностранному языку нового поколения. Междисциплинарный подход / Н. В. Попова. СПб.: Изд-во Политехн. ун-та, 2011. – 248 с.
8. Рощина Е. Функции иностранного языка как учебного предмета в системе обучения в университете / Е. В. Рощина // Иностранные языки на неспециальных факультетах: межвуз. Сб. – Л.: Изд-во Ленингр. Ун-та, 1978. – С. 3-6.
9. Серова Т. Обучение решению коммуникативно-познавательных задач в процессе иноязычного информативного чтения / Т. С. Серова.– Пермь: Изд-во ПГТУ, 2006. – 135 с.
10. Ястребова Е. Какой учебник иностранного языка нужен вузу сегодня? / Е. Б. Ястребова, О. А. Кравцова // Иностранные языки в школе. – 2011. – № 5. – С. 63–68.

Височан В.З., Піжук Т.Г.

**ОВОЛОДІННЯ ПРОДУКТИВНИМИ НАВИЧКАМИ ІНОЗЕМНОЇ
МОВИ ДЛЯ АКАДЕМІЧНИХ ЦІЛЕЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ
«АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У
МЕДИЦИНІ»**

Невід'ємною частиною діяльності випускників вищого медичного навчального закладу є науково-дослідницька робота, що характеризується вивченням наукових проблем, участю у міжнародних семінарах, проектах та конференціях, узагальненням результатів досліджень у статтях, дисертаціях, монографіях, тощо. Елективний курс «Англійська мова для наукових досліджень у медицині» був розроблений викладачами кафедри мовознавства ІФНМУ з метою підготовки та залучення студентів до ведення науково-дослідницької діяльності, ознайомлення їх з основними положеннями та тактикою проведення міжнародних досліджень.

Курс зосереджений на тому, щоб навчати студентів:

- вести коректно дискусію та застосовувати різні методи аналізу інформаційних джерел та використовувати їх у власних наукових працях;
- формувати вміння правильно подавати свою думку у письмовій формі, дотримуючись стилістичних, граматичних та лексичних особливостей англійської ділової мови;
- здійснювати пошук необхідної інформації в Інтернеті, реферувати та анотувати статті, складати резюме;
- укладати та готувати різні види публікацій, презентацій, виступів, проєктів англійською мовою.

Важливим є і той факт, що даний курс розроблено відповідно до загальноєвропейських рекомендацій з вивчення іноземних мов (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment) рівня C1.

Курс англійської мови для наукових досліджень у медицині щільно переплітається з низкою інших базових дисциплін, що вивчаються у медичному ВНЗ: діловою українською мовою, іноземною мовою за професійним спрямуванням, а також з усіма медичними, клінічними та теоретичними курсами.

Кредитно-трансферна система організації навчального процесу сприяє систематичному вивченню курсу. Види навчальної діяльності студентів згідно з навчальним планом включають практичні аудиторні заняття та самостійну практичну роботу студентів. Практичні заняття спрямовані в першу чергу на засвоєння активного вокабуляру, розвиток письмових навиків у тематичних рамках медичної сфери та поглиблення знань ділової лексики та граматики.

Серед методів активізації та інтенсифікації впровадження курсу є:

- чітка мотивація необхідності вивчення англійської мови для здійснення наукових досліджень у медицині;
- використання мультимедійних засобів навчання;

- використання комплексу засобів наочності (flash cards; handouts);
- системний контроль лексики і граматики на практичних заняттях;
- заохочення студентів до укладання різних видів наукових публікацій (тез, статей, оглядів);
- заохочення студентів до участі у міжнародних дослідних проектах, грантах, наукових конференціях англійською мовою.

Отже, досвід вказує на те, що покращення продуктивних навичок (усного та писемного мовлення) з іноземної мови для академічних цілей здійснюється завдяки комплексному підходу до викладання дисципліни, використанню різноманітних методів та підходів та мотивації студентів-медиків до активного залучення у міжнародний науковий простір.

Дзюба О.А.

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

В сучасній освіті склалася така ситуація, що традиційні форми отримання освіти і моделі навчання не можуть повністю задовольнити потреб в освітніх послугах. Існує така категорія людей, які не мають можливості отримати освіту традиційним способом, але дуже її потребують. До такої категорії людей можна віднести військових, людей, що проживають у віддалених регіонах країни, людей, які не можуть відвідувати навчання в вищих навчальних закладах через медичні обмеження та інші. Звичайно такі обмеження не повинні бути перешкодою для отримання вищої освіти. Вирішенням цієї проблеми стало впровадження дистанційного навчання.

Піонером в області дистанційного навчання є Університет Фінікса, який був заснований в Арізоні в 1976 році. Студенти та вищі навчальні заклади прийняли дистанційне навчання з поважної причини. Університети отримали додаткову кількість студентів, при цьому, не будуючи нові класи та житло. В свою чергу, студенти отримали змогу працювати без відриву від роботи коли і де захочуть.

Хоча багато людей вважають дистанційне навчання відносно недавнім явищем, йому, насправді, вже більш ніж сто років. Перша така програма

з'явилася в 1873 році в Сполучених Штатах, коли була створена заочна школа Анни Тікнор. Її головна мета полягала в тому, щоб жінки могли отримати освіту, щоб стали освіченими. Але школа проіснувала лише 24 роки, зберігаючи низький профіль. В цій школі здебільшого все трималося на добровольцях, які відправляли друкований матеріал поштою.

Є неймовірна кількість причин, чому студенти приймають участь в дистанційному навчанні. Вони залежать від походження, потреб і способу життя людини. Багато хто робить це, тому що курси дистанційного навчання, як правило, дешевше, ніж традиційна освіта.

Дослідження також показують, що студенти, які обрали дистанційну форму навчання користуються власним досвідом, який впливає на їхній успіх у навчанні. Більшість студентів дистанційної освіти: - високо мотивовані і само дисципліновані;

- старші за віком; - добровільно шукають додаткову освіту. Однак, при впровадженні дистанційного навчання, вищі навчальні заклади зіткнулися з деякими проблемами. З'ясувалося, що багато студентів заочного відділення, які живуть в сільській місцевості, не мають internet-підключення на своєму комп'ютері або не мають комп'ютера як такого. Щоб вирішити першу проблему доводиться записувати навчальні матеріали на диски і організувати спеціальні лабораторні заняття. Вирішити другу проблему набагато важче. Виявилось, що треба фактично повертатися до колишньої системи навчання з проведенням тематичних лекцій та лабораторних занять. Щоправда, на лабораторних заняттях можна використовувати елементи дистанційного навчання, а саме: тести до лекцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гозман Л.Я., Шестопап Е.Б. Дистанционное обучение на пороге XXI века. Ростов – на – Дону: «Мысль», 1999. – 368 с.
2. Педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических учебных заведений / В.А.Сластенин, И.Ф.Исаев, А.И.Мищенко, Е.Н.Шиянов. – 4-е изд. –

М.: Школьная Пресса, 2002. – 512 с.

3. Андреев А.А. Введение в дистанционное обучение. Учебно-методическое пособие. - М.: ВУ, 1997 г. – 85 с.

4. Шахмаев Н.М. Технические средства дистанционного обучения. М. – «Знание», 2000. – 276 с.

Dudina L.K.

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОГО ДІЄСЛОВА

Система часових форм дієслова в Англійській мові, на перший погляд, здається досить таки складною. Щодо відповіді на питання: “ Скільки існує часових форм в Англійській мові? ”- часто говорять: 12 або 16....

Студенти стверджують, що запам'ятати всі форми а також грамотно оперувати ними – важко. В той час, як на питання : ” Скільки часових форм існує в граматиці рідної мови ? ” – не замислюючись, відповідають – 3(теперішній, минулий та майбутній часи). Чому ж в англійській мові студенти називають таку кількість часів?

Враховуючи певний багаж знань, отриманих студентами в середній школі, деякі з першокурсників слабо орієнтуються у виборі правильної форми дієслова під час усного та письмового мовлення,що, в свою чергу, призводить до невідповідності змісту.

Досліджуючи цю тему, на мій погляд, слід чітко зазначити, що в англійській мові, так як і в інших мовах, існує три часових форми: Present, Past, Future; і чотири форми Present (Simple, Progressive, Perfect, Perfect Progressive) та, відповідно, чотири форми Past; чотири форми Future. За допомогою теперішнього часу, ми бачимо оточуючий всесвіт як досвід, який людина має (Present), досвід, який людина отримала у минулому (Past), та досвід,який людина отримає у майбутньому (Future) – на цьому слід зосереджувати увагу, для кращого розуміння студентами чіткої структури часових форм. Досить складним є і визначення правильної часової форми англійського дієслова. Ключові моменти, на які слід звернути увагу:

час, у якому відбувається дія (Present, Past, Future);

факт дії (Simple);

процес дії (Progressive, Perfect Progressive);

результат дії (Perfect, Perfect Progressive).

Необхідно звернути увагу на те, що форми Simple і Progressive обумовлені часом дії, тоді як Perfect, Perfect Progressive – результатом.

Доцільним буде скласти таблицю, у якій буде чітко відображено використання кожної часової форми, можна окремо виділити *слова –підказки*, які вказують, наприклад, на форму Present (*often, usually, always, etc. ...*); Present Progressive (*this day, at the moment, etc. ...*); Present Perfect (*already, just, yet, etc. ...*).

Зразок таблиці на прикладі *Present Simple Tense*

V –дієслово (без закінчення)	V - дієслово (з закінченням s /es)
+ (стверджувальна форма) S +V..... .	+ S + V (s/es)..... .
?- (питальна форма) Do + S + V..... ?	? Does + S + V(s/es) ..... ?
-(заперечна форма) S+ don't + V...	-S + doesn't + V(s/es).

Навички володіння матеріалом слід закріплювати шляхом відпрацювання у різних вправах, кількість і різновид яких визначається рівнем підготовки у групі.

Наприкінці, хочу зазначити, що, коли мова йдеться про специфіку часових форм англійського дієслова, студенти повинні мати чітку уяву: навіщо потрібні час, вид, стан, і як вони функціонують; це спрощує розуміння даної теми, підвищить інтерес та, в свою чергу, буде заохочувати студентів до більш поглибленого вивчення граматики англійської мови у вищих немовних навчальних закладах

Ермолаев В.К., Шпанько Т.С.

ПЕРЕВОД КАК СПОСОБ РАЗВИТИЯ НАВЫКОВ РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ СПОРТИВНОГО ВУЗА

Перевод охватывает как внешние формы речи (устную и письменную), так и

внутреннюю речь. Хотя роль различных форм речи для осуществления перевода недостаточно изучена, можно предположить, что для устных видов перевода наиболее важна устная форма речи, а там, где резерв времени больше (например, при некоторых видах письменного перевода), возрастает роль внутренней речи.

Очевидно, однако, что внутренний способ формирования и формулирования мысли присутствует в любом виде перевода, ибо он всегда предшествует внешним устному или письменному способам реализации.

Особый характер переводческой деятельности заключается в воссоздании и выражении чужой заданной мысли.

В качестве продукта перевода выступает некоторое объективированное высказывание (текст), причем путь его формирования достаточно сложен: от заданного извне сообщения - через рецепцию - к умозаключению, а затем - через продуцирование - к собственному речевому произведению.

Некоторые авторы, исследуя особенности перевода на слух, приходят к выводу, что основными сторонами сложной психической деятельности переводчика нужно считать: во-первых, восприятие и понимание текста подлинника; во-вторых, запоминание текста подлинника, поскольку возможности повторить рецепцию, как правило, нет; в-третьих - специальные переводческие навыки; в-четвертых - воспроизведение оригинала средствами другого языка в виде письменного или устного оформления.

Существенным для любого вида перевода является, очевидно, то обстоятельство, что все внутренние механизмы его (осмысление, удержание в памяти, опережающее отражение и т.д.) «работают» на основной операционный механизм деятельности переводчика, который мы, как и другие авторы, определяем как единство двух звеньев - составления слов из элементов и составления фраз, сообщений из слов.

Опираясь на знание компонентов перевода как вида речевой деятельности, педагог может:

а) представить себе все звенья процесса перевода, которым нужно

специально обучать, определить слабые (т.е. недостаточно сформированные) звенья этого процесса;

б) обратить внимание на побудительно-мотивационную фазу переводческой деятельности. Это означает, что в компетенцию педагога входит формирование не только совокупности обеспечивающих перевод знаний, умений и навыков, но и потребности, мотива к осуществлению перевода;

в) проследить трудности, как при восприятии и понимании переводчиком заданной извне мысли, так и на различных этапах порождения высказывания при переводе в мотивации, в переформировании и переформулировании мысли.

Таким образом, определение перевода, как вида речевой деятельности, помогает вскрыть природу этого явления, позволяет преподавателю пользоваться обширной номенклатурой признаков и характеристик перевода, что, в конечном счете, обеспечивает превращение процесса обучения переводу, как специальному предмету, в процесс более контролируемый и управляемый.

Еремкина Г.Г.

ВОЗМОЖНОСТИ ПОВЫШЕНИЯ УРОВНЯ ВЛАДЕНИЯ ИНОСТРАННЫМИ ЯЗЫКАМИ В МЕДИЦИНСКОМ ВУЗЕ

Качество подготовки будущего специалиста в нашей стране связано с необходимостью овладения иностранными языками, что способствует мобильности украинских студентов в Европе. Языковая подготовка и ее совершенствование в медвузе должно носить непрерывный характер и представлять единую интегральную систему: студент – аспирант – преподаватель.

Вузовская программа предусматривает изучение иностранных языков для формирования у студентов способности иноязычного общения в конкретных профессиональных ситуациях.

Успех в изучении иностранного языка зависит от ряда объективных и субъективных факторов. Одной из причин, которая мешает успешному усвоению вузовского курса иностранного языка, является то, что большинство

студентов по данным исходного тестирования не усвоили школьную программу и в первом семестре приходится подтягивать знания, хотя вузовский курс изучения ни в коем случае не должен дублировать школьную программу. Вузовское обучение базируется на фоновых школьных знаниях – уровни B1 B2, которые предполагают понимание развернутого сообщения академического (или профессионального) характера при стандартном произношении в нормальном ритме, чтение и понимание сложных академических текстов с высоким уровнем самостоятельности, использование иностранного языка для общения на разные знакомые темы, участие в развернутых дискуссиях с высказыванием своего аргументированного мнения. Этому уровню реально соответствует лишь 20-25% студентов.

Для успешного процесса обучения необходимо актуальное осознание необходимости изучения иностранного языка у обучаемого, т.е. мотивация. Согласно выборочному анкетированию студентов 1 курса мотивация присутствует у 10 % студентов.

Для того, чтобы процесс обучения протекал продуктивно, необходимо развивать направления, которые развивают креативную языковую деятельность, внедрять коммуникативные методики проблемного обучения – метод конкурентных групп, проектов, поскольку повышение уровня владения иностранным языком предполагает активное участие студентов в самостоятельной внеаудиторной работе с иноязычным материалом. Эта работа представляет собой интерактивную модель дискуссионного клуба, что создает ситуацию реального общения на иностранном языке. Конкурс на лучший перевод, лучшее сочинение, олимпиада по различным видам языковой деятельности представляют собой мероприятия, направленные на повышение уровня конкуренции.

Еще одним способом повышения языковой компетенции студентов является студенческая научная конференция, которая развивает творческий потенциал, навыки работы с иностранной литературой по специальности.

С целью повышения выживаемости знаний у студентов старших курсов и для подготовки своих кадров с системными знаниями иностранных языков необходимо более широкое введение элективных курсов по иностранным языкам, что даст возможность студентам, заинтересованным в дальнейшем изучении языка, поддерживать свои знания на должном уровне и совершенствовать языковую подготовку.

Efremov S. V.

WAY OF LEARNING ENGLISH INDEPENDENTLY

Why is it important for someone to speak English ? Because English plays an important role in communication among young generation. Day by day this generation realizes the importance of learning English. The majority of people find the ways of learning English by means of English courses where they will have to pay money for these courses and they will acquire knowledge in such a way. Attending these English courses a beginner will have to find a spare or appointed time of doing it before a work or after hours. He will have to do different kind of homework at home and do some kind of exercises in the course of a lesson in English courses. After a lesson a person will be a bit tired and he will have to go to a place of work or the other way around he will have to attend English courses after hours. It can affect a state of person in some way. But people forget about possibility of learning English in a different way by means of independent way of learning English. In this case they won't have to spend money on the English courses. A beginner can economize a great deal of money spending money on an english literature. It means he can learn English without leaving his place. It is a nice advantage for every single beginner. Nowadays it becomes popular to practise English in an oral way. Speaking skills are all – important for everyone.

8. In the first place a person can speak to someone in the course of conversation.
9. In the second place another person can listen to him.
10. In the third place they understand each other and they can keep conversation going.

Speaking skills cannot be acquired in an easy way. In order to acquire them

every single person must deal with reading and grammar. It means they cannot exist in a separate way. Grammar influences understanding and learning of grammar tenses. Reading has impact on enlargement of reading skills and development of speaking skills. The more person reads the better he speaks.

What is the best way of doing it ?

- First and foremost a beginner must read information concerning English for half an hour. When a person reads it he broadens his visual memory.
- Secondly if a beginner read all sentences he would have to make up questions to sentences regarding the grammar tense or the other way around – to make up sentences to questions.

He will have to do it in an oral way. It must be done constantly every single day without stopping. But for desire it is impossible to learn English.

In order to achieve his objective a person must be hard – working not lazy. Laziness is the worst disadvantage for a person who wants to learn English. But every single person has to know the way of learning English.

Selection of literature. One can start with an adoptive literature like school books. It is easy for beginners to read and translate sentences, questions of texts from English into Russian. A beginner can cope with them.

Translation of sentences and questions from English into Russian gives a beginner possibility of enlarging a scope of words. A beginner has to apply a dictionary to translate sentences and questions.

Learning of words by heart after reading.

A search for person who speaks English.

11. When a person keeps to these factors he will do well at learning of English. He will overcome obstacles coming his way. He will succeed in speaking English in an oral way. Everything depends on him. The more he is hard – working the quickly his dream comes true. Because anybody doesn't want to fail in English at the beginning of the independent learning of English.

Журкіна С.В., Коляда І.В.

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ТЮТОРІВ

Як відзначають західні дослідники Барнет та Елліс, останнім часом у британських і американських вищих навчальних закладах кількість студентів зросла майже вдвічі, проте одночасно значно зменшились фінансові інвестиції. Внаслідок цього зросла кількість студентів у групах, що викликало повернення до традиційної форми навчання – лекції. І як наслідок- послаблення контакту між студентом і викладачем, що є основною рисою тьюторських занять.

Як свідчить практика, для поліпшення якості знань необхідно працювати більше з меншою кількістю студентів. У зв'язку з цим у вищих навчальних закладах Великої Британії та США підвищився інтерес до студентського тьюторства, але слід зазначити, що така форма роботи не є універсальною панацеєю у даній ситуації, а може використовуватись лише як допоміжна.

Історично студентське тьюторство своїм корінням сягає часів Давньої Греції. У тогочасних визначеннях «студентського» тьюторства (або тьюторства «на рівних») відзначалось, що тьютор – це «заступник» викладача. Лінійна модель «передавання знань» мала таку структуру: вчитель – тьютор - учень.

Пізніше було досліджено, що взаємодія між студентом-тьютором і студентом, на противагу взаємодії між викладачем і студентом, носить якісно інший характер і має певні переваги та недоліки.

Традиційно студентське тьюторство визначається як допомога більш здібних і встигаючих студентів менш здібним. Так К. Топпінг наголошує, що тьюторство «на рівних» передбачає дії людей однакових соціальних угруповань, які не працюють професійними викладачами, але допомагають одне одному навчатись. Щодо форм організації навчального процесу студентські тьюторські заняття відбуваються в парах або невеликих групах, організованих професійним викладачем. Проте, у зв'язку з тим, що останнім часом студентське тьюторство поширюється у більшості англійських і американських вищих навчальних закладів, форми організації студентських тьюторіалів все більш урізноманітнюються. І, як наслідок, стає все складніше доти точно визначення цій формі організації навчального процесу.

К. Топпінг підкреслює, що у процесі студентських тьюторських занять навчається не лише студент, якому необхідна допомога, а й сам студент-тьютор.

Тьютор і студенти можуть навчатись як на одному, так і на різних курсах.

За традиційною моделлю студентського тьюторства, у ролі тьютора виступає більше здібний студент, але останнім часом увагу дослідників привертає модель, за якою і тьютор, і студент мають однакові здібності і працюють разом у напрямку поглиблення знань.

Роль тьютора і студента не обов'язково має бути постійною, особливо, коли студенти мають однакові здібності. Зміна ролей (взаємне тьюторство) підвищує самооцінку і самоповагу студентів, тому що кожен з них отримує можливість бути у ролі тьютора.

Заняття зі студентом- тьютором можуть бути офіційно внесені у розклад занять, а також можуть проводитись поза розкладом, тобто бути додатковими.

Подібні заняття можуть проводитись з усіма студентами, але більш ефективним був би розподіл студентів на групи за різними критеріями: обдаровані студенти, невстигаючі, студенти, що входять до складу різних меншостей, наприклад, релігійних, етнічних та будь-яких інших.

У традиційному розумінні, студент-тьютор – це найкращий студент. Проте, якщо у ролі тьютора виступає студент із середніми здібностями, він у процесі навчання інших має змогу розвинути свої здібності.

Студентське тьюторство передбачає:

- визначення мети тьюторської діяльності: студентське тьюторство ставить за мету загальний інтелектуальний розвиток студентів, оволодіння навчальною програмою, емоційний та соціальний розвиток;
- відбір змісту навчальної роботи з конкретного предмета: орієнтація на здобування знань чи навичок; або на здобування знань і навичок одночасно;
- вибір форм взаємодії: найчастіше один тьютор працює з групою студентів, яка може включати від двох студентів до тридцяти і навіть більше. Інколи два тьютори одночасно працюють в одній групі. Більш інтенсивною

формою взаємодії являє собою тьюторство в парах (діадах).

У залежності від мети тьюторської діяльності, змісту навчальної роботи з конкретного предмета й форм взаємодії студента і тьютора студентське тьюторство поділяється на такі види: персоналізована система інструктування; додаткове інструктування; студентське тьюторство в парах (діадах) (тьютор і студент навчаються на одному курсі, їхні ролі закріплені; тьютор і студент навчаються на одному курсі, їхні ролі взаємозамінні; тьютор і студент навчаються на різних курсах, їхні ролі закріплені); студентське тьюторство у групах (тьютор і студенти навчаються на різних курсах; тьютор і студенти навчаються одному курсі); студентське тьюторство при проведенні письмових робіт; студентське тьюторство при дистанційній формі навчання.

Зевако В. І.

ЕЛЕМЕНТИ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПРИНЦИПУ ВИВЧЕННЯ МІСЦЕВОГО ВІДМІНКА СТУДЕНТАМИ-ІНОЗЕМЦЯМИ МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ГраMATика є необхідною основою вивчення способів поєднання мовних одиниць та їхнього використання під час спілкування. Особливо актуальні такі знання для іноземців, що опановують українську мову. Однією з найважливіших і одночасно найскладніших для засвоєння української мови як іноземної є категорія відмінка.

Вивчення відмінкових форм здійснюється через мовленнєву практику, в якій поєднуються знання фонетики й лексики: не засвоївши звукові особливості та певний лексичний запас української мови, студент не зможе реалізувати граматичні знання, зокрема про відмінкові форми. Отже, уявлення про іноземну мову формується через поняття мова – мовлення – комунікація. Мова в такому розумінні – це система звуків, слів, синтаксичних конструкцій; мовлення – це реалізація фонетичної, лексичної й граматичної систем за певними правилами; комунікація – це використання системи мови і мовних моделей в реальному спілкуванні, де крім лінгвістичних, представлені й екстралінгвістичні фактори.

Функціональний принцип вивчення іноземної мови враховує знання мовних моделей речень, у яких відображені граматичні зв'язки, та послідовність матеріалу, коли опанування граматичних форм і відповідної лексики залежить від частотності їхнього вживання. Наприклад, уведення відмінків визначається не звичною для описової граматики черговістю, а реальною частотою вживання відмінкових форм у мовленні.

Особливо цікавий з цієї точки зору місцевий відмінок, що належить до найбільш уживаних. Окремою темою його розглядають на другому курсі, а у складі інших відмінків під час вивчення іменника – після вступних тем з фонетики та графіки й розмовних тем «Моя сім'я», «Моя кімната», «Наш університет». Проте вже на початкових заняттях з української мови як іноземної (теми «Знайомство», «Моя сім'я») студенти засвоюють моделі:

Я живу в Тернополі (у Львові, в Україні, в гуртожитку, на квартирі).

Мої батьки живуть у Польщі (у Нігерії, у Пакистані, в Іраку, в Індії).

Я навчаюся в університеті. Брат навчається у школі. Тато працює на заводі. Сестра працює в поліклініці.

Студент пише / малює у зошиті (в альбомі, на дошці, на папері).

Я сиджу в аудиторії (в лабораторії, у класі, у кімнаті, в їдальні, у кафе, у ресторані) тощо.

Неможливо обійтися без прийменникових конструкцій місцевого відмінка при вивченні теми «Моя кімната». Читаючи нескладний текст, студенти запам'ятовують прийменниково-іменні сполучення з просторовим значенням, наприклад: Студенти живуть у гуртожитку. У кімнаті є ліжко, шафа, стіл. На підлозі лежить килим. На столі є ваза. У шафі одяг. На стіні висить картина. На підвіконні стоїть вазон. У кімнаті чисто та затишно.

Засвоюючи теми «Займенник», «Прикметник» і «Числівник», уже вивчені конструкції поступово ускладнюємо:

Я навчаюся в медичному університеті (на лікувальному факультеті, у першій групі).

Мама працює у нашій поліклініці (у міській лікарні, у цьому госпіталі, в

університетській бібліотеці).

Пацієнт лежить у іншій палаті (у нашій лікарні, у шостому кабінеті).

Студенти були в анатомічному музеї (у новому корпусі, у драматичному театрі, у цій аптеці).

Отже, на прикладі форм місцевого відмінка ми показали, що успішне засвоєння категорії відмінка починається до вивчення відповідної теми.

Karpets L., Sorokina J.

COMMUNICATIVE METHOD IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING

The communicative approach is based on the idea that learning language successfully comes through having to communicate real meaning. When learners are involved in real communication, their natural strategies for language acquisition will be used, and this will allow them to learn to use the language. Practicing question forms by asking learners to find out personal information about their colleagues is an example of the communicative approach, as it involves meaningful communication. Classroom activities guided by the communicative approach are characterised by trying to produce meaningful and real communication, at all levels. As a result there may be more emphasis on skills than systems, lessons are more learner-centred, and there may be use of authentic materials.

Communicative competence refers to a learner's ability to use language to communicate successfully. Canale and Swain (1980) defined it as composing competence in four areas: words and rules, appropriacy, cohesion and coherence, use of communication strategies. The aim of communicative language teaching and the communicative approach is communicative competence. Testing communicative competence is challenging. Formats teachers can use to evaluate their learners' competence include information gap and role-play activities for speaking, letters for writing, and note-taking and summarising, which combines listening and writing competencies.

The Communicative Method is in reality an umbrella term – a broad approach rather than a specific teaching methodology, and has now become the accepted

‘standard’ in English language teaching.

Communicative Language Teaching is a natural follow-on from the reaction during the 70s against previous methods which over-focused on teaching grammatical structures and template sentences, and which gave little or no importance to how language is actually used practically. The Communicative approach emphasizes the ability to communicate the message in terms of its meaning, instead of concentrating exclusively on grammatical perfection or phonetics. Therefore, the understanding of the second language is evaluated in terms of how much the learners have developed their communicative abilities and competencies. In essence, it considers using the language to be just as important as actually *learning* the language.

This method has various characteristics that distinguish it from previous methods: understanding occurs through active student interaction in the foreign language; teaching occurs by using authentic English texts; students not only learn the second language but they also learn strategies for understanding; importance is given to learners’ personal experiences and situations, which are considered as an invaluable contribution to the content of the lessons; using the new language in unrehearsed contexts creates learning opportunities outside the classroom.

Learning a language is interactive, co-operative, learner-centered and content-based, but the approach does not mean that learning a second language involves just ‘conversation’. This breaks down the use of language into 5 functional categories that can be more easily analyzed: personal (feelings, etc.), interpersonal (social and working relationships), directive (influencing others), referential (reporting about things, events, people or language itself), and imaginative (creativity and artistic expression). These 5 broad functions are then delivered by the teacher in the classroom using the ‘3 Ps’ teaching model, which stand for Presentation, Practice and Production.

Karasyova Ye. V.

MULTIMEDIA TECHNOLOGIES WHILE TEACHING A FOREIGN LANGUAGE

The usage of multimedia devices is very important question nowadays. Projects, automatized teaching systems, video tapes can be analyzed in computer room of our department. Each teacher of our department has a folder with the number of the group, course, speciality, and the necessary material for presentations etc. The main part of the lesson is devoted to the games, in which the students are given life situations and cases, with which they will meet in their future. During the lessons we follow the method of projects, and the global task should be. Studying a foreign language allows students to receive more profound knowledge on each stage of the program. Our teachers support the principle of motivation and self-analyses.

A particular advantage has an interactive board for learning foreign languages. We can prepare themed texts, train and screen exercises, see illustrations. Audio and video materials serve as a support for the introduction or intensification of the lesson material, repetition and consolidation of speech patterns and grammatical structures, improving the skills of reading and perception of foreign speech at the hearing, control and self-knowledge.

Using the interactive whiteboard ensures continuity, completeness and consistency of the logical flow of the material in the study of linguistic aspects and improving the skills of students as well as in the formation of social competence for the presentation of regional geographic material in geography, culture, history and traditions of the countries studied language.

The teachers of our department use video what promotes the development of various aspects of mental activity and students' attention, and memory. Using various video materials the information has a positive effect on developing English vocabulary. Another plus is the power of video impressions and emotions that create a student's attitude to English

Karasyova Ye. V., Toryanik L.A.

ICT USE WHEN TEACHING ENGLISH

Nowadays, when the education of Ukraine is in the stage of its development, the higher school tries to create all necessary conditions to fulfill the leading task of our Ministry of education – to create highly qualified specialists, able quickly to

analyze the situation, to solve a problem and be independent. Also, a big attention is taken for the development of communicative skills in English- the most important and widely used European language in modern life, science, and manufacture- in the sphere of Pharmaceutical education.

The analyses of the studied materials showed that Learning English in modern universities of Europe is considered to be the learning with the use of electronic devices, the means of introducing and representing information, tools for exercising and developing language skills, and , of course, a wonderful opportunity for quick control.

For example, at the National University of Pharmacy (NPhaU) during the educational process, the English teachers use Internet-based teaching to present and work out the taught materials more effectively. The usage of the Internet services at our University gives teachers and students a great opportunity to carry out satisfied and productive, and fruitful work in English, especially when we use on-line service for full-time students and students of distance education. The ICT (Information and Communication Technologies) are widely used for relations with a great feedback at our University and are the most powerful means which profound and, at the same time, refresh educational process.

There are many advantages when using ICT at foreign languages department of NPhaU. They are 1) facilitation of exposure to authentic language; 2) the open door to various sources of information; 3) the chance to communicate and have a dialogue between a teacher and a student; 4) a learner – centered approach; 5) development of learner's autonomy. Moreover, with the help of ICT teachers of our department can allow students to train different types of speech activity; help to realize the linguistic phenomena; create communicative situations; give a chance to lead the implementation of an individual approach and intensification of self-assisted student's work.

It's worth saying that ICT is used at our department to extend listening in details, to teach a group of students or to teach students individually. They allow teachers to check students quickly and see the result of their work. After that the

learners can have a wish to continue the conversation on a given topic. The tasks of this kind can be created by using the interactive possibilities. For example, the teachers of our department often use ICT on the English language courses for the teaching staff of the University, on the English language courses for the students of our University. The results of this work will not keep you waiting. The results have been risen in short period of time: the students could speak fluently, listen to the native speakers and understand the information in details. They have been interested and involved in the lesson. The programs for self-control influence on students motivation of the aim- to achieve a success and best results. Also, the colorful presentations keeps the attention of the listeners to know something new and interesting.

So, modern communication-oriented training approach of using ICT is widely used at the National University of Pharmacy and it really prepares students for the use of the English language in real life, every-day situations. Teachers should plan their lessons using more communication situations and, of course, ICT. The communicative approach in studying English is often based on the emphasizing that the successful mastering a foreign language demands not only the knowledge of grammar, vocabulary, pronunciation, but also to have an idea as their use. The positive aspect of this type of educational activity is the fact that in this work may actively involve all students, regardless of their level of proficiency for each role there. ICT help students to master any level free and easily with pleasure.

Kolyada I. V., Zhurkina S.V.

THE COMMUNICATIVE APPROACH IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES

Current requirements for training a qualified specialist primarily require him to be a member of Intercultural Communication and have the necessary communicative abilities in the areas of professional and situational communication in speech and writing, skills practice foreign language in various types of speech activity in the amount of topics that are due to professional needs; and be able to master the latest

professional information through some foreign sources. This increases the demand for qualified graduates (professionals) who are fluent in a foreign language, including the language of international communication, and hence the need to study the course "Foreign Language".

Nowadays many teachers are mulling over what approach in learning a foreign language is the best one. It is essential to highlight the communicative approach because its main idea is the study of speech in terms of communication. The communicative approach is very effective because it requires further study and development.

Basically, the communicative approach is a set of techniques designed to teach effective communication in the language environment. One of its main methods is imitation of real life situations designed to encourage students to speak their minds. It is very essential that the speaking topics are related to daily life situations.

Unlike classical methods, the basis of which is repetition and memorization, in classes held with the help of communicative methodology the teaching depends on the students themselves i.e. their responses, reactions, etc. In practice, this greatly contributes to the atmosphere of collective dialogue, organized on the basis of communicative situations. Of course, most of the studies cover speaking, reading, listening and writing. Teachers mostly direct the course of studying.

The current situation in the country shows that there is a demand for highly skilled professionals who are fluent in a foreign language and its need increases every year. The most effective in teaching foreign language is communicative approach, because it contributes to their communicative competence as a professional, affects the worldview, value system, the ability to think.

Коляда І.В.

ЕВФЕМІЗМИ У МОВІ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Сутність політики як засобу здобуття та утримання влади елітою у боротьбі з політичними суперниками, відображається у мові явно або приховано. Відомі ситуації свідомого формування певних властивостей мови з метою її подальшого впливу на масову та індивідуальну свідомість і поведінку.

Мовне маніпулювання політичною свідомістю в політичному дискурсі здійснюється шляхом створення значень слів за рахунок ідеологічності, оцінювання, модальності, рухомості семантики та прагматики слова.

У новому столітті продовжується широке використання евфемізмів у «мові політики». Евфемізми, у свою чергу, визначаються як замітники образливих, непристойних чи грубих слів на м'якші, менш образливі вирази, що сприяє ефекту пом'якшення назв страшного, непристойного чи ганебного. Але замінені слова використовуються не з метою викривлення понять, а з метою їх маскуванню іншими формами вираження і пом'якшення тим самим ефекту висловлювання. Треба зазначити, що у більшості випадків – це евфемізми, нав'язані зверху, вони переважно зустрічаються в офіційних паперах та в періодиці. Також з'явилася нова група евфемізмів – найменування деяких непрестижних професій та занять, які віддзеркалюють соціальну нерівність.

Поряд з евфемізмами з'являються РС-темінологія. Політична коректність являє собою явище, відображене, в першу чергу, в мовній поведінці і яке є характерним для сучасної ідеології західної демократії. Наприклад, коректно сказати не “businessmen” чи “businesswomen”, а “businesspeople”; не “black man”, а “a man of color” чи “Afro-American”.

Підводячи підсумки, треба підкреслити, що семантика політичного терміну є мало вивченою, тому ця тема має важливе практичне значення.

Kondratenko O.O

BUSINESS COMMUNICATION CULTURE OF FUTURE PHARMACISTS ON FOREIGN LANGUAGE LESSONS

Due to Ukrainian integration into international level and it is gaining opportunities to carry out communication on nationwide level. Professional communication business skills and general culture requirements are increasing significantly, where business communication culture is considered to be its essential part. That is being said, the necessity of qualitative students training which includes

communicative part becomes actual. Communication allows future pharmacists to identify himself as a person capable of mutual business understanding. Ability to communicate, to reach mutual understanding in the professional activities and responsibilities course is an important basis for the high business efficiency in business communication situations. Professional pharmacists activity provides efficient linguistic, sociocultural interaction, adaptation to internal and external circumstances changes.

In our opinion, communicative aspect plays an important role in a career of a pharmacist, which importance is preconditioned by the need to perform many communication functions: providing consultancy in the pharmaceutical area, planning and implementation of pharmaceutical advertising campaigns, guidance and pharmaceutical information centers support, future pharmacists collective and public services, their public relations and so on. Successful mastering of communication culture, a high level of communicative competence require basics awareness, the ability to determine the business communication goals and objectives, to organize communication and manage it, to analyze the subject of communication, to ask questions and answer to them specifically, the ability to achieve mutual understanding with customers, partners and colleagues, to establish contacts, to negotiate, to participate in business conversations, discussions, dialogues, debates, roundtables, to hold business meetings, to speak in front of a large audience for future pharmacists business communication.

The future pharmacist should be able to prove and justify their own position, argue and persuade, criticize and refute, reach consensus, provide estimates and make business deals, have business communication skills, including rhetorical clichés and techniques, to be able to give public speeches on specialty in native and foreign languages.

Teaching foreign language experience in the National Pharmaceutical University (Kharkiv) shows business communication culture of future pharmacists requires a complex usage of various types arrangements in the university. In our view, an important role in solving this task has the study a foreign language as a

professional discipline that provides great opportunities for the future pharmacists necessary professional communicative skills, vocabulary enrichment, social and psychological and sociocultural knowledge, cultural and value creation for students.

Латунова Н.В., Латунов І.С.

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВНЗ

На сучасному етапі відбувається модернізація навчального процесу у ВНЗ на основі використання мобільного навчання (m-learning), електронного навчання (e-learning).

Програмні вимоги, які ставляться до студентів мовних спеціальностей та впровадження Європейського Мовного Портфеля у процесі викладання англійської мови включають необхідність використання технічних засобів нового покоління. Сьогодні технічні засоби нового покоління надають багато освітніх можливостей, що робить їх ефективними засобами навчання у вищій школі. Завдяки сучасним мобільним технічним засобам (планшетам, смартфонам, ультрабукам, нетбукам, ноутбукам, кишеньковим персональним комп'ютерам, тощо) стало можливо навчатися в будь-якому місці й у будь-який зручний час.

Науковці підкреслюють, що використання мобільних технічних засобів навчання під час вивчення іноземної мови сприяє: подоланню комунікативного бар'єру; формуванню навичок дослідницької діяльності; створенню підвищеної мотивації до оволодіння мовленнєвими навичками та використання їх у реальних міжособистісних навчальних і ділових контактах. Ми вважаємо, що великою перевагою інноваційних технічних засобів є те, що з їх допомогою студент має доступ до автентичного мовного середовища, оскільки розробниками мобільних програмних додатків до таких пристроїв є носії мови: викладачі, науковці, методисти англомовних країн світу. Крім того, сучасні технічні засоби навчання можуть використовуватися студентами в аудиторній та позааудиторній роботі, а також під час підготовки домашнього завдання.

Варто зазначити, що передумови для мобільного навчання були закладені ще в 70-х роках минулого століття, коли американський вчений Алан Кей запропонував ідею комп'ютера розміром у звичайну книгу для освітніх цілей. У 1990-х роках із появою кишенькових персональних комп'ютерів починається впровадження мобільного навчання у навчальний процес університетів, з'являються перші навчальні проекти для реалізації мобільного навчання. Окремі різновиди планшетів почали з'являтися ще на початку 2000-х років.

Встановлено, що більшість мобільних додатків через свою практичність у користуванні, дружелюбний інтерфейс, інтерактивність та популярність серед користувачів є стали результативними засобами для мобільного навчання у процесі оволодіння англійською мовою. Проте, варто зауважити, що при впровадженні мобільних ІКТ у навчальний процес постає питання щодо їх технічної підтримки та правильного методичного використання, оскільки, широке залучення словників у процес викладання англійської мови є однією із умов актуалізації пізнавальної і комунікативної потреби студентів-філологів. Словники мобільних версій стали інноваційними та необхідними засобами навчання, які підтримують тенденцію швидкого оновлення та розповсюдження інформації.

Застосування інноваційних технічних засобів навчання є ефективним за умов використання правильного підходу до організації освітнього середовища з педагогічною метою.

Лашків Т.В.

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК МЕТА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У МЕДИЧНОМУ ВНЗ

Сучасний етап розвитку нашого суспільства відкриває широкі перспективи його євроінтеграції, а це передбачає значну відкритість і доступ до різноманітної інформації. Знання іноземних мов стає зрозумілою необхідністю. Відповідно до цього суттєво змінюється і мета курсу іноземної мови у медичному ВНЗ. Комунікативний підхід до їх вивчення видається найбільш

ефективним, маючи в своїй основі направленість на живе реальне спілкування з конкретною поставленою метою. Він включає в себе мовленнєві навички, що формуються на традиційних видах діяльності: аудіюванні, читанні, письмі та говорінні; мовні знання (фонетики, граматичних структур, орфографії, лексичних одиниць), а також вміння їх адекватно використовувати для комунікації залежно від конкретної ситуації. Для здійснення повноцінного спілкування необхідні достатні уявлення про національно-культурні та соціолінгвістичні особливості країни, мова якої вивчається.

У медичному ВНЗ курс «Іноземна мова за професійним спрямуванням» передбачає вивчення тем, що безпосередньо стосуються фахової спеціалізації студентів. Він дозволяє інтегрувати мовні знання і навчальний матеріал спеціальних медичних дисциплін (анатомії, фізіології, хімії, тощо). Велику роль відіграє текстовий матеріал, який підбирається з автентичних джерел і реально використовується носіями мови. Розроблені лексико-граматичні комунікативно спрямовані вправи. Використовується професійний ресурс Інтернету, що поглиблює навички сприйняття та інтерпретації інформації, а також знайомить студентів з особливостями системи охорони здоров'я в іншомовній країні. Успіх комунікативного підходу залежить від зацікавленості та позитивної мотивації студента, а застосування добре їм знайомих сучасних цифрових технологій завжди цьому сприяє. Студенти мають можливість продовжити навчання іноземної мови, відвідуючи курс за вибором «Іноземна мова за професійним спрямуванням». Цей курс, розроблений відповідно до кожної навчальної спеціалізації, дає їм можливість поглиблювати та вдосконалювати свої мовні навички у фаховому дискурсі. Відповідно до особистої мотивації студент може ознайомитися з ним чи то на третьому, чи то на четвертому, чи то на п'ятому, чи то на шостому курсах навчання, що вигідно розподіляє його навантаження. У сучасних умовах життя достатній рівень знань іноземної мови відкриває перед студентами перспективи участі у програмі, що передбачає їх інтегроване навчання у ВНЗ Європи та США. З'являється реальна можливість познайомитися з високоефективними надбаннями світової медицини. Доброю

традицією нашого ВНЗ є проведення щорічної міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених. Студенти різних спеціальностей беруть участь у роботі секції «Медицина іноземними мовами». Свої наукові дослідження, що здійснюються на спеціальних кафедрах, вони представляють іноземною мовою у формі тез, презентації, доповіді, стендової доповіді на власний вибір. Учасники мають також можливість відвідати різноманітні пізнавальні майстер класи. Очевидним є те, що будь-яка участь у конференції спонукає до активної комунікації і вимагає належного рівня знання іноземної мови для успішного ведення дискусії і живого ситуативного спілкування. Така конференція, як особлива форма науково-пізнавальної діяльності, є реальною демонстрацією всіх складових комунікативної компетенції студентів.

Можна стверджувати, що комунікативний підхід у навчанні іноземної мови у медичному ВНЗ найбільш вдало відповідає сучасним вимогам часу, коли іншомовне спілкування стає суттєвим компонентом професійної освіти та діяльності.

Мирошниченко О.А.

ДИСКУСІЯ ЯК ОДНА З ЕФЕКТИВНИХ ФОРМ ГРУПОВОЇ РОБОТИ ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Проблемам методики викладання англійської мови приділяється багато уваги. Одним із способів вирішення є створення проблемних ситуацій на заняттях та пошук спільно прийнятих рішень. Так народжується дискусія – найактивніша форма мислення, переваги якої для вивчення іноземної мови беззаперечні. Метод групової дискусії можна віднести до найпопулярніших інтерактивних методів навчання іноземної мови. Характер та атмосфера колективного обговорення проблеми створюють сприятливі умови для розвитку навичок і умінь стисло, чітко та лаконічно висловлювати свої думки, уважно вислуховувати думки інших і аргументовано відстоювати особисті погляди. Під час дискусії зникає мовний бар'єр, починається спілкування, учасники групи замислюються над темою обговорення, а не над тим як висловлюватися. Слухаючи інших, кожен сам виправляє свої помилки, набуває

досвіду спілкування, звертає увагу на певні граматичні конструкції, поповнює запас лексики за темою. Застосовуючи цей інтерактивний метод під час проведення практичних занять з англійської мови, викладач має скеровувати студентів на самостійне вирішення поставленої проблеми.

Навчально-пізнавальна діяльність групової дискусії відбувається у таких етапах: створення груп, визначення та обговорення проблеми, слухання іншого погляду, знаходження компромісу з іншими, що розвиває вміння висловлюватися англійською мовою. Таким чином інтерактивна форма навчання особливо вагома для вивчення англійської мови, професійного спрямування, адже перебуваючи у активній діяльності, студент постійно знаходиться у мовному середовищі.

Мовленнєва спрямованість та ситуативність формують визначення комунікативного підходу і водночас є його принципами. Реалізації принципів комунікативного підходу сприяє атмосфера колективного спілкування, співпраця учасників навчального процесу, координування та взаємодія викладача зі студентами. Все це характеризує спеціальну пізнавальну діяльність – інтерактивне навчання, метою якого є створення комфортних умов навчання. Така форма навчання передбачає перенесення акценту з навчаючої діяльності викладача на пізнавальну активність студента, що сприяє розвитку його активності, творчості, ініціативності, розвитку особистих здібностей, гнучкості.

Спілкування може відбуватися не тільки під час групових занять, а також при використанні сучасних засобів самостійно. Спілкування за допомогою електронної пошти в Інтернеті, наприклад, є корисним засобом для вивчення англійської мови і дає змогу контактувати з первинними носіями мови, яку вивчають. А також є джерелом додаткової мотивації завдяки розширенню мовного середовища та пізнання культури іноземної країни. Актуальність використання інтерактивних методик у навчальному процесі пов'язана з постійним прагненням почерпнути дедалі більший обсяг інформації, що сприяє творчому розвитку особистості в сучасному світі. Це

питання стоїть досить гостро. Кожна цивілізована країна, або та, яка хоче бути цивілізованою, дбає про творчий потенціал суспільства загалом і кожної людини зокрема. Окрім того, як свідчить досвід, людина, яка здатна генерувати ідеї, використовувати знання й уміння в нових ситуаціях, комфортно почувається в нестабільних соціальних умовах – швидше знаходить своє місце в суспільстві.

Мистецтво володіння мовою включає вміння слухати, читати, спілкуватися та писати. Розвиток мовних навичок можна стимулювати різноманітними засобами. Перш за все, це використання різних інноваційних методик та технологій, вибір яких залежить від викладача.

Мороз Г.М.

ВПРОВАДЖЕННЯ НАУКОВИХ ІННОВАЦІЙ У ВИЩІЙ ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ ШКОЛІ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФАХІВЦІВ НФАУ НА ВНУТРІШНЬОМУ І СВІТОВОМУ РИНКАХ ПРАЦІ

Основною метою професійної освіти сьогодні є підготовка кваліфікованого фахівця відповідного рівня та профілю, що вільно володіє своєю професією, конкурентоспроможного на ринку праці, компетентного, здатного до ефективної праці на рівні світових стандартів, готового до постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності.

На сучасному етапі розвитку України актуальним є питання професіоналізму у всіх галузях суспільного життя. Професія фармацевтичного працівника вимагає високої професійної самосвідомості, дисципліни, толерантності, акуратності та відповідальності при виконанні своїх обов'язків, оскільки пов'язана із збереженням здоров'я людини. В умовах євроінтеграції набуває значимості розвиток напрями професійної підготовки фахівців фармацевтичної галузі України — впроваджувати наукові фармацевтичні інновації у вищій фармацевтичній школі.

Для підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців

фармацевтичної галузі була розроблена компетентнісна модель менеджера з формулярної системи відповідно вимог національної рамки кваліфікації, належних виробничих практик (G x P) і стандартів ISO, положень наказу МОЗ України від 22.07.2009р. №529 «Про створення формулярної системи забезпечення лікарськими засобами закладів охорони здоров'я», наказу від 26.06.2014р. №429 «Про внесення змін до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 22 липня 2009 року №529», наказу МОЗ України від 13.09.2010р. №769 «Про затвердження концепції розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України на 2011-2020р.р.».

В процесі дослідження були також використані основні положення Належної практики фармацевтичної освіти (GDEP), яка передбачає такі вимоги до фахівців фармацевтичної сфери, як надання інтегрованої фармацевтичної допомоги, вміння контактувати з фахівцями медицини, пацієнтами, вміння ефективно управляти потоковими процесами. Виходячи з вище наведеного, була сформульована компетентнісна модель менеджера фармацевтичного підприємства з формулярної системи, який повинен:

мати вищу фармацевтичну освіту;

знати чинне законодавство, структуру формулярної системи на всіх рівнях, організацію лікарського забезпечення ЗОЗ, стандарти надання медичної допомоги, шляхи побудови та вдосконалення стандартних робочих процедур (СРП) з формулярної системи на підприємстві, специфіку роботи фармацевтичного підприємства в умовах функціонування в Україні формулярної системи;

керуватися чинним законодавством України, державними та галузевими нормативними документами, методичними матеріалами щодо функціонування формулярної системи, стандартами, міжнародними правилами G x P і ISO, посадовою інструкцією;

уміти забезпечувати впровадження на підприємстві основних принципів формулярної системи, розробляти план маркетингових заходів щодо включення продукції підприємства в локальні та регіональні формуляри лікарських

засобів;

відповідати за належне виконання обов'язків передбачених посадовою інструкцією, а також правилами внутрішнього трудового розпорядку в межах чинного законодавства України про працю.

У сфері фармацевтичної галузі — конкурентоспроможність, на мій погляд, це здатність фахівця забезпечувати більший ступінь задоволення потреб і запитів споживачів лікарськими засобами, які повинні відповідати їх характеристикам і властивостям, згідно інструкцій, ніж інші товаровиробники. Для цього, майбутні фахівці, у процесі професійної підготовки, повинні оволодіти маркетингом на належному рівні і знати, що їх конкурентоспроможність, головним чином, висловлюється конкурентоспроможністю продукції, що визначає успіх ринкової діяльності виробників лікарських препаратів та медичного обладнання. Конкурентоспроможна та продукція, яка забезпечує більший ступінь задоволення споживачів при прийнятному рівні витрат на придбання і споживання, тобто ціни споживання і та, яка має попит серед споживачів.

Конкурентоспроможні ці фахівці, які орієнтують виробництво і збут на запити споживачів і створюють своїх споживачів за допомогою нововведень і отримують прибуток за рахунок задоволення їх потреб і запитів.

Для формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців фармацевтичної галузі у процесі професійної підготовки вважаю необхідним введення навчання маркетингу та стандартизації нормативних документів, посадових інструкцій згідно з чинним законодавством України, державними та галузевими документами, наказу МОЗ України у фармацевтичній сфері.

Для професійній підготовці конкурентоспроможних майбутніх фахівців фармацевтичної галузі України у складній соціально-економічній ситуації притаманні постійні пошуки способів удосконалення та розвитку системи фармацевтичної освіти, вивчення практичного досвіду функціонування європейської моделі охорони здоров'я.

Питання формування професійної конкурентоспроможності майбутніх

фахівців фармацевтичної галузі є надзвичайно актуальним, оскільки сучасний ринок праці потребує кваліфікованих конкурентоспроможних фахівців. Вони мають бути здатні до сприйняття та використання на праці нових наукових ідей, методів сучасного виробництва, реалізації лікарських засобів. Все це вимагає від вищого навчального закладу підготовки конкурентоспроможного молодого фахівця. Процес професійного фармацевтичного навчання має вирішувати завдання стосовно забезпечення людини «конкурентоспроможною професією». Знання, досвід, цінності та здібності особистості є характеристикою окремої людини і виявляється у результатах її діяльності. Сучасній фармацевтичній галузі потрібен фахівець, який здатен максимально використовувати свій потенціал, проявляти гнучкість, конкурентоспроможність. Основним показником рівня кваліфікації будь-якого сучасного фахівця є його професійна обізнаність.

Проблема професійної обізнаності розглядалась у працях педагогів, менеджерів освіти таких науковців як Є.Зеєра, В. Сліпчука, І. Бобкової, Л. Варлахової, О. Романовської. Дослідники підкреслюють, що під час підготовки фахівців для промислової галузі треба чітко уявляти, чим характеризується їхня професійна обізнаність — володіння нормативами і знаннями необхідними для виконання професійної роботи. Отже, конкурентоспроможність включає в себе єдність теоретичної та практичної готовності майбутнього фахівця до професійної діяльності, забезпечує її ефективне виконання і вирішення проблем різної складності на основі знань і досвіду.

Професійна конкурентоспроможність майбутніх фахівців фармації має багато складових і становить єдину систему теоретичної, методичної та практичної підготовки до професійної діяльності, що здійснюється через оволодіння професійними знаннями та вміннями.

Конкурентоспроможні фахівці повинні вміти вести ділову розмову, яка спрямована на спілкування з відвідувачами аптек, колегами, лікарями, представниками фармацевтичних підприємств — спілкування та вміння реалізовувати ці знання на практиці є надзвичайно важливою потребою

конкурентоздатного фахівця фармацевтичної галузі.

У майбутнього фахівця фармації повинні бути сформовані знання про особливості, принципи, сутність, етапи та механізми професійного спілкування. Під час професійної діяльності фармацевт вирішує проблеми: вибір відвідувачам лікарських засобів, морально-етичні проблеми під час спілкування з представниками фармацевтичних підприємств, лікарями та колегами.

Орел-Халік Ю.В., Трегуб С.Є.

ДІЛОВІ ІГРИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНО КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ

На сьогоднішній день Україна знаходиться на етапі інтеграції до Європейського простору. Однією з найважливіших умов, що мають виконуватися, є підготовка висококваліфікованих, конкурентоспроможних спеціалістів. Саме тому іноземна мова розглядається як невід'ємний компонент професійної підготовки. В процесі викладання іноземної мови у немовних ВНЗ, одним з головних питань, зазвичай, залишається наступне: «Як організувати навчання іноземної мови так, щоб воно займало якомога менше часу і виявилось більш ефективним?». Одним з найбільш дієвих шляхів формування і розвитку іноземної комунікативної компетенції є застосування ділових ігор.

Застосування ділових ігор на заняттях з іноземної мови у немовних вишах має ряд переваг:

- забезпечує сприятливий психологічний клімат для спілкування;
- створює можливості мотивованого спілкування іноземною мовою;
- дозволяє досягти більш високого рівня спілкування, ніж при традиційному навчанні, так як передбачає реалізацію конкретної діяльності (обговорення проекту, участь у конференції, бесіду з колегами і пацієнтами тощо, більш того, дозволяє включити елементи майбутньої професійної діяльності в процес навчання іноземної мови) [2, с.56];

- передбачає активну участь всієї групи в цілому та кожного її члена окремо. Крім того, у діловій грі учасники самостверджуються не тільки як

особистості, але й, насамперед, як фахівці в галузі своєї майбутньої фахової діяльності;

- участь у ділових іграх активізує розумову діяльність, підвищує творчу активність, так як дозволяє студентам на ділі застосувати свої знання з іноземної мови; сприяє розвитку самостійного, продуктивного мислення, спрямованого на формування пошукової творчої діяльності;

- сприяє формуванню навичок встановлення контакту під час спілкування; дозволяє правильно сприймати та оцінювати співрозмовника як особистість; допомагає виробити стратегію і тактику спілкування [3, с.181];

- підвищує соціокультурну компетенцію майбутніх фармацевтів;

- примножує інформаційну компетенцію студентів вищих медичних закладів освіти [1, с.81];

- виконання різноманітних завдань призводить до конкретного результату, завдяки чому в учасників навчального процесу виникає почуття задоволення від спільних дій, бажання ставити і вирішувати нові завдання [4, с.249].

Як свідчить досвід роботи у вищому медичному закладі освіти, найцікавішими для фармацевтів виявилися наступні рольові ігри:

- You work as a pharmacist and give a consultation on a new drug.
- Your boyfriend/girlfriend is going to work as a laboratory assistant. Try to get as much information as possible about this occupation.
- Discuss the rules “Laboratory Safety”.
- You are not satisfied with the quality of the medicine. Make a complaint.
- You have a cold / flu / headache / allergy and need an effective remedy. Ask the chemist for a piece of advice
- You have intentions to discuss the main programs of the WHO with your colleagues in a forthcoming conference.
- You are at the chemist’s. A customer asks for a recommendation for his problem. A pharmacist is ready to consult him and to help to choose the necessary medicine.

Досягнення успіху в діловій грі залежить більшою мірою від знання іноземної мови та вміння спілкуватися, що стимулює інтерес до вивчення іноземної мови як навчального предмета, сприяє виникненню бажання розширити свої можливості в його використанні. Таким чином, в процесі роботи з діловими іграми на заняттях з іноземної мови студенти отримують можливість розвивати свою особистість, формувати і розвивати навички та вміння спілкування з іншими людьми необхідні не лише для професійної діяльності, але і для повсякденного життя.

Література:

1. Ливингстоун К. Ролевые игры в обучении иностранным языкам / К. Ливингстоун. – М.: Высшая школа, 1988. – 126 с.
2. Платов В.Я. Деловые игры: разработка, организация, проведение / В.Я. Платов. – М.: Профиздат, 1991. – 80 с.
3. Чупрасова В.И. Деловая игра как средство формирования психологического климата в студенческой группе: дис. канд. пед. Наук: 13.00.01 / Чупрасова Валентина Ивановна. – Л., 1991, – 224 с.
4. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам: Теория и практика: Уч.пос. для преп. и студ. / А.Н. Щукин. – М.: Филоматис, 2004. – 416 с.

Петрусенко Н.Ю., Соина И.Ю.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ МЕТОДА ТЕСТИРОВАНИЯ В ПРЕПОДАВАНИИ РУССКОГО ЯЗЫКА ИНОСТРАННЫМ УЧАЩИМСЯ

Эффективность обучения во многом зависит от способов проверки знаний учащихся. Одним из них является тестирование. У тестов есть свои очевидные достоинства. Известно, что тест позволяет дать точную статистическую оценку знаний учащегося. Особенно большую роль играют языковые тесты. Преподаватели охотно пользуются тестами, так как с их помощью можно одновременно проверить большое количество учащихся по разным видам речевой деятельности, не затрачивая много времени на проверку текстов, причем оценка получается более объективной. Кроме того, тесты, применяемые

по ходу обучения, позволяют преподавателю узнать, какая часть материала недостаточно усвоена учащимся. Для учащихся тесты становятся показателем их успеваемости. Из-за недостатка времени наиболее целесообразным и экономичным является письменный тест. Письменная форма – удобный и полезный способ проверки знаний и умений. Учащийся меньше волнуется, у него больше времени для размышлений над трудным для него вопросом, существует возможность исправления ответа, данного раньше. Учащийся при этом проверяет сам себя. Кроме того, все учащиеся получают одинаковые вопросы и должны на них ответить за одинаковое время, а это исключает разногласие и необъективность.

Следует уделять большое внимание моделям и типам тестов, их содержанию, характеру упражнений и цели, которую ставит преподаватель в данном тесте, учитывая одновременно степень продвинутости группы. Тесты разного типа позволяют проверить владение разными видами речевой деятельности, оценить развитие навыков чтения с непосредственным пониманием, говорения, письма, аудирования, оценить развитие навыков чтения с непосредственным пониманием, говорения, письма, аудирования, оценить знание грамматики и лексики, будучи одновременно средством контроля и обучения. Следует обязательно проводить анализ ответов данным учащимся в тесте, так как это дает довольно четкую картину, отражающую уровень их знаний и умений в данный момент обучения.

Проверку знаний, умений и навыков следует проводить на тестах различного типа:

- составление предложений из слов, данных в исходной форме;
- составление вопросов по данным ситуациям;
- ответы на вопросы;
- обширное высказывание на заданную тему;
- дополнение предложения подходящими по смыслу словосочетаниями;
- тесты по выходу в речь и др.;
- составление диалогов на заданную тему;

краткий пересказ прочитанного или услышанного;

трансформация грамматических форм и целых предложений.

Все эти виды тестов учитывали умение понимать аудированный и напечатанный текст, а также умение воспроизводить его в устной и письменной форме с учетом определенных указаний преподавателя. Так как работа велась со студентами на продвинутом этапе, в подавляющем количестве это были тесты языковой продукции.

В общем, следует подчеркнуть, что все проведенные тесты помогли более глубоко проанализировать и поставить диагноз знаний, умений и навыков учащихся и дали преподавателю материал для дальнейшей работы в группах по изучению русского языка как иностранного.

Піжук Т.Г., Височан В.З

РОЗВИТОК НАВИКІВ ВЕДЕННЯ ДІЛОВОЇ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (АНГЛІЙСЬКОЇ) ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ ДЛЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Сучасні реалії життя суспільства вимагають високого рівня освіти медичного фахівця, і саме знання офіційно-ділового стилю, в якому здійснюється ділове письмове спілкування, є його яскравою характеристикою. Саме цей фактор спонукав викладачів кафедри мовознавства ІФНМУ розробити елективний курс «Ведення ділової кореспонденції в медицині», метою якого є розвинути особливі комунікативної компетенції, котрі б сприяли ефективному обміну інформацією, поглядами, мотивацією з метою досягнення конкретних цілей та виконання передбачених курсом завдань:

- володіти навичками ділового етикету та культурою ділового мовлення, із основними положеннями професійної кореспонденції;
- сформулювати вміння правильно подати свою думку у письмовій формі, дотримуючись стилістичних особливостей англійської ділової мови;
- засвоїти лексичні одиниці, та їх синоніми, необхідні для ведення ділової кореспонденції англійською мовою;

- розрізняти типи фахової кореспонденції за їх призначенням (лист-скарга, лист-запит і т.ін.);
- створювати документи в різних стилях, використовуючи відповідні кліше та релевантні граматичні категорії (активного та пасивного станів, відповідні часові форми діслова, пунктуація);
- опрацьовувати автентичні джерела інформації: статті, документи, листи, тексти публіцистичного і науково-популярного характеру з метою отримання та інтерпретування фахової інформації; оволодіти методикою самостійної роботи з оригінальною літературою та інтернет ресурсами; розуміти інформацію подану в інструкціях, формах, бланках, вказівках, тощо.

Курс англійської мови для ведення ділової кореспонденції у медицині тісно інтегрується з діловою українською мовою, а також з усіма гуманітарними, суспільними, загально медичними дисциплінами, що вивчаються у медичному ВНЗ. Інформація отримана впродовж курсу, розширює знання студентів не лише з ведення ділової кореспонденції, але як майбутніх медичних працівників загалом, позаяк на заняттях опрацьовуються автентичні медичні джерела літератури.

Види навчальної діяльності студентів згідно з навчальним планом включають аудиторні практичні заняття та самостійну практичну роботу студентів. Серед методів активізації та інтенсифікації впровадження курсу є: чітка мотивація (зовнішня та внутрішня) необхідності вивчення англійської мови для ведення ділової кореспонденції у медицині; використання мультимедійних засобів навчання на практичних заняттях, які сприяють ефективнішому засвоєнню матеріалу; використання комплексу засобів наочності (flash cards; handouts); системний контроль лексики і граматики на практичних заняттях; заохочення студентів до участі у міжнародних проектах, наукових конференціях англійською мовою; залучення студентів до виконання індивідуальної СПРС, а саме підготовка і

захист проектів, презентацій, реферативних повідомлень, тез наукових повідомлень.

Як показує практика, формування у студентів навиків ділового письмового спілкування сприятиме вдосконаленню їх професійних мовних компетенцій, а також спонукатиме їх до інших академічних видів діяльності, що будуть активізувати і розвивати весь спектр їхніх пізнавальних здібностей.

Рыжченко О. В.

РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

естественный в развитии персональных компьютеров и компьютерных технологий приводит к изменению и в процессе обучения иностранным языкам. В настоящее время главенствующую роль во всех сферах деятельности, в том числе и в образовании, играют новые информационные технологии. Основной целью обучения иностранному языку является формирование и развитие коммуникативной культуры студентов, обучение практическому овладению иностранным языком. При традиционных методах обучения иностранному языку на занятиях главным носителем информации для студентов является преподаватель. Он требует от студентов концентрации внимания, сосредоточенности. Не каждый способен работать в таком режиме. Психологические особенности характера, тип восприятия становятся причиной неуспеваемости. Применение новых информационных технологий на занятиях позволяет обучению стать более эффективным. Благодаря развитию мультимедийных технологий появилось большое количество обучающих программ по французскому языку. Среди таких можно назвать «*Tell me more*», «*Lingua Land*», «*Funambule. Le francais en action*», «*Grammaire progressive du francais*», «*Французский язык. Лингофонный курс*» и др. Каждый мультимедийный курс основан на современной методике интенсивного изучения французского языка, которая строится по принципу погружения в языковую среду. Активное применение мультимедийных программ на занятиях

по иностранному языку представляется возможным и целесообразным исходя из специфики самого предмета. Ведущим компонентом содержания обучения иностранному языку является обучение различным видам речевой деятельности: говорение, аудирование, чтение и письмо. При обучении аудированию каждый студент получает возможность слышать иноязычную речь. При обучении говорению каждый студент может произносить фразы на французском языке. При изучении грамматических явлений каждый студент может выполнять грамматические упражнения, имеет возможность разгадывать кроссворды, заниматься поиском слов, выполнять игровые упражнения. Если хотите работать с текстом или диалогом, программа «*Французский язык. Лингофонный курс*» не только позволяют читать текст на определенную тему, но и позволят интегрировать в себе такой классический метод, как аудирование и письмо. Программа содержит несколько диалогов на различные темы на французском и русском языке.

Если необходимо закрепить грамматику, можно обратиться к мультимедийному курсу «*Grammaire progressive du francais*». Этот курс посвящен изучению грамматического аспекта французского языка. В него входят упражнения и тесты, позволяющие проверить и закрепить полученные ранее знания по грамматике.

Использование мультимедийных программ позволяет не только многократно повысить эффективность обучения, но и стимулировать студентов к дальнейшему самостоятельному изучению иностранного языка. Конечно, мультимедийные программы не смогут дать полноценный курс иностранного языка, но наверняка разовьют лексический уровень, научат анализу грамматических явлений.

Внедрение информационных технологий в учебный процесс не должно исключать и традиционные методы обучения, а гармонично сочетается с ними на всех этапах обучения.

Рыжченко О.С.

АКТУАЛЬНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО

ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО

На сегодняшний день мировое экономическое развитие требует подготовки высококачественных специалистов, владеющих одним или несколькими иностранными языками, в большинстве случаев ограничиваясь английским языком как одним из самых распространенных языков в мире. Поэтому преподавание английского языка в последнее время выходит на качественно новый уровень.

Однако не стоит забывать, что Украина, и в частности студенческая столица Харьков, особое внимание уделяет подготовке специалистов из других стран, что делает русский язык необходимой составляющей образовательного процесса, а, по существу, его фундаментом. Следовательно, вполне целесообразно основательно подходить к преподаванию русского языка как иностранного с позиций внедрения новых технологий. Этого же требует и стремительный научно-технический прогресс, который существенно сокращает время обучения и увеличивает поток информации.

При обучении иностранным языкам, в частности английскому, французскому, немецкому и испанскому, давно применяется аспектный подход, при котором выделяются грамматика, устная практика и аналитическое чтение как разные аспекты языка, преподаваемые отдельно. Однако в Украине подобный подход к преподаванию русского языка как иностранного пока не применяется, в отличие от стран ближнего зарубежья.

Как показывает опыт преподавания русского языка за пределами Украины, подобный подход к преподаванию значительно улучшает качественную составляющую и сокращает затрачиваемое время, что позволяет получить хорошие результаты достаточно быстро.

Не секрет, что русский язык является одним из самых сложных в освоении, более того, представителям стран Азии он дается значительно труднее, что объясняется значительной орфоэпической разницей. Поэтому фонетический курс занимает больше времени при работе с иностранными студентами из Китая или Вьетнама. Было бы вполне логично больше внимания уделять

именно развитию разговорных навыков, которым не уделяется должного внимания при преподавании русского языка единым потоком, без разделения его на аспекты.

Внеклассная работа и активное включение иностранных студентов в межкультурную коммуникацию являются очень важной составляющей качественной подготовки иностранных студентов к обучению в ВУЗах Украины. Однако, на наш взгляд, подобному выходу на практику должна предшествовать большая аудиторная работа, которая может максимально включать в себя не только отработку основных грамматических моделей языка и освоение лексического минимума, но и создание мини-ситуаций, в которых могут применяться полученные знания. Студент должен быть максимально готов к применению полученных в классе навыков на практике, он должен быть уверен в себе. А для этого необходимо создать своеобразную «проблемную ситуацию» на занятии.

Нам представляется вполне логичным и закономерным разделение единой дисциплины «русский язык как иностранный» на несколько взаимосвязанных аспектов с целью максимально качественного и быстрого освоения иностранными студентами базового уровня, что в дальнейшем позволит быстрее совершенствовать их языковые навыки. Получение образования в украинских ВУЗах требует достаточно высокого уровня владения языком (уровень B2), что должно предполагать достаточно быструю подготовку студента.

Сазанович Л.В.

КОММУНИКАТИВНЫЙ ПОДХОД К ИЗУЧЕНИЮ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В НЕЯЗЫКОВОМ МЕДИЦИНСКОМ ВУЗЕ

В теории обучения иностранным языкам выделяются три основных подхода: индуктивный, дедуктивный и коммуникативный. В контексте коммуникативного подхода (КП) во главу угла ставятся особенности реальной коммуникации, а в основе процесса обучения лежит модель реального общения. В случае с обучением английскому языку сферы медицины, речь идет

о коммуникации между врачом и пациентом. Учебные материалы, построенные с учетом принципов КП, направлены на формирование у студентов целого спектра компетенций. Рассмотрим некоторые из них на примере материалов из учебника «English for Nursing –2» [1] и “Medicine –1”[2].

Лингвистическая составляющая реализуется путем введения – лексических единиц по темам: “hospital jobs and personnel; hospital departments and facilities; emergency room; patient details; hospital room facilities”. В дальнейшем новая лексика преобразовывается в законченное высказывание путем введения грамматических структур: “present simple via present continuous; forms of requests; prepositions of location; descriptive to be” [1 : 4–10]. *Социологическая компетенция* заключается в том, что студент учится выбирать и употреблять языковые формы согласно целей коммуникации, например: “checking in a patient; interviewing a patient; explaining a process and assessing a patient” [1 : 4–10]. Формирование *дискурсивной компетенции* предусматривает понимание коммуникативных высказываний разного типа, а также составление высказываний согласно требований разных функциональных стилей, например: requests (Could you fill in this form, please?); describing location [1 : 4–10]. Овладение *стратегической компетенцией* позволяет студенту добиваться эффективности в общении путем использования не только лингвальных, но и экстралингвальных стратегий, например: “putting your patient at ease” [1:17]. Формирование *социальной компетенции* позволяет студенту освоить такие важные умения, как начать, поддержать и продолжить беседы, продемонстрировать уверенность в своих силах и заинтересованность в проблемах пациента, например “showing empathy” [1: 48]. Следует также отметить, что в учебника более высокого уровня значительное внимание уделяется формированию *социокультурной компетенции*, что безусловно способствует пониманию культурных различий: “Finding about politeness in different cultures” [2 : 98].

В качестве вывода, отметим, что реализация принципов коммуникативного подхода в обучении английскому языку вызывает

значительные сложности в аудитории студентов-медиков. Инерционное засилье индуктивно-дедуктивных методов преподавания, и не только языков, приводит к тому, что студент с пониманием относится к заучиванию больших языковых кусков, и скептически воспринимает учебные материалы в виде диалогов, тем самым лишая себя возможности быть успешным участником коммуникации на иностранном языке. Тем не менее, врач – профессия лингвальная, следовательно обучение должно выстраиваться вокруг потребностей реальной коммуникации, а студент-медик должен владеть минимумом речевых умений и стратегий.

Литература

1. Symond M.S. English for Nursing – 2. Course Book / Maria Spada Symonds, Ros Wright. – Harlow : Pearson Education Limited, 2011. – 79 p. (Vocational English).
2. McCarter S. Medicine – 1. Student's Book / Sam McCarter. – Oxford : Oxford University Press. – 2011. – 143p. (Oxford English for Careers).

Соляненко О.Л.

ЧИТАННЯ, ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

В наш час сучасне суспільство потребує нової інформації, а з урахуванням стрімкого розвитку технологій, спеціаліст в тій чи іншій сфері повинен бути своєчасно компетентним у власній професії. В зв'язку з цим підвищується нагальна потреба у студентів немовних вишів в використанні інформації в курсових роботах (розробках), дипломних проектах.

Один з видів самостійної роботи – позааудиторне читання, яке може бути оглядовим, ознайомлювальним, вивчаючим. При цьому існують різні підходи до такого виду читання.

Читання є, безперечно, одним із засобів оволодіння мовленнєвим матеріалом і навчання усній мові. Воно використовується для розвитку і закріплення знань студентів.

Велику увагу викладачу треба приділяти підбору матеріалу і видів завдань, а також контролю і перевірці прочитаного. Бажано, щоб тексти мали

інформативний характер, були зрозумілі студентам з точки зору граматики і відповідали інтересам майбутньої професії. Також тексти повинні бути адаптовані по ступеню складності, тобто, щоб лексико-граматичні особливості матеріалу не зменшували бажання студента отримати інформацію.

При оглядовому виді читання студенти можуть користуватися словниками. З урахуванням рівня знань студентів, викладачу доречно скласти «Notes», де будуть згадані незнайомі лексичні одиниці чи граматичні конструкції з перекладом.

Позитивний результат оглядового читання тексту залежить від об'єму словникового запасу студента і вміння аналізувати лексичні одиниці, здогадуючись про значення слів із контексту.

В завданнях, коли викладач контролює прочитане, повинні також зустрічатися характерні для спеціальності, досить часто використовувані лексичні одиниці.

При доборі матеріалу для самостійної роботи студентів бажано враховувати наявність інформативності, пізнавальної цінності.

Для успішної самостійної роботи студента з текстами доречно проводити підготовчу роботу на практичному занятті. В аудиторії на першому ознайомчому етапі приділяється увага техніці читання, введенню нових термінів та їх перекладу.

Підбір текстів також доречно здійснювати відповідно до вже вивченого граматичного і лексичного матеріалу.

Разом с цим, використовуються різні форми та методи контролю. Так, одна з форм контролю – аналіз змісту тексту. Метод контролю – запропонування викладання інформації у вигляді переказу. Спосіб контролю – сприймання студентом інформації на слух і відтворення її письмово рідною мовою.

Ефективність такого контролю дуже висока. Перевіряється розуміння тексту, аналіз змісту, вміння відтворення рідною мовою з урахуванням мовленнєвих одиниць і граматичних конструкцій.

Таким чином, розглянуто один з видів самостійної роботи – читання, як

одного з найбільш ефективних методів навчання студентів.

Semenchenko T.O.

**PORTFOLIO AS MEANS OF LANGUAGE COMPETENCE
MAINTANANCE AND DEVELOPMENT OF PRE-SERVICE SPECIALISTS
FOR FINANCIAL INSTITUTIONS (AUSTRALIAN EXPERIENCE)**

In the course of gradual integration into a world scientific medium Ukraine is becoming more and more open to a dialog with educators from other countries. It is obvious that Australia provides high quality education for not only domestic students but international ones as well. What is remarkable about Australia is the speed with which this country managed to turn from a hardly surviving, factually enslaved colony into a prosperous self-perpetuating country, where a call for qualitative education is pronounced. All students are assessed in terms of their capability to exhibit professional competence, including critical thinking, creativity, interdisciplinary and intercultural mobility, flexibility, moral values. In this respect a portfolio purports to be an indispensable means, since it provides much room for self-assessment: it prevents complacency, allows to track what and to what extend skills and knowledge have changed, why not, what is evidence thereof, what exactly is being done for advancement. In Australian universities, portfolios act not in advisory capacity, but are one of compulsory tasks for summative assessment.

Extrapolating on the samples of portfolio assessment tasks elaborated by the state authorized organization ACARA (Australian Curriculum, Assessment and Reporting Authority) for schools and various university faculties, we offer the Language Portfolio sample for pre-service financial institution specialists.

This Language Portfolio is to be written in a foreign language. It will cover two focus areas: professional knowledge and skills (banking, economy, accounting and audit etc.) and foreign language command. Students are advised to write the Portfolio every semester.

TABLE OF CONTENTS

INTRODUCTION [up to one page statement on “Why I am here – in this field / at this Uni? What do I aspire?”]

MAINTENANCE AND DEVELOPMENT OF MY TARGET LANGUAGE (TL)

1. LISTENING

A) EVIDENTIAL SUPPORT OF MAINTANCE (what actually are you doing: watching films, reading books in the TL, written & oral communication with foreign third parties, participation in workshops, conferences held in the TL). ALL THE RELEVANT DATA IS WELCOME TO BE ATTACHED.

B) EVIDENTIAL SUPPORT OF DEVELOPMENT (you passed a test (PET, CAE, CPE, IELTS, TOEFL etc.) with grade/score; your listening comprehension skills have improved as you find yourself to ..... better/easier/faster when .....

C) SAMPLE OF AN ACTIVITY I WOULD ADVISE OTHERS TO USE TO DEVELOP THIS SKILL

2. READING / 3. WRITING / 4. SPEAKING (AS ABOVE)

IMPACT OF MAINTENANCE AND DEVELOPMENT OF MY TL ON MY PROFESSIONAL COMPETENCE

A) LISTENING (Why is it essential for my career?)

B) READING (AS ABOVE)

C) WRITING (AS ABOVE)

D) SPEAKING (AS ABOVE)

CONCLUSION [Provide a distinct example of an activity of an individual or an association in the professional field you are proud of and would like to follow, state how your foreign language competence will assist it]

References:

Curriculum. Australian Curriculum, assessment and Reporting Authority.
Availableonline at: <http://www.acara.edu.au/curriculum/curriculum.html>

Семенова Л.В., Внукова К.В.

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У НЕМОВНИХ ВНЗ

У зв'язку з переглядом концепції української освіти та її модернізацією основним завданням професійної освіти стає підготовка кваліфікованого працівника належного рівня та профілю, конкурентноздатного на ринку праці, компетентного фахівця, який вільно володіє своєю професією та орієнтується в суміжних галузях діяльності, який може ефективно працювати за спеціальністю на рівні світових стандартів. Найкраще, якщо випускник вищого навчального закладу здатний бути конкурентним спеціалістом за кордоном.

Виняткову роль у досягненні цієї мети відіграє розвиток умінь та навичок вільного володіння іноземною мовою (рівень B2) як засобом повсякденного та ділового спілкування в рамках професійної діяльності. Однак рішення поставленого завдання неможливе без підвищення ролі самостійної роботи студентів, яку планують, організують, контролюють та оцінюють.

Як відомо, вивчення іноземної мови потребує значних зусиль з боку студентів, їх систематичної праці, сформованості низки таких якостей, як працьовитість, наполегливість, уважність, самостійність, креативність, допитливість. Самостійна робота студентів – невід'ємна частина навчального процесу у вищій школі в світлі вступу України до Болонської системи. Навчити студента самостійно отримати знання – одне з головних завдань дидактики вищої школи. Україна проголосила стратегічну мету – інтегруватися в європейське співтовариство. Звідси виникає потреба в опануванні іноземних мов й в активному використанні їх у міжнародній діяльності. Таким чином, актуальність дослідження проблеми організації самостійної роботи студентів з іноземної мови зумовлена соціальними потребами в спеціалістах з високим рівнем знань іноземної мови.

Аналіз основних організаційних та дидактичних засобів організації

навчального процесу та самостійної роботи під час вивчення іноземної мови в показав, що однією з необхідних умов підвищення ефективності навчального процесу є така його організація, що сприяє формуванню в студентів внутрішньої мотивації щодо засвоєння знань, усвідомлення й розуміння мети навчальної діяльності та позитивне ставлення до неї. Крім того, ми виходимо з того, що існують два підходи до рішення проблеми професійної підготовки студентів: суспільно й державно значущий підхід, орієнтований на реалізацію потреб суспільства й держави в неперервному розвитку, з позиції якого відповідні цілі сформульовані на підґрунті виділення функцій фахівця, сукупності його загальних і специфічних умінь, важливих для її реалізації, що об'єктивно необхідно для соціального становлення студентів; особистісно значущий підхід, опора на який пов'язана із забезпеченням потреб кожного студента в загальному й професійному розвитку, який орієнтує на врахування установок фахівців, певного рівня сформованості фахових та інших цінностей, мотивів професійного становлення тощо.

Найбільш загальним цільовим орієнтиром фахової підготовки студентів називають інтегральну готовність випускника вищого навчального закладу виконувати професійні функції, тобто складну інтегральну якість, що визначена й заданою метою особистісно зорієнтованої фахової підготовки та умовами її реалізації, й особистістю випускника ВНЗ. Компонентами такої готовності є: психологічна складова, яка ґрунтується на глибокому усвідомленні студентом потреби в оволодінні внутрішньо прийнятими професійними вміннями та якостями, самоцінному ставленні до них як до особистісно значущих щодо реалізації функцій спеціаліста; практична складова, тобто необхідний і достатній рівень сформованості у випускника всього комплексу значущих для професійної діяльності вмінь, яка забезпечує зовнішнє функціонування інтегральної готовності як системи й готовність до самовдосконалення після отримання диплома.

Традиційно самостійну роботу студентів проводять за такими формами:

- індивідуальні (презентації, реферативні повідомлення, курсове, дипломне проектування, самостійна науково-дослідницька робота, олімпіади, індивідуальні консультації тощо);
- групові (проектне та проблемне навчання, навчання в співпраці, ігрове проектування, групові консультації, факультативні заняття, заняття в гуртках);
- масові (проектне, програмоване навчання).

Оскільки останнім часом значно зросли технічні можливості студентів, актуальним у цих умовах є завдання організації регулярної й продуктивної самостійної роботи студентів з іноземної мови з використанням допоміжних засобів навчання, які, згідно з класифікацією Ч. Купісевича, включають візуальні, аудіальні, аудіовізуальні й частково автоматизуючі процеси навчання (програмовані підручники, дидактичні машини, лабораторії для вивчення мови, так звані автоматизовані аудиторії). У самостійній роботі з іноземної мови широко використовують традиційні (нетехнічні) засоби й технічні засоби навчання. Серед технічних засобів навчання іноземній мові все ширше застосовують комп'ютер і відповідне програмне забезпечення, зокрема електронні словники, електронні перекладачі, тестові програми тощо. Відомо, що програмоване навчання, яке, на нашу думку, можна назвати особливим видом самостійної роботи, забезпечує широкі можливості в організації пізнавальної діяльності студентів. Програмоване навчання дозволяє активізувати самостійну роботу студентів, підвищити мотивацію навчального процесу.

Розширення традиційного арсеналу способів, засобів, прийомів самостійної роботи за рахунок широкого застосування інформаційних технологій навчання, зокрема залучення комп'ютерних технологій, повинно сприяти вдосконаленню навчального процесу у вищій школі. Навчання з використанням інформаційних технологій, як стверджує С. Титова, первинно має більш індивідуальний характер, особливо під час використання

інтерактивних можливостей та мультимедійних технологій.

Крім цього, до переваг роботи студентів з комп'ютером належать: наявність моментального зворотного зв'язку, великі можливості представлення мовного матеріалу, об'єктивна оцінка результатів студентів, активність студентів. Студент працює на персональному комп'ютері та має можливість контролювати свої дії. До того ж студенти потрапляють до умов більшого емоційного комфорту, тому що не мають негативного емоційного впливу від викладача або студентів. Саме автентичний веб-матеріал є для студентів найкращим джерелом знань про іншу країну, підвищує їх соціокультурну обізнаність.

Мультимедійні засоби та мережа Інтернет у реалізації концепції самостійної роботи студентів дозволяють виконати кілька завдань—оптимізувати процес навчання;

- інтенсифікувати процес вивчення іноземної мови;
- підвищити якість навчання;
- надати можливість спілкування з носіями мови;
- посилити мотивацію до вивчення іноземних мов;
- надати можливість одержувати найновішу інформацію та навчати навичкам її оцінки та аналізу.

До найбільш ефективних видів самостійної роботи з використанням інформаційних технологій зараховують:

- тести вхідного, проміжного та вихідного контролю знань студентів. Результати тестування вносять в електронні протоколи, студенти та викладачі можуть ознайомитися з ними в будь-який час;
- мовні тренінги з лексики та граматики. Використання тренінгів допомагає розвивати навички писемного мовлення, перекладу, розширювати словниковий запас, підготуватися до іспитів. Тренінги економлять час викладача, тому що не потрібно перевіряти механічно ступінь володіння лексикою (він має результати, сформовані комп'ютером), викладач продовжує розвивати навички використання лексики в комунікативному процесі;

– тести вхідного, проміжного та вихідного контролю знань студентів. Результати тестування вносять в електронні протоколи, студенти та викладачі можуть ознайомитися з ними в будь-який час;

– проблемно-пошукові завдання на базі Інтернет-ресурсів. Для реалізації таких завдань студенти та викладачі використовують інформаційні та комунікаційні служби Інтернету, пошукові системи, каталоги та колекції посилань.

Викладач формулює для студентів певну проблему чи ряд проблемних завдань та пропонує механізм для успішної реалізації цієї задачі. Залежно від типу завдання технології рішення проблеми можуть бути різними (з урахуванням рівня володіння мовою та навичками використання Інтернет та комп'ютера);

– творчі завдання (створення міні-презентацій за темами на вибір). Студентам пропонують теми, за якими впродовж навчального семестру вони готують презентації. Викладач надає консультативну допомогу щодо змісту, джерел інформації, оформлення та захисту роботи. Результатом є комп'ютерні презентації, з використанням текстової, графічної, аудіо- та відеоінформації.

Таким чином, самостійна робота служить засобом професійного розвитку. Розвиток пізнавальних можливостей майбутніх фахівців визначається раціональною організацією самостійної роботи, в основі якої – залучення кожного студента до виконання завдань професійної спрямованості, чергування постійних і тимчасових завдань, групових, індивідуальних і колективних. Також зазначимо, що одним з головних завдань організації самостійної роботи студентів є використання традиційних та інноваційних форм і методів навчання, які б, доповнюючи один одного, становили єдину систему, що можна адаптувати до особливостей навчального процесу в конкретному вищому навчальному закладі з метою оптимізації навчання та підготовки висококваліфікованих фахівців.

Serdiukova O.

GREAT ADVANTAGES TO PROVIDE AUTHENTIC LANGUAGE INPUT

Over the last century the world has become a global village and in this new reality the ability to speak foreign languages is paramount for almost everyone.

Extracurricular activities create a learning environment for the English language learners. Meetings, interviews, presentations, and publication of school newspapers are useful activities in which students can take part in. Students through involving them can promote their communication skills. Similarly, the Direct Method aims to develop students' communicative competence. Such extracurricular activities as writing letters to students from other countries, holding debates and discussions in a foreign language, where students need to use it at all times, help students improve their proficiency. The primary goal of the Direct Method is to get students involved in the target language. Extracurricular activities that are conducted in foreign language enable students to be exposed to the target language which leads them to achievement in language learning. Similarly, the goal of Communicative Language Teaching is to enhance communication skills of students. Students through games and role plays endeavor to reach a communicative competence. Extracurricular activities that are carried out in foreign language are useful as they create an environment where students can share their ideas and opinions. These activities encourage students to develop their communication skills.

Nowadays teaching foreign languages at higher educational establishments undergoes great changes. New information technologies, such as Internet, audio and video complexes, multimedia training computer programs are widely used.

Multimedia technologies are a set of different means of teaching: texts, graphic presentations, music, video and animation in the interactive mode. New training environment creates additional opportunities for students' creativity development, promotes their curiosity, and fosters their interest to the research work.

Purposeful use of the Internet materials at foreign language classes of non-linguistic higher educational establishments gives an opportunity to effectively solve a number of didactic tasks. They are: improving reading skills; enlarging the vocabulary with the modern foreign words; improving monological and dialogical speech skills, discussing the materials of the web; forming stable motivation to

foreign language activity while discussing the problems, interesting for everybody.

Great opportunities in the process of teaching foreign languages are provided by the Internet for acquiring communicative skills in written form. For the purposes of teaching foreign languages such forms of written speech are used: free communication in the web and e-mail communication [2:99].

Equipping higher educational establishments with computers enables to actively use computer programs in teaching foreign languages. It is practically proved, that they have some advantages over traditional methods of teaching. In addition to it should be mentioned that *computer programs provide huge information capacity, intensification of each student's independent work, creating communicative situation personally significant for everybody, increasing cognitive students' activity, and promoting motivation.*

Modern multimedia programmes are an effective means of mental work conditions optimization. The forms of work with computer training programs at the foreign language classes include learning the vocabulary, working on pronunciation, teaching monological and dialogical speech, teaching writing and grammar. At the foreign language classes we can solve a number of didactic problems using the Internet materials, enlarge students' vocabulary and form their reading skills, improve their writing skills, create stable motivation for learning a foreign language [3:145]. For students multimedia technologies are a way, by means of which they broaden their idea of their visual environment. Using multimedia technologies provides a more complete and exact information about the phenomena and objects being studied. It improves the quality of study and allows satisfying and developing students' cognitive interests, increasing visualization of study, giving an opportunity to use difficultly available materials, or materials which are impossible to use without a computer. Students' work becomes more intensive. It allows increasing the pace of learning training material and enlarging the amount of independent work at classes and after them.

Teaching, training, and controlling computer programs are widely used in students' independent and home work while learning foreign languages. During the

independent work on the material using the computer provides: free mode of operation, unlimited time of work, exclusion of subjective factors, maximum support while mastering a foreign language.

Computerized means of control increase the efficiency of independent work, immediacy of getting results, objectivity in giving marks.

The efficient use of multimedia technologies in the process of study is possible only provided, that these technologies are harmoniously and reasonably integrated in this process and provide new opportunities for both, teachers and students.

But using multimedia technologies cannot provide significant pedagogical effect without a teacher, as these technologies are only methods of teaching, the efficiency of which depends on the teachers' skills of using them for succeeding in certain pedagogical aims on the basis of studying all their opportunities. It's necessary for every teacher to understand, that a computer in the process of teaching is not a mechanical teacher, not a substitute or analogue of a teacher, but a means, increasing and enlarging the opportunities of teaching activity. Electronic dictionaries and encyclopedias, multimedia courses including audio and video materials, e-books, newspapers, magazines in the language of the original, educational sites and forums – all these give an opportunity more fully to see the social and cultural peculiarities of the subject studied, and acquire comprehensive information on this or that issues.

Using multimedia programs doesn't exclude traditional methods of teaching, but harmoniously combine with them at all levels: familiarization, training, application and control. *Using computer allows not only to increase the efficiency of study, but also to encourage students to further independent learning of the language.* In order to achieve best results, it's necessary to study carefully all components of the educational process.

In the XXI century intensification and modernization of education require the application of such innovative technologies, which tend to cultivate a creative personality in the intellectual and emotional dimensions. Such innovative technologies are: developing study, projecting, problem study, level differentiation, test system, gaming study, plunging in a foreign language culture, cooperative study,

self-education, autonomy, integration, health caring, research, information communicative and personality-oriented technologies. Under such conditions cognitive versatile actions are one of the main components of educational standards.

Thus, the technology of problem study involves realizing cognitive and creative goals independently through critical reconsideration and multiplication of knowledge and skills. It allows realizing the conditions of forming the students' cognitive versatile actions: creating the atmosphere of co-authorship in communication, involving students' emotional sphere, personal students' interests, joint search for the truth, self-estimation, self-correction, self-sufficiency.

One of the ways to brisk up the work of students while teaching foreign languages is projecting (method of projects), when a student makes independent planning, creating, defending his project; i.e. he takes active part in the process of communicative activity. Training project is a complex of searching, investigating, calculating, graphic and other kinds of activity, carried out by the students independently in order to solve an urgent problem practically or theoretically. The main tasks of projecting methods are: self-actualization and self-perfection of the students, increasing the motivation of study, cognitive interest formation; implementation of the acquired abilities and skills, developing speech habits, the abilities to competently and reasonably present the researched material, to moderate debate; showing the level of culture, education and social maturity.

Method of projects helps develop language and mental skills, stable interest to learning a foreign language, need of self-education. Finally, it's expected to achieve communication competency, i.e. certain level of language, country study, social and cultural knowledge, communication skills, speech habits, which enable to realize foreign communication. Realization of the research and project methods leads to the change of the teacher's position [4:61, 62].

In recent years, the use of video in English classes has grown rapidly as a result of the increasing emphasis on communicative techniques. Being a rich and valuable resource, video is well-liked by both students and teachers. Students like it because video presentations are interesting, challenging, and stimulating to watch. Video

shows them how people behave in the culture whose language they are learning by bringing into the classroom a wide range of communicative situations. Another important factor for teachers that makes it more interesting and enjoyable is that it helps to promote comprehension. Video makes meaning clearer by illustrating relationships in a way that is not possible with words, which proves a well-known saying that a picture is worth thousand words. Two minutes of video can provide an hour of classroom work, or it can be used to introduce a range of activity for five minutes. A ten-minute programme can be useful for more advanced students. Less advanced students may wish something much shorter because their limited command of the language also limits their attention span. It is obvious that non-native speakers of a language rely more heavily on visual clues to support their understanding and there is no doubt that video is an obvious medium for helping learners to interpret the visual clues effectively. Moreover, in this issue [1:45] claims that *video can give students realistic models to immitate for role-play; it can increase awareness of other cultures by teaching appropriateness and suitability.*

A great advantage of video is that it provides authentic language input. That is to say, it is obvious that the practical implications of video in the classroom in any classroom environment it can easily be used; teacher can step in the process whenever he wishes; he can stop, start and rewind to repeat it for several times where necessary. Any selected short sequence from the programme can be utilized for intensive study. To pay special attention to a particular point in the programme it is possible to run in slow motion or at half speed or without sound. Besides, the learner can concentrate on the language in detail and interpret what has been said, repeat it, predict the reply and so on. The learner can also concentrate in detail on visual clues to meaning such as facial expression, dress, gesture, posture and on details of the environment. Using visual clues to meaning in order to enhance learning is an important part of video methodology. The other point that should be focused is that in foreign language to interpret attitude is very difficult owing to the fact that the listener concentrates himself on the verbal message, not the visual clues to meaning. Video gives the students practice in concluding attitudes. The rhythmic hand and arm

movements, head nods, head gestures are related to the structure of the message. Moreover, the students have a general idea of the culture of the target language. On the other hand, besides advantages, the disadvantages of video should also be taken into account. The main disadvantages are cost, inconvenience, maintenance and some cases, fear of technology. Additionally, the sound and vision, quality of the copies or home-produced materials may not be ideal. Another important issue in this case is that the teacher should be well-trained on using and exploiting the video. Otherwise, it becomes boring and purposeless for students.

References:

1. Richards, Jack C., Theodore S. Rodgers. *Approaches and Methods in Language Teaching.* – Cambridge: Cambridge University Press, 2011.
2. Meddings, L., Thornbury S. *Teaching Unplugged: Dogme in English Language Teaching.* - Peaslake: Delta, 2013.
3. Holden Susan, Mickey Rodgers. *English Language Teaching.* - Mexico City: DELTI, 2014.
4. Sachdev, I., McPake, J. *Community Languages in Higher Education: Towards Realising the Potential.* - *Routes into Languages*, 2012. – P. 61-62.

Shevchenko V.I.

INTERACTIVE METHODS OF LEARNING

FOREIGN LANGUAGES

The use of interactive methods of learning is one of the topical issues of the methodology of teaching foreign languages, as interactive training is a form of organization of cognitive activities, the aim of which is to create learning environments in which the student feels his success and confidence. It activates the creative activity of students, trains and develops their ability to think critically and objectively.

It is known that it is a complex process, both from a linguistic and psychological point of view, for students to present their own thoughts and ideas in public, especially in a foreign language. During their speeches, they often can not formulate their thoughts, pick up the necessary linguistic resources, and feel a sense of uncertainty and anxiety. Using interactive technologies in education is one of the most effective ways of formation of the communicative competence of students,

development of public speaking skills.

Among these technologies there are debates, discussions, round tables, conferences, role-playing games. Their goal is the creation of additional conditions for the development of communicative competence of students, the formation of public speaking skills, the skills of dialogue and monologue speech of students in the course of discussions in a foreign language. During the discussions students develop their capacity for independent decision of creative tasks. They learn to express themselves fluently, to manage their own emotions and to cooperate with other people.

As a result of training is to develop skills and abilities to use language as a communication tool, it is a leading principle of communicative orientation. The task of the teacher during the discussion is to guide and assist the process of information exchange by referring to the personal experience of participants in the discussion, to support and encourage their activity, to identify the variety of points of view.

There are extracurricular activities such as a release of a magazine or newspaper. While working on a magazine or newspaper, students learn to use the knowledge obtained from different sources, to meet the new cognitive and creative tasks. It gives them an additional opportunity to express themselves. Creative expression is an expression of human integrated work, a manifestation of his personality. On the other hand, it brings them together, as they often work in groups, help each other select the topic, additional literature and materials, prepare the plan of the magazine or newspaper, etc.

Project activity is another effective interactive method of learning foreign language. It must be emphasized that the creation of the project is a complex and painstaking work. It is interesting for students who want to be real scientists, to gain experience in work with scientific literature, as well as to learn the practical application of knowledge in the field of informational and computer technologies.

Creative project as a form of extracurricular activity on the subject is irreplaceable during the "round tables", newspaper competitions, in preparation for concerts and plays in a foreign language.

The use of interactive teaching methods in extracurricular activities is one of the most effective ways to achieve the main goal of learning a foreign language: to master the language without time frame of the lesson.

Resources

1.Архипова Ж. Ю. Интерактивные методы обучения на уроках английского языка как средство развития коммуникативной компетентности учащихся. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://rudocs.exdat.com/docs/index-152177.html>

2.Коваленко А.В. Использование инновационных технологий в изучении английского языка. <http://videouroki.net/filecom.php?fileid=98690846>

Томашевська А.Ю.

ФОРМУВАННЯ PROFESSIONAL SECONDARY LANGUAGE EGO ЯК ОСНОВИ РОЗВИТКУ АВТОНОМІЇ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ У ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Концепція автономного/самокерованого навчання (*autonomous/self-directed learning*) в контексті особистісно-орієнтованої парадигми у вітчизняній та зарубіжній теорії і практиці викладання залишається, незважаючи на численні дослідження, все ще методично не вирішеною проблемою і потребує пошуку дієвих шляхів її здійснення.

У форматі одного з принципів Болонського процесу - «навчання впродовж усього життя» наголошується на тому, що самостійна робота активізує особистісний потенціал щодо здобуття освіти, прагнення, вміння самостійно вивчати іноземні мови і використовувати їх у практичній діяльності. Аналіз предмету ґрунтовних наукових досліджень відомих вітчизняних вчених-методистів (Н.Ф. Бориска, І.П. Задорожна, І.О. Зимня, С.Ю. Ніколаєва) та зарубіжних (В. Bloom, В. Laufer, L. Murphy, R. Prigent) та ін. уможливорює дійти висновку щодо необхідності ефективної реалізації дидактичної системи дій для втілення концепції «Навчити працювати самостійно суб'єктів навчання», що означає здійснювати самостійні навчальні

дії. Беручи за основу дефініцію самостійної роботи, яка презентується у дидактичній і методичній літературі як форма, метод, засіб конструювання навчання і сама навчально-пізнавальна діяльність, пропонується робоча модель використання форм аудиторної та позааудиторної самостійної роботи - 168 навчальних годин, передбачених сучасною освітньою програмою з англійської мови для студентів I-II курсів фармацевтичного факультету (2010). Така експериментальна технологія навчання мови як другої (ESL) у ракурсі організації самостійної роботи студентів націлена на досягнення провідного професійно-орієнтованого комунікативного прагматичного підходу до навчання за методом наближення до реальних ситуацій фармацевтичної практики, підвищення мотивації вивчення англійської мови для оволодіння обраним фахом та являє собою спробу реалізувати три компонента здійснення самостійних навчальних кроків особистостей, а саме: *отримання знань за допомогою індивідуалізації навчання, удосконалення вмінь, активізації навичок творчого характеру.*

Особистісно-орієнтована дидактична методика припускає формування механізму самопізнання, самовдосконалення та самоорганізації, як індивідуума [6:94-95]. В рамках особистісно-орієнтованого підходу до навчання у сучасній лінгводидактиці активно розвивається теоретична платформа, що базується на концепті «мовної особистості», який з огляду на специфічність навчальної дисципліни «Методика навчання іноземній мові» трансформується у концепт «вторинна мовна особистість» [7:194], формування якої передбачає знання іноземної мови не лише на рівні мовного коду, а й інтеграцію особистості, яка її вивчає, в мовну картину світу її носіїв. Опис концепції наукового дослідницького дискурсу українських та зарубіжних вчених на проблему розуміння концепту «вторинна мовна особистість» (*secondary linguistic identity*) дає В. Дороз, автор статті «Вторинна мовна особистість - реалія сьогодення»: Г. Богін (модель мовної особистості як людини, яка готова продукувати мовленнєві вчинки, створювати мовленнєві продукти); О. Біляєв (національна мовна особистість); В. Карасик (словникова мовна

особистість); Ю. Прохоров (мовна і мовленнєва особистість); І. Халєєва (вторинна мовна особистість) та ін. [1:1].

Під концептом вторинної мовної особистості ми розуміємо сукупність здатності/готовності людини до здійснення мовних вчинків, адекватної взаємодії з представниками інших культур в умовах автентичного спілкування з ними та розглядається у якості цілі і результату оволодіння іноземною мовою. Ступінь розвитку вторинної мовної особистості проявляється у спроможності мотивованого обміну текстуально оформленою змістовою інформацією, що структурована з урахуванням мотивів спілкування, до інтерпретації цілісних, ієрархічно організованих семантико-змістових структур [2:4]. Як відомо, у складі вторинної мовної особистості виділяють три рівня [7:194]:

вербально-семантичний (слова, граматичні, текстові, дискурсивні моделі);

лінгвокогнітивний/тезаурусний (поняття, концепти, ідеї, ідеологічні стереотипи тощо);

мотиваційний (діяльнісно-комунікативні потреби, мотиви мовної поведінки).

Формування мотиваційного рівня вторинної мовної особистості повинно стати центральною ланкою всієї системи навчання студента-нелінгвіста, тому що результат навчальної діяльності залежить передусім від потреб індивідуума, його мотивації [6:22]. За словами Ж. Піаже, індивідум діє лише в тому випадку, коли він відчуває необхідність у дії [11:87]. Головним складником мотиваційної сфери студентів фармацевтичних факультетів, який визначає успішність навчання, є інтерес до майбутньої професії (внутрішній мотив) та бажання дійти рівня вимог, які ставить суспільство перед молодими фахівцями (зовнішній мотив) [4:111]. Щоб сформувати мотиваційну сферу у студентів, необхідно створити системи цінностей, які прийняті у нашому суспільстві, умови для набуття нових знань та вмінь, виховати прагнення до суспільно-корисній діяльності, розкрити особистісний зміст навчання, коли студент усвідомлює не лише об'єктивне, але й суб'єктивне значення цього процесу, тобто він розуміє, як навчання допоможе йому визначити своє місце у житті суспільства та досягти суспільно-корисних результатів. Автори О.В. Плахотнік,

П.П. Автомонов, А.П. Соколовська, які досліджували ціннісні проблеми в педагогічному аспекті, схематично показали ідеї окремих класиків психології, що ілюструють характер взаємодії цінностей суспільства та цінностей особистості, наприклад, за О.М. Леонтьєвим [9:123]:

цінності суспільства		
особисті	внутрішні	цінності
діяльність		

В умовах немовного ВНЗ розвиток вторинної мовної особистості можливий лише в обмежених рамках, що визначається суттю майбутньої професії, тобто міжкультурної фахової комунікації, тому стратегічною метою навчання іноземної мови стає формування професійно-орієнтованої вторинної мовної особистості, зміст усіх рівнів структури якої розумно мінімізовано у відповідності до особливостей фахово-значимих сфер і ситуацій іншомовного спілкування. [3:74-78]

Як зазначає С.Ю. Ніколаєва специфіка змістовного наповнення поняття професійно орієнтованої вторинної мовної особистості проявляється у тому, що її мотиваційний рівень безпосередньо пов'язаний із прагматикою професійно-діяльнісних потреб особистості, лінгвокогнітивний рівень включає у себе передусім розширення понятійного тезаурусу спеціалізованої предметної галузі і може розглядатись як джерело проблемних когнітивно-комунікативних завдань, що стимулюють активність мовленнєво-змістової діяльності студента, тоді як вербально-семантичний рівень виступає у якості засобу/інструменту розв'язання комунікативно-діяльнісних завдань [10:37].

У методичній літературі можна знайти різні підходи до вирішення проблеми розвитку самостійності особистості того, хто навчається; саме цьому відповідають як підґрунтя самоосвіти впродовж усього життя наступні продуктивні особистісно-розвивальні освітні форми: через оволодіння засобами засвоєння мовного матеріалу, визначення цілей, шляхів самооцінки або

компенсаторних стратегій розв'язування проблемних практичних задач тощо. Це підтверджує правомірність нашого вибору принципів моделювання самостійної роботи майбутніх фармацевтів у руслі особистісно-орієнтованого діяльнісного підходу. Сутність такого підходу полягає в зміні ролі студента у навчальному процесі: спрямованість навчання на особистість (*a student-centered method*), завдання, настанови; використання власного досвіду; створення позитивного мікроклімату; здійснення саморегуляції та самооцінки студентів. Впровадження даного підходу зумовлює залучення студентів до власної пізнавальної діяльності через функціонування подальших дидактичних особистісно-формуючих систем: *self-directed learning* – навчання з самостійним визначенням цілей, але під керівництвом викладача (*guided work*); *autonomous learning* – автономне навчання; *independent learning* – самостійне навчання (*unguided work*) [13:79-91].

Автономія в трактуванні вченої І.П. Задорожної розглядається як спосіб організації навчального процесу, за якого студент може в тій чи іншій мірі здійснювати самоуправління, та здатність студента приймати самостійні рішення на всіх етапах навчальної діяльності, нести відповідальність за їх виконання та результат [5:60]. О.П. Крюкова співвідносить навчальну автономію з різним ступенем самостійності тих, хто навчається, при цьому реалізуються три структурні елементи її складу: *професійна діяльність, професійне спілкування, особистість професіонала* [8:16].

Відомо, що самостійна робота повинна бути спланована таким чином, щоб забезпечити її ефективність та ритмічність, максимально врахувати індивідуальні здібності студента, його психофізіологічні особливості, соціально-економічні умови тощо. Підкреслимо, що у сучасних умовах тенденції до зменшення аудиторного навантаження, недостатньої підготовленості та зниженої мотивації до навчання у більшості студентів, розвиток навчальної автономії як форми навчальної діяльності стає надзвичайно важливим складником професійної підготовки майбутніх фахівців. Тому, на позааудиторну самостійну роботу ми покладаємо завдання

опрацювання матеріалу, який був повідомлений та певною мірою засвоєний під час аудиторної роботи, практику рубіжного контролю рівня навченості. При визначенні самостійної роботи під час вивчення англійської мови майбутніми фармацевтами важливе місце повинно відводитись конкретизації навчального текстового матеріалу для професійно орієнтованого читання відповідно до потреб майбутньої фахової діяльності. Ефективна навчальна траєкторія планування позааудиторної самостійної роботи передбачає стимулювання інтересу до пізнання нової пошукової роботи студента та використання модульного об'єктно-орієнтованого динамічного мовного середовища (MOODLE), як форми інформаційно-довідкової технології для засвоєння освітньої програми.

Підсумовуючи, зазначимо, що, на нашу думку, можна стверджувати: взаємозалежність отримання успішних професійних компетенцій особистості в суспільстві від рівня сформованості її вторинної мовної особистості; необхідність подальшого дослідження її складових, розробки, технологій її формування, а також детального обґрунтування шляхів поступового зростання автономії студентів немовних спеціальностей у процесі вивчення фахових дисциплін, як невід'ємної задачі безперервної медичної освіти.

Література

- Дороз В. Вторинна мовна особистість - реалія сьогодення.- Збірник наук. праць. - Луганськ: Вид. ЛНУ ім. Т. Шевченка. - 213с.
- Дридзе Т.М. Текстовая деятельность в структуре социальной коммуникации.- М.: Наука, 1984. – 268 с.
- Евдокимова М.Г. Проблемы теории и практики информационно-коммуникационных технологий обучения иностранным языкам: Монография. – М.: МИЭТ, 2004. – 312 с.
- Задорожна І.П. Організація самостійної роботи майбутніх учителів англійської мови з практичної мовної підготовки: Монографія / І.П. Задорожна. - Тернопіль: Вид-во ТНПУ, 2011. - 414с.
- Задорожна І.П. Розвиток автономії студентів мовних спеціальностей у процесі

- вивчення фахових дисциплін. - Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. № Серія: Педагогічні науки. - Чернігів, - 2015. - Вип. 131. - С.60-63
- Зимняя И.А. Педагогическая психология: [учеб. для вузов] / И.А. Зимняя. - М.: Логос, 2001. - 384с.
  - Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность. - М.: Изд. ЛКИ, 2010 – 264 с.
  - Крюкова О.П. Самостоятельное изучение иностранного языка в компьютерной среде. - М.: Логос, 1998. – 126 с.
  - Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А.Н. Леонтьев. - М.: Политиздат, 1975. - 304с.
  - Николаева С.Ю. Индивидуализация обучения иностранным языкам / С.Ю. Николаева.- К.: "Вища школа", 1987.- 139с.
  - Пиаже Ж. Схемы действия и усвоение языка / Семиотика. — М., 1983. - 136с.
  - Bloom, B. Taxonomy of Educational Objectives.- New York: David McKay Company Inc, 1964.- 196 p.
  - Laufer, B. The development of passive and active vocabulary: same or different? / B. Laufer / Applied Linguistics. - 1998. - №19. - 271p.
  - Prigent, R. Charting your Course: How to Prepare to Teach More Effectively.- Madison: Magna Publications, 1994.- 229p.

Чемоданова М.Ф., Семенова Л.В.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ВУЗУ

Сучасні інформаційні та комунікаційні технології дозволяють вирішити ряд педагогічних завдань, спрямованих на активізацію навчальної діяльності та розвитку культури самостійної роботи студентів. Необхідність використання сучасних ІКТ обумовлена також безперервним збільшенням обсягу інформації, який потрібно вивчати і переробляти в ході навчання. Інтернет та інформаційні технології спрямовані на формування єдиного освітнього простору на всій території

України і європейської спільноти. Основною перевагою використання ІКТ в навчанні іноземної мови є перенесення акцентів з традиційних вербальних способів передачі інформації на аудіовізуальні способи. В Інтернеті часто представлені найновіші розробки і у студентів є можливість їх вибирати. Інформаційні технології знімають проблеми тиражування і розповсюдження навчального матеріалу, доступ до нього можна отримати як в навчальному закладі, так і вдома, у зручній для користувача час.

Згідно з новими освітніми стандартами, на самостійну роботу студентів відводиться більше 50% від загальної кількості годин. При цьому зростає роль особистісно орієнтованого підходу та індивідуалізації освіти. Під особистісно-орієнтованому навчанням розуміється соціальне якість людини. Особистість - це діяч, і соціалізація відбувається у спільній діяльності з іншими людьми. Інтернет та мережеве співтовариство при цьому виконують роль посередника між студентами і предметами культури, що лежить в основі діяльності навчання. Воно багато в чому визначає, а також одночасно відображає контекст життєдіяльності учнів, що дозволяє викладачам конструювати освітнє середовище, вибудовувати навчання в плані професійних інтересів студентів, життєвих перспектив і здібностей.

Як зазначалося раніше, на аудиторну роботу з навчання іноземної мови в технічному вузі відводиться мінімальна кількість годин. Тому активне впровадження ІКТ в навчання іноземної мови в технічному вузі має сприяти вирішенню проблеми оптимізації організації навчальної діяльності. Узагальнюючи практику використання ІКТ для навчання іноземної мови (ІМ) студентів технічного вузу, можна виділити наступні напрямки роботи:

- 1) використання ряду Інтернет-сайтів для навчання іноземних мов (наприклад, одним з найпопулярніших сайтів з навчання англійської мови є bbclearningenglish.net);

- 2) застосування програми Skype;
- 3) пошук студентами додаткової до навчального курсу інформації в Інтернеті за завданням викладача;
- 4) пошук додаткової до навчального курсу інформації в Інтернеті викладачем для використання її на практичних заняттях зі студентами;
- 5) використання блог-технологій для організації самостійної роботи студентів;
- б) використання системи дистанційної освіти.

Деякі вітчизняні дослідники вважають, що використання ІКТ в навчальному процесі навчання іноземних мов в немовних ВНЗ істотно розширює можливості і дозволяє наступне:

- представляти навчальні матеріали з ІМ в друкованому, графічному, звуковому і анімованому вигляді;
- автоматизувати систему контролю, оцінки і корекції знань студентів;
- автоматизувати процес засвоєння, закріплення і застосування навчального матеріалу з урахуванням інтерактивності електронних посібників;
- зробити навчання диференційованим і індивідуальним;
- істотно підвищити мотивацію до вивчення іноземних мов;
- отримати доступ і оперувати великим обсягом інформацією;
- формувати інформаційну культуру;
- організувати самостійну роботу;
- впровадити систему дистанційної освіти [1].

Незаперечним є той факт, що традиційні методи роботи мають досить обмежений потенціал у порівнянні з інноваційними. Сучасні реалії ставлять перед викладачами вищої школи завдання використання нових передових освітніх технологій, методів навчання, потенціал яких великий і його необхідно ефективно використовувати.

У даній статті особливу увагу хотілося б приділити розгляду питання про особливості використання блог-технологій в навчанні іноземної мови студентів

технічного вузу. У методичній літературі даний напрямок ще іноді називають інтернет-блог - особиста сторінка в вигляді щоденника або журналу. Блог є одним з найпопулярніших сервісів Веб 2.0. Популярність даної технології обумовлюється наступними дидактичними властивостями: простота використання і доступність; ефективність організації інформаційного простору; інтерактивність і мультимедійність; надійність і безпеку.

Blog (блог або веблог) (англ.blog, від «web blog», «мережевий» журнал або щоденник «подій»; наприклад, www.blogger.com, www.livejournal.ru) - це веб-сайт, основний зміст якого - регулярно додаються записи, зображення або мультимедіа. Веблог - це соціальна мережа, яка найкращим чином підходить для використання в дидактичних цілях, тому що вона дозволяє зберігати і класифікувати необхідну і надлишкову інформацію в будь-якому вигляді (графіки, карти, малюнки, фотографії, відео), створювати відкриті і закриті інтернет-спільноти для обговорення проблем і завдань і реалізації групових проєктів; контролювати засвоєння навчальної інформації за допомогою онлайн тестів, опитувань і обговорень, рецензій та ін. Класифікувати блоги можна як по автору, так і наявності і певного виду мультимедіа. Види блогів по автору: 1) особистий (авторський) - ведеться однією особою, як правило, власником блогу; 2) підроблений - ведеться від імені чужої особи; 3) груповий - ведеться групою осіб; 4) корпоративний - ведеться співробітниками однієї організації. За наявністю і виду мультимедіа можна виділити наступні блоги: 1) текстової; 2) фотоблог; 3) музичний і 4) відеоблог.

У порівнянні з іншими інформаційними технологіями застосовуються в навчанні іноземної мови, у блог-технології є ряд переваг. Так, наприклад, завдяки наявності аудіовізуальних засобів мультимедіа, за допомогою блогів можна навчати студентів ритміко-інтонаційної сторону мови, якою на заняттях в технічному вузі практично не приділяється увага. Блоги надають можливість прослуховувати мова носіїв мови. Робота з розвитку ритміко-інтонаційних навичок і умінь включає наступне: перегляд і прослуховування запису; виділення

інтонаційних груп і рух тонів; складання інтонаційного маркування; виділення мелодії; безпосереднє відтворення.

Іншою перевагою блог-технології є можливість навчання невербальних засобів комунікації по засобам перегляду відеоматеріалів. Жести, міміка носія мови може мимоволі повторюватися студентами і робити їх мова більш природною.

Отже, ми вважаємо, що використання блогів в практиці навчання іноземних мов в умовах технічного вузу буде сприяти вирішенню таких дидактичних завдань як:

- • розвиток комунікативних умінь у всіх видах мовленнєвої діяльності;
- • розвиток умінь самостійної роботи;
- • розвиток здібностей до соціальної взаємодії;
- • стимулювання пізнавальної активності і мотивації до подальшого вивчення іноземної мови.

У висновку хотілося б сказати, що потенціал використання ІКТ в області навчання іноземних мов величезний і його можливості ще недостатньо вивчені. Розробка інноваційної методики навчання іноземних мов в умовах технічного вузу є пріоритетним напрямком в сучасній лінгвістичній і методичній науках і вимагає подальшого вивчення.

• **Джерела:**

1. Артамонова Л.А., Архипова М.В., Ганюшкіна Є.В., Делягіна Л.К., Золотова М.В., Мартьянова Т.В. Інновації в навчанні англійської мови студентів немовних вузів // Інновації в освіті Вісник Нижегородського університету ім. М. І. Лобачевського. - 2012. - №2 (1). С.28-33.

2. Кнауб В.Т. Соціальні сервіси Веб 2.0 <http://www/openclass.ru/stories/43847/>

3. Сисоєв П.В., Євстигнєєв М.Н. Технології WEB 2.0 в створенні віртуальної освітнього середовища для вивчення іноземної мови // Іноземні мови в школі. - 2009.- №3. С.27-31.

РИТОРИЧЕСКИЙ ВОПРОС КАК КОСВЕННЫЙ РЕЧЕВОЙ АКТ (НА МАТЕРИАЛЕ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА)

Как известно, риторический речевой акт имеет место тогда, когда из содержания какого-либо типа предложения можно сделать вывод о наличии косвенного утверждения. В определенных контекстуальных условиях его помогают обнаружить индикаторы непрямой (косвенной) иллокуции. К ним следует отнести: а) модальные частицы (Wer kennt schon in Deutschland die Brüder Klitschko nicht?); б) отрицание (Ist es etwa nicht schön hier?); в) сравнительные конструкции (Gibt es denn heute im Superschwergewicht einen mehr sensationellen Fighter als Lennox Lewis?); г) сложная синтаксическая конструкция (Wen stört denn das, wenn ich jetzt Musik höre?); д) глаголы и глагольные конструкции (Wen wundert das, wenn ...?); е) стандартные риторические формулы (Wo käme man denn damit hin?).

Все эти индикаторы выполняют двойную функцию: они либо создают риторичность, сигнализируя о неизбежном переосмыслении содержания высказывания, либо усиливают его посредством интонации и порядка слов в предложении.

Давая дефиницию риторическому речевому акту, его исследователи (Conrad 1978, Steube 1985, Rehbock 1987, Meibauer 1986) не только соотносят данное понятие с определенным типом вопросительного предложения, но и описывают известные коммуникативные типы предложений, содержащие косвенное утверждение. Речь идёт о трёх основных типах предложения: 1) декларативное предложение (Deklarativsatz); 2) вопросительное предложение (Interrogativsatz) и 3) императивное предложение (Imperativsatz). С этими тремя перечисленными типами предложений исследователи соотносят не только риторический вопрос, но и риторическое побуждение и риторическое утверждение, представляющие собой, как и риторический вопрос, непрямой

(косвенный) акт утверждения.

Таким образом, риторичность трактуется в современной зарубежной германистике шире, чем в отечественной. Её содержание не сводится исключительно к факту переосмысления вопроса, последствием которого является акт утверждения. Рассматриваются и другие случаи переосмысления, результатом которых есть нечто отличное от «информативного» вопроса. Выделяется особый тип риторического утверждения, под которым понимают такое утверждение, коммуникативный смысл которого формируется в процессе переосмысления прямого значения вопросительного предложения. При определённых коммуникативных условиях такое переосмысление вызывает больший риторический эффект, чем его переосмысление обычного утверждение..

В работах немецких филологов (Conrad 1978, Rehbock 1987, Meibauer 1986) фигурирует также такой термин как «интеррогацио» (Interrogatio), который они интерпретируют как таксономию. Эта таксономия по своему характеру является а) многосторонней; б) включает в себя схожие типы вопросов (суггестивный, тенденциозный, прямой риторический вопрос, а также настойчивый переспрос и задевающий вопрос). Под «интеррогацио» понимают утвердительное предложение, имеющее форму вопроса, который не предполагает получение ответа, который очевиден участниками коммуникации.

В современной отечественной лингвистике данный термин («интеррогацио») является малоизвестным. К тому же содержание этого термина не вполне понятно, поскольку он охватывает риторические вопросы, риторические побуждения и риторические утверждения. Природа последних двух описана достаточно путано. Поэтому нам не представляется возможным использование как самого термина «интеррогацио», так и теории риторичности, предложенной ее авторами. Мы ограничимся только риторическим вопросом, хотя, наверное, сам термин «риторичность» имеет право на существование.

Как известно, риторический вопрос имеет место тогда, когда с формальной точки зрения предложение предназначается для вопросительного

речевого действия, причем такое действие происходит в реальности. То есть происходит акт локуции, однако в семантическом и коммуникативном аспектах данное высказывание не воспринимается коммуникантами как вопрос, требующий ответа, а наоборот – как утверждение. Иными словами, достигается иной (не типичный для прямого речевого акта) перлокутивный эффект.

Разновидностью таких вопросов являются так называемые вопросы – стимулы: *Was wäre noch hinzuzufügen?* Вопрос – стимул не предполагает получение ответа от одной из сторон. Его цель – продолжения дискурса или текста, поэтому он никогда не может быть обнаружен в конце текста.

При классификации риторических вопросов, на наш взгляд, следует использовать следующий критерий: известен ли ответ на поставленный вопрос только говорящему, только слушающему или обоим сразу. Если ответ очевиден обоим сторонам, то речь идет о «промотивном» (стимулирующем вопросе) или «эмотивном» (выражающем эмоциональное отношение говорящего к затронутой теме или проблеме): *Könnte denn jemand behaupten, dass es hier schlecht gemanagt wird? (Nein, dass kann niemand behaupten!)* Если ответ очевиден для говорящего, но не для слушающего, то речь идет о «педагогическом» вопросе: *Weiß denn jemand von den Anwesenden Bescheid, was Missmanagement in Venezuela bedeutet? (Nein, das weiß niemand. Die Anwesenden bedürfen also einer Erklärung.)* В том случае, если спрашивающий не знает ответ на поставленный им вопрос и ожидает ответ на него со стороны слушающего, то такой вопрос интерпретируется как информативный: *Wie können die verfeindeten Seiten im Syrien-Konflikt zu weiteren Verhandlungen animiert werden? (Ich kenne keine Lösung, vielleicht kann jemand von den Anwesenden eine Lösung anbieten?)* Если формулируется вопрос, на который не знают ответа ни говорящий, ни слушающий, то такой вопрос рассматривается как проблема.

Так называемый «педагогический» вопрос может быть интерпретирован либо как задача, либо как дидактический вопрос. Дидактический вопрос является риторическим средством. Его риторичность определяется типом текста или дискурса: *Wollen wir jetzt ins Detail gehen? (Jetzt werde ich detaillierte*

Auslegungen machen, passen Sie auf!) С другой стороны, дидактический вопрос может быть «замаскирован» под проблему, решение которой происходит при опоре на контекст: Wäre damals unter den angegebenen Umständen eine schnelle Beschwichtigung der verfeindeten Seiten möglich? (Nein, aus dem Gesagten geht hervor, dass es total undenkbar ist.)

В то время как риторический вопрос предполагает очевидность ответа для обоих участников коммуникации и должен быть релевантным для понимания утверждения, ответ на так называемые «вопросы вежливости» не является релевантным и возможен в лучшем случае как вербальный жест утверждения. Аналогичными «вопросам вежливости» в этом смысле являются так называемые «вводные» или «наводящие» вопросы: Weiß du was?

Релевантность ответа как такового в определённой ситуации общения может быть рассмотрена как критерий (индикатор) для выделения еще одного типа вопросов, а именно такого, который не предполагает вербальных вариантов ответа. Такие вопросы являются риторическими вследствие усиления или ослабления степени открытости коммуникативной интенции говорящего, что связано с переносным значением высказывания. Перенос значения предложения не происходит в направлении «от вопросительного предложение к утвердительному». Здесь скорее эмоционально нейтральное высказывание становится эмоциональным обращением, просьбой, рекомендацией, побуждением: Kannst du mal die Tür zumachen? Es zieht doch ganz schlimm.

В том случае, если вопреки ожиданию говорящего за риторическим вопросом следует ответ (Nein, leider nicht.), акт побуждения не осуществляется или сводится на нет реципиентом. Перенос значения высказывания становится релевантным только в контексте, тем более что в определенной ситуации общения стороны могут использовать различные речевые формулы. С одной стороны, эти речевые формулы усиливают тенденцию превращения риторического вопроса в просьбу/ рекомендацию/ побуждение, с другой стороны, возможно также невосприятие собеседником риторического вопроса и

его толкование как прямого вопроса: Was glauben Sie denn doch, wer sind Sie? – Ich glaube, ich bin ein Mensch, wie alle anderen.

Степень восприятия риторичности произнесенного вопроса может быть разной и зависит от усиливающих (или ослабляющих) риторичность средств и, прежде всего, от степени лексикализации формы или всего предложения. То есть высокая или низкая степень риторичности зависит от специальных речевых средств (интонации, пауз, модальных частиц, слов), внутреннего и внешнего контекста высказывания, ситуации общения и от социальных норм общения (например, возможность отклонения просьбы из соображений вежливости и т.д.) Возможности ложного (с точки зрения интенции говорящего) толкования вопроса ограничиваются по мере использования говорящим средств, усиливающих формальную риторичность высказывания. То есть, чем более формализован риторический вопрос, тем меньше у слушающего возможностей маневра. Например, фраза Alles klar?, произнесенная при прощании одной из сторон коммуникации воспринимается как речевая формула прощания, а не как вопрос, требующий более или менее подробного ответа.

В связи с рассмотрением «риторических» вопросов возникает проблема их интерпретации как понятия. С одной стороны их можно рассматривать как отдельный тип вопросительных предложений, с другой стороны – как особый речевой акт. Выделение особого типа речевого акта представляется проблематичным из-за отсутствия в лингвистике четких критериев разграничения уже описанных и перечисленных в литературе речевых актов. Более продуктивным и адекватным представляется использование достаточно стабильных критериев описания риторических вопросов как особого типа вопросительных предложений. Следует признать, что этот способ не идеален, поскольку обнаруживается большое количество различных типов риторических вопросов, которое в свою очередь не является конечным.

Для более точной классификации риторических вопросов или побуждений следует учитывать формальные признаки высказываний при

использовании различных критериев. Так, например, декларативные предложения содержат утверждение, которое может представлять собой оценку какой-либо ситуации. Оценка в свою очередь либо отражается в самом содержании предложения, либо обнаруживается в речевом акте. Само собой разумеется, что суждения, содержащие оценку или не содержащие ее, могут различаться только в пределах речевого акта: *Rita hätte das schneller und besser machen können als Daniel.*

Особый интерес в этом смысле представляет собой упрек. Он реализуется также при помощи вопросов, для которых ответ не является релевантным. Однако отсутствие релевантности базируется на специфических семантических и формальных признаках такого типа вопросов. С точки зрения семантики эти предложения являются так называемыми «открытыми» вопросами, а по своей структуре - специальными вопросами, содержащими вопросительное слово: *Was fällt dir überhaupt ein? Wie kannst du das machen?* Вопрос в рамках речевого акта «упрек» не требует ответа. В том случае, если слушающий отреагирует на высказывание ответом, «упрек» превратится в вопрос и утратит свою риторичность. Очень часто «упрек» выражает предельную степень возмущения говорящего какой-либо ситуацией, которая развивается вопреки его (говорящего) логике: *Verdammt noch mal, findet sich doch endlich mal jemand, der auf die Pauke richtig haut?*

Сами же риторические вопросы обнаруживают различия между собой в зависимости от того, являются ли они открытыми вопросами или нет. Среди них можно выделить следующие группы:

А. *Kleider machen Leute - warum soll es in England anders sein?* (простой риторический вопрос) (*Kleider machen Leute, das muss vielleicht auch für England zutreffen.*)

Б. *Warum soll er sich damit ständig abrackern und sein Engagement demonstrieren, wenn der Chef ihn sowieso schräg anguckt.* - Утверждение, содержащее оценку, рассчитанное на ответную реакцию: «все это не имеет смысла».

B. Nur Susi macht sich ewig Sorgen um ihre Kinder. Soll sie doch nicht einen Teil davon ihrem Mann überlassen? (Natürlich muss sie das tun, keine Frage)

Г. Doch letzten Endes, wenn er so wünscht, auf grünen Zweig zu kommen, warum unternimmt er doch nichts? - Оценка высказывание и одновременно упрек.

Как и все речевые акты, содержащие оценку, упрек выполняет двойную функцию – дескриптивную и прескриптивную. Под упреком следует понимать критическое замечание в адрес лица, которое, по мнению говорящего, совершило какой-либо поступок, противоречащий логике говорящего. Упрек представляет собой прямой речевой акт, содержащий побуждение, адресованное не обязательно конкретному лицу, но и чему-то абстрактному или кому-то воображаемому: Wird die Dummheit, mag man noch so lange nach ihr jagen, nie müde? Упрек часто выражает либо смирение говорящего с какими-либо обстоятельствами, либо крайнюю степень возмущения, содержит оценку ситуации и одновременно рекомендацию по ее исправлению.

В примере А содержится простое утверждение (эротический речевой акт, но не директивный). Пример Б содержит оценку и поэтому предписание. Здесь описательная оценка доминирует, тем более что альтернативное решение не предлагается, а положение дел только подвергается критике. Пример В предлагает решение, адекватное ситуации, то есть содержит предписание. Вопросительное предложение воспринимается как рекомендация. Пример Г следует рассматривать как чистый упрек. Вопрос воспринимается как явно риторический в связи с двумя моментами: 1) вопрос с вопросительным словом *wagst* является открытым вопросом и не требует ответа, потому что сам ответ не может быть получен из-за отсутствия ясной картины ситуации; 2) первая часть вопроса содержит отрицательную оценку ситуации. Упрек, для которого не релевантен ответ, может быть воспринят как проблема (речевой акт «квеситив»).

Следует также обратить внимание на следующую закономерность: подавляющее количество риторических вопросов предполагают своего рода инверсию. Т.е. отрицательный вопрос соответствует положительному

утверждению, а положительный вопрос – отрицанию. Причем количественно доминирует второй вариант. Типичными исключениями в этом плане являются упреки, содержащие примирение или возмущение.

Однако среди упреков имеются такие, которые не допускают описанную выше инверсию, а именно: 1) упреки, не допускающие инверсию из-за характера прагматического переосмысления (Warum lügt mich Robert doch dauerhaft an?); 2) определенные специальные вопросы, которые не допускают инверсию а) из-за семантики вопросительного местоимения или слова или б) из-за характера самого предполагаемого ответа (Was fällt dir denn ein?); 3) В условиях определенного контекста слушающий делает выводы, которые не допускают инверсию (Wo gibt es denn so was? – Das ist unerhört.).

Почти регулярная инверсия объясняется тем, что упреки содержат явную экспрессивную критику каких-то фактов. Положение дел, отраженное в вопросе, и положение дел, нашедшее отражение в соответствующем переосмысленном утверждении, должны быть эквивалентны. Если интерпретация упрека, имеющего форму вопросительного предложения, содержит уже оценку, то упрек отклоняется и воспринимается как рекомендация, например: Ist es nicht schlimm, dass so einflussreiche und angesehene Politiker die Lage im Lande nicht kontrollieren? - Es ist schlimm, dass so einflussreiche und angesehene Politiker die Lage im Lande nicht kontrollieren. – Упрек представляет собой высказывание, содержащее оценку. Инверсия не возможна.

Инверсия возможна в ином случае: Können die so einflussreichen und angesehenen Politiker die Lage im Lande nicht kontrollieren? – Doch, sie können und sollen.

К сожалению, данная статья содержит описание риторических вопросов, достаточно известных в отечественной лингвистике, хотя и затрагивает некоторые их особенности, находящиеся, по нашим данным, за пределами внимания исследователей. С другой стороны, следовало бы признать право на существование понятия риторичности, предложенного немецкими

исследователями, и рассмотреть более подробно остальные типы косвенных речевых актов, которым присуща риторичность. При этом важно установить, являются ли такие косвенные речевые акты типичными или представляют собой уникальные и несущественные случаи.

Cherniavska I.

DISTANCE LEARNING: APPROACHES AND TERMS

Distance learning is becoming increasingly popular in teaching foreign languages. Modern students often expect online component or support as part of their course. Therefore many institutions offer online learning options to supplement face-to-face classes or they use distance learning. Distance learning has a tremendous potential in teaching foreign languages as it offers an opportunity to integrate innovative and technological advances of online learning with interaction and participation of the best traditional practices. There are a lot of terms in materials about distance learning. Here are just a few groups of terms: eLearning[1], technology enhanced learning - TEL[2]; online learning, blended learning[3], a network learning, computer-based training - CBT, web-based training - WBT[4], computer support collaborative learning - CSCL, Web-supported collaborative learning - WSCL[5]. Recently, the possibility of using cloud services for e-learning - e-learning in the Cloud [6]- is mentioned frequently.

In pedagogical approach the concept of eLearning is mostly close to the traditional understanding of the educational process as a set of goals which should be implemented in the process of interaction between the subjects of the educational process based on the content, methods, forms and tools. Researchers believe that eLearning is a range of different approaches to the use of information technology in teaching and includes the use of information technologies in face-to-face learning. This approach includes net learning when institutions create a local Learning Network, where learning materials, tests and laboratory works are published, and the Internet is simulated if necessary; online learning with some stages such as eAssessment and eClassroom (e.g. TOEFL, IELTS); blended learning - the use of the advantages of eLearning in combination with face-to-face learning; e-learning in the

Cloud.

According to technological approach (Technology Enhanced Learning) each person can ignore educational institution services, and train himself directly on the web using the diversity of its resources. It gives possibilities of inclusion of social and technological innovation in the learning practice, both for individual users and organizations, regardless the time and place of learning of students. Some of the models of this approach are the following: Web-supported collaborative learning (WSCL). Computer-Based Training (CBT) and Web-Based training (WBT). WSCL reflects learning in social networks, but WBT and CBT concepts describe an attempt of educational institutions to maintain their niche in the world of social networks.

Study of terminological situation in distance learning has practical and theoretical aspects. Without a doubt, the development of distance education will require new pedagogical decisions, particularly in creation of resources and collaboration of learning communities.

References

1. Holmberg, D. *The evolution, principles and practices of distance education*, Harvard University Press, Cambridge 2009.
2. Dror, E. *Technology Enhanced Learning and Cognition*, John Benjamin's Press, Amsterdam 2011.
3. Graham, C.R. *Blended learning systems: Definition, current trends, and future directions*, [in:] C.J. Bonk, C.R., *Graham Handbook of blended learning: Global perspectives, local designs*, San Francisco 2010, p. 22-36.
4. Heinze, A. *Reflection on the Use of Blended Learning. Education in Changing Environment*, University of Salford, 2004.
5. Garrison, D.R. *An Introduction to Distance Education: Understanding Teaching and Learning in a New Era*, Taylor & Francis, 2010.
6. S. CAMPBELL, E-LEARNING IN "THE CLOUD" - SOFTWARE DEVELOPMENT FOR SYBER WORKS, [HTTP://WWW.SYBERWORKS.COM/ARTICLES/ELEARNING-IN-THE-](http://www.syberworks.com/articles/elearning-in-the-)

Хабарова О.О.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ ТА МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В ГРУПАХ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ З РОСІЙСЬКОЮ МОВОЮ НАВЧАННЯ

У статті досліджено особливості викладання латинської мови та медичної термінології в групах іноземних студентів з російською мовою навчання. Для досягнення мети визначено завдання: з'ясувати та описати основні особливості викладання латинської мови та медичної термінології в групах іноземних студентів з російською мовою навчання. Визначено, що вивчення латинської мови в російськомовному оточенні вимагає дуже напруженої роботи як із боку студентів, так і з боку викладача, студенти-іноземці мають збагнути, що знання латинської мови є дуже важливим значущим фактором для їхнього майбутнього професійного та культурного зросту.

Ключові слова: медична термінологія, методика, викладання, педагогічна майстерність, професійний інтерес, міжпредметні зв'язки, культурологічний аспект.

Khabarova O.O. Features of Latin medical terminology teaching in groups of foreign students with Russian language of study / Zaporizhzhya State Medical University

The article deals with the features of Latin medical terminology teaching in groups of foreign students with Russian language of study . For purpose achieving there is the task: to determine and describe the main features of Latin medical terminology teaching in groups of foreign students with Russian language of study. It is stated that the study of Latin in the Russian-speaking environment requires very hard work both by the students and by the teacher, foreign students have to understand that knowledge of Latin is a very important factor for their future professional and cultural growth.

Keywords: medical terminology, methodology, teaching, teaching skills,

professional interest, interdisciplinary communication, cultural aspect.

Вступ. На сьогодні немає жодної класифікації методів навчання, яка б охопила весь діапазон традиційних і нетрадиційних методів викладання латинської мови та медичної термінології для іноземних студентів з російською мовою навчання. Використовувати ті чи інші методи окремо при викладанні мови неможливо. Тільки поєднуючи традиційні та нетрадиційні методи викладання латинської мови у вищих навчальних медичних закладах, можна отримати гарні результати. Особливо значущим питанням для іноземних студентів є засвоєння того, що старанне вивчення латинської мови є дуже важливим фактором для майбутньої професії та компетентності. Дослідженням особливостей викладання латинської мови та медичної термінології займалися такі вчені: О. Беляєва [2], Н. Кацман [4] , В. Новодранова [5], О. Пантелеєва [6], М. Чернявский [7] та ін.

Проте недостатнє висвітлення питання особливостей викладання латинської мови та медичної термінології в групах іноземних студентів з російською мовою навчання, яке не було предметом окремої узагальненої літературознавчої розвідки, зумовило вибір теми статті, у якій зробимо спробу розкрити особливості та специфіку викладання предмета іноземним студентам.

Формулювання мети та завдань статті. Мета статті полягає в виявленні основних особливостей викладання латинської мови та медичної термінології. Для досягнення мети визначено завдання: з'ясувати та описати особливості викладання латинської мови та медичної термінології в групах іноземних студентів з російською мовою навчання.

Виклад основного матеріалу. Питання методики викладання латинської мови та медичної термінології іноземним студентам у вищих навчальних закладах Східної Європи є наразі дуже актуальним питанням, бо має багато невирішених проблем. До них належить відсутність єдиного рішення щодо покращення навчання латинської мови для студентів-іноземців. Теорія і практика навчання латинської мови та медичної термінології для іноземних студентів з російською мовою навчання в наш час перебуває в процесі становлення, бо треба системно

підходити до методики викладання в медичних навчальних закладах.

Також слід звернути увагу на той факт, що іноземні студенти проходять досить складний період адаптації до іншої країни, культурних цінностей тощо. Соціальна адаптація громадян інших країн до умов перебування під час навчання, праці або з інших причин є загально світовою проблемою. Від того, як здійснюється пристосування іноземців до нових, частіше незвичних для них умов, залежить успіх в здобутті вищої освіти, трудової діяльності тощо. Людина, яка в`їхала в іншу країну, повинна в досить стислий термін продовжити своє існування та діяльність без достатнього перехідного часу. Як правило, перехід до нового соціального середовища супроводжується напруженням механізмів адаптації, а в окремих випадках має місце їх перенавантаження та ламання. Тому кожний іноземний студент зобов'язаний самостійно подолати виникаючі перешкоди для досягнення своєї мети-здобуття вищої освіти. [1:49].

Проводячи учбово-методичну роботу з іноземними студентами, завжди слід враховувати специфіку контингенту. Слід пам'ятати, що іноземні громадяни-це люди з різними релігійними, політичними та філософськими поглядами, культурними традиціями та моральними переконаннями. Їх головна мета на Україні- вивчити мову, засвоїти за її допомогою спеціальні дисципліни, щоб повернутися на батьківщину добрими лікарями. Їм важко дається російська мова і ще важче профілюючі предмети. Латинська мова займає особливе місце в системі підготовки майбутніх лікарів в групах іноземних студентів з російською мовою навчання. Головною метою вивчення латинської мови в медичному університеті є підготовка термінологічно обізнаного лікаря.

Багатоаспектний аналіз проблеми навчання медичної латини представлено у працях В. Ф. Новодранової, яку вважають засновницею наукової школи медичного термінознавства. Гуманітарні аспекти викладання латинської мови у медичних вишах вивчали В. М. Катеринич, М. Н. Чернявський, культурологічні – Л. І. Іванова, О. Н. Полухіна, Л. О. Бережна, О. В. Кожанкова, Г. В. Овсяннікова, М. В. Старікова. Зазначені науковці розглядають навчання

латинської мови в медичному ВНЗ у світлі міжкультурної комунікації. М. М. Лазарева розробляє проблему організації дистанційного навчання латинської мови в галузі медичної освіти [5].

Таким чином, питання методики викладання латинської мови та медичної термінології іноземним студентам є предметом постійного обговорення на нарадах завідувачів кафедр вищих медичних навчальних закладів України та конференціях різного рівня.

У зв'язку з цим викладання латинської мови вимагає особливого підходу, високої методичної, педагогічної майстерності викладача, який повинен у процесі навчання враховувати специфіку. У даній статті зупинимося на деяких особливостях викладання і вивчення латинської мови та медичної термінології іноземними студентами (а також на тому, якими нам бачаться перспективи удосконалення цього предмета).

Курс латинської мови та медичної термінології розрахований на 36 годин практичних занять. Згідно з програмою, серед завдань курсу є такі: навчити студентів читати, формувати, знати латинські медичні терміни; допомогти засвоїти необхідний лексичний мінімум для майбутнього навчання; ознайомити з елементами терміносистеми латинської мови та медичної термінології для полегшення майбутнього їх вивчення. Виходячи з вище сказаного, завдання латинської мови як навчального предмета полягає у тому, щоб створити певний лексичний запас з медичної термінології, виробити вміння правильно будувати прості і складні анатомічні, клінічні, фармацевтичні терміни.

Метою вивчення латинської мови та медичної термінології для іноземних студентів-є формування таких умінь і навичок як розуміння значень медичних термінів, їх значень та розуміння на російській мові, правильна вимова звуків, засвоєння найбільш уживаних граматичних форм слів.

Однією з основних умов успішного навчання латинської мови студентів-арабів є її практична направленість. Велику увагу при цьому приділяємо прийомам розвитку у студентів навичок розуміння та подальшого поглиблення медичної термінології (роботі з підручниками, медичними словниками, ігровим формам

навчання) [8:67]. На кожному занятті викладач повинен з розумінням відноситися до іноземних студентів, бо в них дуже часто виникають проблеми з розумінням деяких медичних термінів, тому викладач на даному етапі повинен грамотно та чітко пояснити студентам, що той чи інший термін означає, навести приклади для подальшого уникнення цієї проблеми.

Однак для успішного оволодіння латинською мовою та медичної термінології арабськими студентами недостатньо лише практичної направленості. Необхідне свідоме засвоєння предмету, отже іноземний студент повинен розуміти, що старанне вивчення латинської мови є дуже важливим фактором для його майбутньої професії та компетентності.

Одним із шляхів підвищення професійної підготовки майбутніх лікарів є формування інтересу до вибраної професії. З цією метою на заняттях повинно широко реалізовуватися міжпредметні зв'язки при навчанні латинської мови та медичної термінології, спецдисциплін (латинська мова та анатомія, латинська мова-гістологія) [3]. Таким чином, викладання мови допомагає пробудити і сформуванню професійний інтерес.

На заняттях з латинської мови та медичної термінології для іноземних студентів, крім традиційних форм роботи, вважаємо доцільним також активно застосовувати викладачами культурологічний, пізнавальний аспект при викладанні (вивчення крилатих висловів, афоризмів тощо).

На сьогодні немає жодної класифікації методів навчання, яка б охопила весь діапазон традиційних і нетрадиційних методів викладання латинської мови та медичної термінології для іноземних студентів з російською мовою навчання. Використовувати ті чи інші методи окремо при викладанні мови неможливо. Тільки поєднуючи традиційні та нетрадиційні методи викладання латинської мови у вищих навчальних медичних закладах, можна отримати гарні результати.

І хоча вивчення латинської мови в російськомовному оточенні вимагає дуже напруженої роботи як із боку студентів, так і з боку викладача, студенти-іноземці мають збагнути, що знання латинської мови є дуже важливим

значущим фактором для їхнього майбутнього професійного та культурного зросту.

Висновки. Отже, для більш ефективного викладання латинської мови та медичної термінології в групах іноземних студентів з російською мовою навчання і нормального оволодіння навчальним предметом іноземними студентами вважаємо за доцільне: 1) використання мультимедійних інформаційних технологій; 2) забезпечення навчального процесу якісними підручниками, посібниками, програмами, методичними матеріалами, медичними словниками; 3) проведення позааудиторних заходів; 4) мати індивідуальний підхід до кожного іноземного студента; 5) брати до уваги культурологічний аспект при викладанні іноземним громадянам; 6) виховувати інтерес до вивчення мови та зацікавленість до оточуючої дійсності; 7) з повагою та розумінням відноситися до іноземних студентів.

Література:

1. Адаменко О. В. Підготовка іноземних студентів в Україні як об'єкт педагогічних досліджень // Фахова підготовка іноземних громадян в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. - Київ, 2002. - С. 49-53.
2. Беляєва О. М. Аналіз дидактичних термінів, пов'язаних з професійно орієнтованим навчанням латинської мови / О. М. Беляєва // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна. – 2008. – Вип. 12. – С. 50–54.
3. Беляєва О. М. Професійно орієнтоване навчання латинської мови студентів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 / О.М.Беляєва; Ін-т педагогіки НАПН України. – К., 2011. – 21 с.
4. Кацман Н. Л. Латинский язык как общеобразовательный предмет обучения в России на протяжении XX века / Н. Л. Кацман // Индоевропейское языкознание и классическая филология – XIV : материалы чтений, посвящ. памяти проф. Иосифа Моисеевича Тронского (21-23 июня 2010 г.) : в 2-х ч. / отв. ред. Н. Н. Казанский. – СПб. : Наука, 2010. – Ч. 2. – С. 17-32

5. Новодранова В. Ф. Цели и задачи изучения латинского языка в медицинских вузах / В. Ф. Новодранова // Древние языки в системе университетского образования. Исследование и преподавание / под ред. В.А.Кочергиной. – М. : Моск. ун-т, 2001. – С. 213-219.
6. Пантелеева О. Н. Формирование профессионального интереса у учащихся средних профессиональных медицинских учебных заведений (на материале изучения латинского языка и медицинской терминологии) : дис. ...канд. пед. наук : 13.00.08 / О. Н. Пантелеева. – Орел, 2008. – 224 с.
7. Чернявский М. Н. Латинский язык и основы медицинской терминологии : учебник / М. Н. Чернявский. – М. : Медицина, 1997. – 336 с.
8. Актуальні проблеми підвищення ефективності практичних занять з латинської мови: Матеріали навчально-методичного семінару-наради завідувачів кафедр латинської мови та медичної термінології у вищих медичних навчальних закладах України/ [Ред. Голод Р.Б.] – Івано-Франківськ, 2010. – 80 с.

References:

1. Adamenko O. V. Pidgotovka inozemnyh studentiv v Ukraini yak ob'iekt pedagogichnyh doslidzhen' // Fahova pidgotovka inozemnih gromadyan v Ukraini: suchasnij stan ta perspektivi rozvytku. - Kiïv, 2002. - S. 49-53.
2. Belyaeva O. M. Analiz dydaktychnykh terminiv, pov'yazanykh z profesijno orientovanykh navchannyam latyn's'koy movy / O. M. Belyaeva // Vykladannya mov u vyshchyykh navchal'nykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zv'yazky. – H. : HNU imeni V. N. Karazina. – 2008. – Vip. 12. – S. 50–54.
3. Belyaeva O. M. Profesijno orientovane navchannya latyn's'koy movy studentiv vyshchyykh medychnykh navchal'nykh zakladiv III-IV rivniv akreditaciy : avtoref. dis. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ped. nauk : spec. 13.00.02 / O.M.Belyaeva; In-t pedagogiki NAPN Ukraini. – K., 2011. – 21 s.
4. Касман Н. Л. Латинский язык как общеобразовательный предмет обучения в России на протяжении ХХ в. / Н. Л. Касман // Индоевропейское языкознание и классическая филология – XIV : материалы чтений, посвященных.

pamyati prof. Iosifa Moiseevicha Tronskogo (21-23 iyunya 2010 g.) : v 2-h ch. / otv. red. N. N. Kazanskyj. – SPb. : Nauka, 2010. – CH. 2. – S. 17-32

5. Novodranova V. F. Celi i zadachi izucheniya latinskogo yazyka v medicinskih vuzah / V. F. Novodranova // Drevnie yazyki v sisteme universitetskogo obrazovaniya. Issledovanie i prepodavanie / pod red. V.A.Kocherginoj. – M. : Mosk. un-t, 2001. – S. 213-219.

6. Panteleeva O. N. Formirovanie professional'nogo interesa u uchashchihsya srednih professional'nyh medicinskih uchebnyh zavedenij (na materiale izucheniya latinskogo yazyka i medicinskoj terminologii) : dis. ...kand. ped. nauk : 13.00.08 / O. N. Panteleeva. – Orel, 2008. – 224 s.

7. Chernyavskij M. N. Latinskij yazyk i osnovy medicinskoj terminologii : uchebnik / M. N. CHernyavskij. – M. : Medicina, 1997. – 336 s.

8. Aktual'ni problemi pidvishchennya effektivnosti praktychnyh zanyat' z latins'koy movy: Materialy navchal'no-metodychnogo seminaru-narady zaviduvachiv kafedr latins'koy moviy ta medichnoy terminologiy u vyshchyh medychnyh navchal'nyh zakladah Ukrainy/ [Red. Golod R.B.] – Ivano-Frankivs'k, 2010. –80 c.

ЗМІСТ

Торяник Л.А. ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ СУЧАСНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ	3
Торяник Л.А. ІННОВАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	4
Торяник Л.А., Ванівська О.С. LANGUAGE PORTFOLIO AS THE MEANS OF AUTHENTIC SPECIFIC MATERIALS FOR PROFESSIONAL COMMUNICATION	8
Ванівська О.С. PROFESSIONALLY-ORIENTED COMMUNICATIVE LANGUAGE COMPETENCES IN ENGLISH	10
Буданова Л.Г., Торяник Л.А. ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ МОНІТОРИНГУ	13
Warenyzja E. Ya. DIE FREMDSPRACHE ALS KOMMUNIKATIONSMITTEL IM RAHMEN DER KOMMUNIKATIVEN METHODE: ZIELE UND PERSPEKTIVEN	16
Венгринович Н. Р., Цебрук Ф., Косило В. ОСОБЛИВОСТІ ВІДБОРУ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО ТЕКСТУ ТА ФОРМУВАННЯ КОМПЛЕКСУ ЛЕКСИКО- ГРАМАТИЧНИХ ВПРАВ ПРИ УКЛАДАННІ ПІДРУЧНИКІВ/ПОСІБНИКІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: НА ПРИКЛАДІ НАВЧАЛЬНОГО ПОСІБНИКА «АНГЛІЙСЬКА МОВА ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ФАРМАЦЕВТІВ»	21
Височан В. З., Піжук Т.Г. ОВОЛОДІННЯ ПРОДУКТИВНИМИ НАВИЧКАМИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ АКАДЕМІЧНИХ ЦІЛЕЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У МЕДИЦИНІ»	30
Дзюба О.А. ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	32
Дудіна Л.К. ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОГО ДІЄСЛОВА	34
Ермолаев В.К., Шпанько Т.С. ПЕРЕВОД КАК СПОСОБ РАЗВИТИЯ НАВЫКОВ РЕЧЕВОЙ	35

ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ СПОРТИВНОГО ВУЗА	
Еремкина Г.Г.	37
ВОЗМОЖНОСТИ ПОВЫШЕНИЯ УРОВНЯ ВЛАДЕНИЯ ИНОСТРАННЫМИ ЯЗЫКАМИ В МЕДИЦИНСКОМ ВУЗЕ	
Efremov S. V.	39
WAY OF LEARNING ENGLISH INDEPENDENTLY	
Журкіна С.В., Коляда І.В	40
ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ТЮТОРІВ	
Зевако В. І.	43
ЕЛЕМЕНТИ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПРИНЦИПУ ВИВЧЕННЯ МІСЦЕВОГО ВІДМІНКА СТУДЕНТАМИ-ІНОЗЕМЦЯМИ МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	
Karpets L., Sorokina J.	45
COMMUNICATIVE METHOD IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING	
Karasyova Ye. V.	46
MULTIMEDIA TECHNOLOGIES WHILE TEACHING A FOREIGN LANGUAGE	
Karasyova Ye. V., Toryanik L.A.	47
ICT USE WHEN TEACHING ENGLISH	
Kolyada I. V., Zhurkina S.V.	49
THE COMMUNICATIVE APPROACH IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES	
Коляда В.В.	50
ЕВФЕМІЗМИ У МОВІ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ	
Kondratenko O.	51
BUSINESS COMMUNICATION CULTURE OF FUTURE PHARMACISTS ON FOREIGN LANGUAGE LESSONS	
Лашків Т.В.	53
КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК МЕТА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У МЕДИЧНОМУ ВНЗ	
Мирошниченко О.А.	56
ДИСКУСІЯ ЯК ОДНА З ЕФЕКТИВНИХ ФОРМ ГРУПОВОЇ РОБОТИ ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	
Мороз Г.М.	58
ВПРОВАДЖЕННЯ НАУКОВИХ ІННОВАЦІЙ У ВИЩІЙ ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ ШКОЛІ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФАХІВЦІВ НФАУ НА ВНУТРІШНЬОМУ І СВІТОВОМУ РИНКАХ ПРАЦІ	

Орел-Халік Ю.В., Трегуб С.Є. ДІЛОВІ ІГРИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНО КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ	62
Петрусенко Н.Ю., Соина І.Ю. ЭФФЕКТИВНОСТЬ МЕТОДА ТЕСТИРОВАНИЯ В ПРЕПОДАВАНИИ РУССКОГО ЯЗЫКА ИНОСТРАННЫМ УЧАЩИМСЯ	64
Піжук Т.Г., Височан В.З РОЗВИТОК НАВИКІВ ВЕДЕННЯ ДІЛОВОЇ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (АНГЛІЙСЬКОЇ) ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ ДЛЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	66
Рыжченко О. В. РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА	68
Рыжченко О.С. АКТУАЛЬНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО	69
Сазанович Л.В. КОММУНИКАТИВНЫЙ ПОДХОД К ИЗУЧЕНИЮ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В НЕЯЗЫКОВОМ МЕДИЦИНСКОМ ВУЗЕ	71
Соляненко О.Л. ЧИТАННЯ, ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	73
Semenchenko T.O. PORTFOLIO AS MEANS OF LANGUAGE COMPETENCE MAINTANANCE AND DEVELOPMENT OF PRE-SERVICE SPECIALISTS FOR FINANCIAL INSTITUTIONS (AUSTRALIAN EXPERIENCE)	75
Семенова Л.В., Внукова К.В. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У НЕМОВНИХ ВНЗ.	77
Serdiukova O. GREAT ADVANTAGES TO PROVIDE AUTHENTIC LANGUAGE INPUT	81
Shevchenko V.I. INTERACTIVE METHODS OF LEARNING FOREIGN LANGUAGES	87

Томашевська А.Ю.	
ФОРМУВАННЯ PROFESSIONAL SECONDARY LANGUAGE EGO ЯК ОСНОВИ РОЗВИТКУ АВТОНОМІЇ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ У ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	89
Чемоданова М.Ф., Семенова Л.В.	95
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ВУЗУ	
Черкашин С.В.	100
РИТОРИЧЕСКИЙ ВОПРОС КАК КОСВЕННЫЙ РЕЧЕВОЙ АКТ(НА МАТЕРИАЛЕ НЕМЕЦЬКОГО ЯЗЫКА)	
Cherniavska I.	108
DISTANCE LEARNING: APPROACHES AND TERMS	
Хабарова О.О.	110
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ ТА МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В ГРУПАХ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ З РОСІЙСЬКОЮ МОВОЮ НАВЧАННЯ	